

Albertas Mėdelinskas,
Alfonsas Varanauskas

Vergijos
ir netekėjų
metai

**Albertas Medelinskas,
Alfonsas Varanauskas**

**Vergijos
ir netekčių
metai**

Pasakojimas
apie Panemunio krašte
kovojušius partizanus,
politinius kalinius ir tremtinius

Leidykla *Atkula*

Vilnius, 2000

UDK 947. 45. 08

Išleista Rokiškio rajono savivaldybės lėšomis

Tekstą į kompiuterį įrašė, suredaguotą tekstą ištaisė
ir korektūrą perskaitė *Aušra Varanauskaitė*

Dailininkas *Aloyzas Janulis*

© Rokiškio rajono savivaldybė, 2000

© Albertas Medelinskas. 2000

© Alfonsas Varanauskas, 2000

© Leidykla „Atkula“, 2000

*Pamirkęs plunksną, atrodo, kad krauju
rašau,
Nes raudos veržias iš eilučių -
Palaidoti Šiaurės sniegynuos Tėvynės
šaukias,
O mes nerandam jų kapų...*

K. Paltanavičius

*Atsibus kapuose užmiršti didvyriai,
Sutrūniję kaulai akmenį praskels,
Kada mes pakilsim, - mes - vaikai iš girių -
Ir ant mūsų žingsnių rytas pasikels...*

Diana Glemžaitė

**Tėvynė šaukė,
ir broliai mirt išėjo...**

Kiekvieno žmogaus brangenybė - tautos laisvė. Amžių ir kraujo reikia norint ją laimėti, meilės - norint ją auginti, nuolat budėti - norint ją apginti.

Stasys Šilingis

Žodis skaitytojams

Lietuvoje yra išleista nemažai knygų apie pokario rezistenciją. Jose apie Panemunio kraštą tik trumpai teužsimenama. Tai mus ir paskatino surinkti dar gyvų kovotojų, taip pat ir žuvusių kovotojų artimųjų bei jų pažįstamų prisiminimus ir išleisti apie juos atskirą knygą. Nuskriausti istorijos ir išduoti Vakarų, Panemunio krašto žmonės kaip įmanydami gynėsi. Niekas mūsų nekurstė ir neorganizavo, mes patys priešinomės okupantui. Vyrai nėjo tarnauti į sovietinę armiją, žmonės boikotavo rinkimus, nestojo į kolūkius.

Atkakliausias panemuniečių pasipriešinimo būdas buvo ginkluota kova. Partizanais tapo ūkininkai, bežemiai valstiečiai, Lietuvos armijos karininkai ir studentai. Panemunio krašte žuvo apie 200 partizanų. Vien tik Panemunio durpynėlis jų priglaudė apie penkiasdešimt.

Dauguma šiose apylinkėse kovojusių partizanų žuvo, o tie, kurie liko gyvi ir iškentėjo sovietinių lagerių baisumus, šiuo metu jau yra mirę. Iš tų dienų liko tik keletas partizanų. Jie ir papasakojo apie save ir kovos draugus. Be to, apklausėme dar gyvus, bet jau garbaus amžiaus sulaukusius partizanų artimuosius ir jų pažįstamus. Jų pasakojimus sudėjome į šią knygą. Iš anksto atsiprašome skaitytojų už netikslumus, pasitaikiusias klaidas.

Šią knygą skiriame ne tik partizanų, bet ir tremtinių atminimui. Kaip ir visoje Lietuvoje, Panemunio valsčiuje žmonės pradėta tremti 1941 m. birželio 14 dieną. Per visus trėmimo etapus iš šio valsčiaus buvo ištremta daugiau kaip 650 žmonių (Panemunio valsčiui tuo metu priklausė Čedasų, Kvetkų, Suvainišio miesteliai ir aplinkiniai kaimai). Daugelis jų, neištvėrę bado, šalčio ir sunkaus darbo, mirė trem-

tyje ir lageriuose. Tiems, kurie išliko gyvi, nebuvo leista grįžti į savo gimtuosius namus, todėl jie apsigyveno įvairiose Lietuvos vietovėse, o nemaža jų dalis - net ir už jos ribų. Mums pavyko čia pateikti tik nedidelės dalies tremtinių prisiminimus. Be to, turėjome daug rūpesčių su gautais iš įvairių įstaigų tremtinių sąrašais. Juose buvo daug netikslumų: sumaišyti vietovardžiai, vardai, gimimo metai ir kt. Todėl ir tremtinių sąrašuose gali būti netikslumų.

Kalinių sąrašas sudarytas taip pat remiantis žmonių pasakojimais. Apie kalinius sukaupta mažai žinių, nes į kalėjimus buvo uždaryta daug žmonių, todėl liudininkų atmintyje mažai išliko jų pavardžių. Taigi šis sąrašas yra nelabai išsamus.

Ruošdami šį leidinį, turėjome vienintelį tikslą - pasirūpinti, kad nebūtų pamiršti šio krašto partizanai, kaliniai ir tremtiniai, nukankinti ir išniekinti, pasmerkti badui ir šalčiui Sibiro platybėse. Jeigu tai mums pavyko, būsime laimingi nors maža dalelyte prisidėję prie jų atminties išsaugojimo.

Nuoširdžiai dėkojame visiems, kurie papasakojo apie partizanus, politinius kalinius ir tremtinius, kurie prisidėjo, kad ši knyga išvystų dienos šviesą. Ypatingai esame dėkingi Rokiškio rajono savivaldybės Kultūros skyriaus vadovui Petrui Blaževičiui už paramą, Aušrai Varanauskaitei, padėjusiai parengti leidinio tekstą kompiuteriu. Savo pastabas, abejones, pasiūlymus ir atsiliepimus siųskite šiuo adresu: *Albertui Medelinskui arba Alfonsui Varanauskui, Panemunis, Panemunio paštas, Rokiškio rajonas.*

Autoriai

Rezistencija

Visoje Lietuvoje yra labai senos ir gijos rezistencijos šaknys. Gilios jos ir Panemunio krašte. Pasipriešinimas Panemunyje reiškėsi jau tada, kai Lietuvą okupavo carinė Rusija. Skaitydami buvusio Zarasų apskrities isprauniko majoro Sesickio raportą Kauno gubernatoriui, sužinome, kad 1863 metų balandžio 23 dieną apie 100 pandėliečių ir kelios dešimtys panemuniečių bei suvainiškėnų įstojo į Z. Sierakausko sukilėlių būrį. 1863 metų balandžio 23 dieną po mitingo Pandėlyje apie 500 sukilėlių nužygiavo į Panemunį ir balandžio 25 dieną užpuolė carinės kariuomenės štabo apsaugos dalinį bei gurguolę Raikėnų kaime.

Akmenės miške 1863 metų liepos 9 dieną įvyko žūtbutinės sukilėlių kautynės su rusais. Sukilėlių rinktinė (apie 1500 vyrų), vadovaujama B. Dlusio-Jablonovskio, kovėsi su keturiomis labai ginkluotomis rusų kuopomis. Rusai neteko trijų karininkų ir dvidešimt trijų kareivių. Keturi karininkai ir keturiasdešimt šeši kareiviai buvo sužeisti.

Dar vienas sukilėlių vadas buvo Suvainišio klebonas Antanas Mackevičius. Ruošdamasis sukilimui, kunigas dažnai važinėjęs į Kuršą, o 1863 metų pavasarį drauge su Ratkūnų dvaro savininku Komarovskiu suorganizavo sukilėlių būrį. Šiame būryje dalyvavę Sipelių, Miliūnų kaimų valstiečiai. Mūšyje prie Medeikių Antanas Mackevičius buvo sužeistas, ilgai slapstėsi. Tačiau buvo suimtas, kalintas Daugpilio kalėjime ir vėliau išstremtas į Tobolską. 1863 metų sukilimas buvo žiauriai numalšintas, bet pasipriešinimas okupantui nė kiek nesumažėjo.

Uždraudus spaudą ir persekiojant katalikų bažnyčią, taip pat buvo siekiama surusinti ir supravoslavinti Lietuvos žmones. Lietuvių

tautai beliko tik dvasinė rezistencija. Panemunio krašto žmonės tvirtai laikėsi katalikų tikėjimo, mokė vaikus skaityti lietuviškai. Slaptai spausdinamas knygeles, maldaknyges iš Mažosios Lietuvos gabendavo knygnešiai. Spausdintas lietuviškas žodis Panemunio krašto žmones pasiekdavo knygnešio Petro Muloko dėka. Pargabentas knygas jis platindavo atlaidų, turgų dienomis. Panemunio bažnyčios šventoriuje Petras Mulokas knygas, sukištas į abrakinę, pasidėdavo Kalvarijų bokštelyje (įduboje). Pažįstamiems panemuniečiams knygas jis parduodavo labai greitai. Kai kurie ūkininkai paprašydavo Petrą Muloką pargabenti ir lietuviškų laikraščių. Jų kitiems jis neparduodavo, laukdavo tol, kol atsiims tie, kas buvo paprašę. Laikraščiai tada buvo labiau panašūs į knygeles. Iš jų paminėtini „Tėvynės sargas“, „Varpas“, „Ūkininkas“. Knygnešys Petras Mulokas nekartą buvo pakliuvęs uriadnikų nemalonėn, bet viskas klostėsi knygnešio naudai. Knygų jiems taip ir nepavykdavo surasti.

Kita šviesuolė Panemunyje buvo daraktorė Konstancija Lūžaitė, panemuniečių vadinta Kastute. Ji lietuviškai skaityti mokė Panemunio krašto vaikus slaptoje mokykloje, kuriai patalpas buvusios spirito vartyklos pastate užleido grafienė Krasicka. Tais metais carinė administracija ėmė vis labiau persekioti slaptosios mokyklos lankytojus ir daraktorius. Dažnas svečias Panemunyje pasidarė uriadnikas iš Onušio. Jam pavyko susekti slaptąją mokyklą ir areštuoti Konstanciją Lūžaitę. Ponia Krasicka nepasimetė - slaptos mokyklos aptikimas dvare buvo politinis dalykas ir tai, be abejo, liėtė jo savininę. Grafienė neišsigando. Pasikvietusi pristavą į savo rūmus, ji griežtai pareikalavo, kad K. Lūžaitė būtų paleista, nes ji neva prižiūrėjusi dirbančių tėvų vaikus, kad šie nepridarytų kokių nors išdaigų. Ji net pagrasinusi, kad paduos skundą Jo ekscelencijai ponui gubernatoriui. Nenorėdamas veltis į ginčus su grafiene, pristavas paleido daraktorę. Taigi slaptoji mokykla Panemunyje veikė toliau, o uriadnikas miestelyje nebesiparodė.

Vykstant kovoms su bolševikais viename fronte, o kitame - su lenkais, 1919 metų liepą į Lietuvą įsibrovė Bermonto Avalovo vadovaujami galvažudžiai. Kovose su bermontininkais dalyvavo panemunietis leitenantas Petras Urbakonis. Jis žuvo aršiose kovose ties Radviliškio 1919 metų lapkričio 22 dieną. Su Lietuvos nepriklausomybės prie-

šais kovojo ir daugiau savanorių panemuniečių: Stasys Butėnas, Romas Budreika, Petras Barzda, Ikamas, Karaliūnas, Malevičius, Olmistras, Žemaitis ir kt. Taigi panemuniečiai priešinosi bet kokiam okupantui, kuris bandė apriboti jų laisvę ir nepriklausomybę.

Rezistencija Lietuvoje buvo ypač ryški Antrojo pasaulinio karo metais. Lietuviai pirmieji pasipriešino bolševikams 1941 metų birželio 23 dieną. Rezistencijos organizatoriai Lietuvoje daug dėmesio skyrė ne tik priešui, bet ir kovotojams. Jie stengėsi pakelti laisvės kovotojų dvasią, ugdė patį laisvės kovotoją, kad jis būtų sąžiningas, nesusitepęs rankų nei valdant vokiečiams, nei valdant rusams. Svarbiausias laisvės kovotojų uždavinys buvo paralyžiuoti bolševikinio aktyvo veiklą, palaikyti tvarką, apsaugoti gyventojus nuo nuolatinių plėšikavimų, nes plėšikavo ir okupantai, ir civiliai. Jie puldinėdavo valsčius ir stengdavosi sunaikinti dokumentus, kad niekas nežinotų, kurie gyventojai neatidavę prievolių, ir sutrukdyti 1945-1947 metų „rinkimus“ į Aukščiausiąją tarybą.

Įvedus sovietinę „tvarką“ Lietuvoje, galvas pakėlė visokio plauko perėjūnai, tinginiai, girtuokliai, kurie nepriklausomos Lietuvos metais nesugebėjo dirbti žemės, mažžemiai valstiečiai, tingėję dirbti arba nesugebėję deramai ūkininkauti ir sunkiai sudurdavę galą su galu. Šie žmonės buvo nepatenkinti nepriklausomos Lietuvos valdžia ir, okupavus šalį bolševikams, buvo svarbiausias kontingentas, iš kurio buvo sudaromi sribų būriai. Bolševikų įsakymu kiekviename valsčiuje turėjo būti ne mažesnis kaip 30 žmonių sribų būrys. Sovietų valdžia jiems žadėjo gerą gyvenimą, kai tik bus išnaikinti „buožės“. Šio darbo sribai ir visi komunistų padlaižiai ėmėsi labai stropiai. Buvo tremiami ūkininkai ir sovietams priešiški žmonės. Jų turtą išsidalindavo minėtieji pakalikai.

Lietuvoje pradėjo kurtis įvairios komunistinės organizacijos. Nepamiršti net ir vaikai. Spaliukai, pionieriai - tai vaikų organizacijos, komjaunimas buvo skirtas jaunimui, TSKP - suaugusiems. Mokyklose vaikai buvo prievarta verčiami stoti į spaliukų, pionierių ir komjaunimo organizacijas. Nesutikusius būti šių organizacijų nariais persekiodavo, diskriminuodavo komunistiškai nusiteikę mokytojai. Žinoma, buvo daug padorių ir garbingų pedagogų, kurie nepritarė tokiams tvarkai. Šie mokytojai ilgai neužsibūdavo vienoje vietoje. Jie bu-

vo mėtomi iš vienos mokyklos į kitą, o daugeliui teko išvykti (ne savo noru) į Sibiro platybes, į katorgą. Kai kurie pasiliko ten visam laikui ir, neištvėrę sovietinių kančių, atgulė į šaltą Sibiro žemę.

Į komunistų partiją priimdavo visus perėjūnus, tinginius, girtuoklius. Būdavo priimami net apsigovę žmonės. Pavogei maišą grūdų, sučiupo ir tu jau garantuotas kandidatas į TSKP narius. Priešingu atveju tavęs jau laukė Sibiras. Žinoma, šie žmonės rinkosi komunistų partiją ir, prisidengę partiniu bilietu, vogė toliau, nes partijos narių į kalėjimus niekas nesodino. Sąžiningiems lietuviams nepatiko tokia „sovietinė tvarka“. Jie rinkosi mišką, ten būrėsi į partizanų būrius, kad su ginklu rankose galėtų kovoti prieš savo engėjus. Kai kurie jaunuoliai, nenorėdami tarnauti okupacinėje armijoje ir ten atiduoti savo gyvybę, slėpėsi savo pačių pasidarytuose bunkeriuose. Tačiau atsisardavo nemažai kolaborantų, kurie išduodavo stribams besislaps-tančius jaunuolius. Sie su enkavedistais surasdavo juos, suimdavo ir žiauriai kankindavo, nužudydavo arba išstremdavo į Sibirą. Tokius išdavikus partizanai bausdavo mirties bausme.

Ginkluotas pasipriešinimas Panemunio apylinkėse prasidėjo tuomet, kai komunistai okupavo šį kraštą pirmą kartą. Rezistencija ypač išsiplėtė tuomet, kai sovietai sugrįžo antrą kartą. Didžiulį vaidmenį organizuojant pirmuosius partizanų būrius suvaidino buvę savigny-nos būriai, kurie kovojo su sovietiniais partizanais, besitraukančiais sovietiniais okupantais. Partizanų būrių branduolį sudarė buvę šau-liai. Partizanai veikė Pandėlio, Panemunio apylinkių miškuose. Susitelkę jie persimesdavo ir į Biržų rajoną. Jie užpuлдavo miestelius (Pan-dėlį, Panemunį), kuriuose buvo įsikūrę komunistų aktyvistai ir stri-bai. Naktį partizanai valdydavo didelius Pandėlio ir Panemunio apy-linkių plotus. Į partizanų būrius ėjo jauni šių apylinkių vyrai, nenorė-ję tarnauti okupantui. Panemunio apylinkėse buvo apie 300 partiza-nų. Būriai jungėsi į tėvūnijas, tėvūnijos į rinktines, o rinktinės į apy-gardas. Taip buvo įkurta "Pilėnų" tėvūnija. Jos teritorija siekė Nemunėlio Radviliškį - Biržus (apėmė visą Biržų girią), Kvetkus, Roksalos mišką, Pandėlio girią, Skapagirį, Puznos mišką prie Kupreliškio. "Pi-lėnų" tėvūnijai priklausė ir panemuniečių būrys, kuriame kovojo trys broliai Tauteriai, Danielius Ruželė, Linas Kabatavičius ir kt. Būriui vadovavo Vytautas Tauterys.

Apie Panemunio apylinkėse veikusių partizanų aktyvią veiklą liudija dokumentas, paskelbtas 1962 metų penktajame rinkinyje „Archyviniai dokumentai apie nacionalistų antiliaudinę veiklą“ (žr. priedą). Dokumente Lietuvos partizanai vadinami banditais, o sribai, kurie žudė, trėmė, vogė, ieškojo partizanų net stalčiuose (ką nors juose gesresnio radę pasiimdavo), vadinami liaudies gynėjais. Neaišku, kokia „liaudis“ jų prašė ginti ir nuo ko. Aišku, jie labai puikiai gynė žmones nuo lašinių, dešrų, kumpių, kurių po jų apsilankymo būdavo pasigendama. Todėl neveltui žmonės ir sukūrė dainą:

*Eina sribas per ulyčią,
Automatas ant pečių.
Duonos plutą įsikandęs,
Duok, chozeina, lašinių.*

Vadinamieji liaudies gynėjai gynė komunistines idėjas, kurios lietuviams buvo visiškai nepriimtinos. Lietuviai norėjo būti nepriklausomi nuo bet kokių okupantų. Ar tai nusikaltimas? Sovietiniam okupantui toks žmogus buvo priešas. Jam reikėjo vergų, kurie vergautų ir negalvotų apie jokią nepriklausomybę. Taigi raudonieji ir ėmėsi „valyti“ Lietuvą nuo „antiliaudinių“ elementų, o jų nuolankiausi tarnai ir visokio plauko perėjūnai šiam darbui labai tiko. Partizanai negalėjo leisti, kad lietuvių tauta būtų naikinama, išnaudojama ir rusinama. Jie gynė ją, negailėdami savo jaunų gyvybių.

MGB visais įmanomais būdais juodino partizanus, stengėsi sukompromituoti juos žmonių akyse. Berija išleido įsakymą organizuoti akciją prieš partizanus, o ši įsakymą vykdyti buvo pavesta Lietuvos NKVD generolui J. Bertašiūnui. Berijos įsakyme buvo sakoma (kalba netaisyta):

"1. Sustiprinti agentūrinį partizanų, jų šeimų, galimų rėmėjų sekimą: infiltruoti į partizanų organizacijų vidų ir vadus pirmiausia išaiškinti.

2. Pastebėtus partizanus suimti, daryti jiems sprendimus be jokio teismo, pavartoti visokias priemones prisipažinimams išgauti, deportuoti juos, o taip pat jų šeimas bei rėmėjus, jų namus sudeginti, gyvulus bei turtą perduoti vietos komunistų partijai.

3. Diskredituoti partizanus vietos gyventojų akyse.

4. Įtraukti partizanus į kautynes su NKVD kariuomene ir sunaikinti, jei kautynių išvengtų, košti miškus ir kaimus".

Enkavedistai ir sribai uoliai vykdė šį savo vado iš Maskvos įsakymą. Jie aprengdavo savo žmones partizanų uniformomis. Persirengėliai plėšikaudavo, žudydavo, o visa kaltė buvo verčiama partizanams. Tuo tarpu partizanams buvo griežtai draudžiama plėšikauti. Remiantis partizanų statutu, plėšikai buvo baudžiami mirties bausme. Kokius reikalavimus turėjo atlikti laisvės kovotojas, Laisvės kovotojų statute sakoma (kalba netaisyta):

„Laisvės kovotojais gali būti lietuviai vyrai ir moterys be amžiaus skirtumo, aukštos moralės, drąsūs, ryžtingi, niekuomet nesusi teršę praeityje prieš lietuvių tautą ir visiškai atsidavę už Lietuvos išlaisvinimą (18 pas.).

Visų laipsnių vadai ir eiliniai laisvės kovotojai niekada neturi patekti į desperatišką stovį. Visose aplinkybėse jų moralė privalo būti kuo aukščiausia (25 pas.)

Laisvės kovotojas veikdamas visuomet vadovaujasi tik Lietuvos gerove, nežiūrėdamas iš to sau pačiam naudos ar pasipelnymo (41 pas.).

Visas laisvės kovų sąjūdis pasiryžęs ne tik kovoti su priešu, bet ir ugdyti tautoje tautinę savigarbą, vienas kito supratimą bei paramą".

Šie partizanų statuto paragrafai paneigia komunistinę propagandą apie tai, kad Lietuvos partizanai buvo žudikai, vagys ir girtuokliai. Tuo tarpu MGB verbuodavo parsidavėlius, kurie šnipinėjo ir, ką nors sužinoję apie laisvės kovotojus, pranešdavo savo raudoniesiems šeimininkams, o kartais ką nors ir nužudydavo.

Tokių šnipų, t. y. prisiplakėlių, buvo ir Panemunio apylinkėse. Vienas iš tokių buvo Puškonių kaimo ūkininkas. Jis buvo įkliuvęs spekuliuodamas, todėl MGB jį užverbavo ir davė jam slapyvardį „ZAPADNYJ". Šis tipas išdavė partizaną Ruželę, kuris slėpėsi pas Bronių Čibinską. Šio niekšo dėka Ruželė buvo nušautas.

Įvykdęs šią užduotį, išdavikas gavo kitą - likviduoti partizaną Da-

ną Šapranauską. Šis MGB agentas organizavo Dano Šapranausko susitikimą su juo pačiu Papiškių kaimo gyventojų Antano Nagelės daržinėje. Nieko neįtardamas, D. Šapranauskas atvyko į susitikimą. „ZAPADNYJ“ organizavo išgertuves ir jų metu paprašė Šapranausko, kad šis duotų jam pažiūrėti pistoletą „PARABELUM“, kurį jis turėjo. Nieko blogo negalvodamas, partizanas padavė ginklą išdavikui. Šis, paėmęs jį, šovė į galvą D. Šapranauskui ir jį sužeidė. Pastarasis, šaukdamas „Išdavikas!“, puolė į lauką ir apvertė degančią žvakę, nuo kurios užsiliepsnojo daržinė. MGB dokumentuose (žr. priedą) rašoma, kad, išbėgęs į lauką, Danas Šapranauskas puolė į šulinį ir po kelių minučių mirė. Kaip tai įvyko, iš tiesų žino tik agentas „ZAPADNYJ“. Aišku, šis MGB pakalikas įvykdė savo šeiminių duotą užduotį ir šitaip išgelbėjo savo kailį nuo kalėjimo. Toliau dokumente minimas agentas „SLYVA“, kuris paskleidė gandą Panemunio apylinkėse, kad Danas Šapranauskas pats nusišovė ir kad taip galvoja šios apylinkės žmonės.

Kita MGB padlaižė buvo Slabadninkų kaimo gyventojas Bronė Čibinskaitė. Ji priėmė gyventi savo namuose partizaną Petrą Jurkėną. Pačią pirmąją naktį ji pranešė enkavedistams, kad jos namuose apsisusto Petras Jurkėnas. Stribai su enkavedistais apsupo Bronės Čibinskaitės sodybą ir nušovė ten nakvojusį partizaną. Petro Jurkėno lavoną stribai atvežė į Panemunį ir paguldė ant grindinio aikštėje prie parduotuvės. Tyčiodamiesi iš žuvusiojo, ant jo krūtinės jie užkėlė didžiulį akmenį. Už šią išdavystę partizanai Bronę Čibinskaitę nuteisė mirties bausme, kuri buvo įvykdyta. Šitaip baigėsi kolaborantės „karjera“ MGB organuose.

Tai dar ne visi išdavikai, kurie vienaip arba kitaip talkindavo raudoniesiems okupantams. MGB dokumente dar minimi agentai „SLYVA“ ir „VARNAITĖ“, bet apie tai, kokios šių išdavikų tikrosios pavardės, galima tik spėlioti.

Panemunyje sribų būstinė buvo įsikūrusi dabartiniame pašte. Šis namas daug galėtų papasakoti apie partizanų, jų artimųjų ir ryšinininkų tardymus, kankinimus. Šiame pastate Panemunio partizanų kankinimai nesibaigėdavo. Sumuštus, iškankintus partizanus sumesdavo į šio namo ir buvusios parduotuvės rūsius. Suimtuosius savo draugus, partizanai bet kokia kaina stengdavosi išvaduoti.

MEDŽIAGA IŠ ARCHYVŲ

(Versta iš rusų kalbos)

Išrašai iš bylų (kalba netaisyta)

Byla Nr.36. Arch. Nr.307/1

1950-1952 m.

/.../Karaliūno - „Vyžūno“ būrys buvo sunaikintas 1948 m. Iš šio būrio gyvas likęs partizanas Šapranauskas Danius, Igno, gimęs 1919 m. Naujasodės kaime, Pandėlio rajone.

...Vakare sausio 30 d. Pandėlio rajone, Papiškių kaimo gyventojų Nageles Antano, Juozo, daržinėje MGB agentas „ZAPADNYJ“ susitiko su Šapranausku ir organizavo išgėrimą. Išgėrimo metu agentas „ZAPADNYJ“ paprašė pažiūrėti pistoleto „PARABELUM“, kurį paėmęs paleido šūvį Šapranauskui į galvą.

Nuo šūvių ir degančios žvakės išiliepsnojo gaisras. Sužeistas Šapranauskas išbėgo iš daržinės, suklupo ir surikęs "išdavikas" įkrito į šulinį. Po kelių minučių mirė.

Įtarimo, kad agentas „ZAPADNYJ“ nužudė Šapranauską, nebuvo. Apylinkėje pasklido gandas, kad Šapranauskas pats nusižudė. Tai paskleidė MGB agentas „SLYVA“. Šapranausko lavoną atpažino MGB agentai: „SLYVA“, „VARNAITĖ“.

Agentas „ZAPADNYJ“, gimęs 1922 m. Puškonių kaime. Užverbuotas 1951 m. 1952 m. sausio 27 d. tarpe savo ryšių paminėjo banditą atsiskyrėlį Šapranauską. Jam buvo duotas nurodymas Šapranauską likviduoti.

Byla Nr.41. Arch. Nr.307!2

1952 m.

MGB agentas „ZAPADNYJ“ bendradarbiavimo metu perteikė provokacinės medžiagos, buvo verčiamas dirbti agento darbą. Bijodamas arešto dėl spekuliacijos, agentas 1951 m. pranešė, kad partizanas Ruželė slapstosi Čibinsko Broniaus, Viktoro, sodyboje Šniukštų kaime.

Tuo pagrindu buvo surengta operacija, partizanas Ruželė buvo nušautas, o Čibinskas areštuotas ir nuteistas.

Pasinaudojus šia aplinkybe, „ZAPADNYJ“, kaip užtvirtintam agentui, duota užduotis likviduoti partizaną Šapranauską: tą jis ir padarė.

Aršus mūšis Panemunyje vyko 1944 metų gruodžio 12 dieną. Jungtinis partizanų būrys (apie 300 žmonių), vadovaujamas mokytojo Ka-

zimiero Kalpoko, puolė Panemunį. Čia buvusios NKVD, milicijos ir stribų grupės gynėsi, bet buvo palaužtos ir pareigūnai paimti į nelaisvę. Dalis stribų buvo pabėgę, nes buvo išpėti išdaviko. Partizanai atrinko keletą aršiausių stribų, kurie labiausiai kenkė panemuniečiams, ir juos sušaudė. Kitus paleido. Užėmę Panemunio valsčiaus Vykdomąjį komitetą, partizanai sunaikino visus dokumentus, sudegino prievolėms suveštą šieną ir daržinę, apsirūpino maisto produktais iš bolševikų krautuvių ir neskubėdami pasitraukė. Per šią operaciją žuvo tik vienas partizanas Alfonsas Putka, o stribų - devyniolika. Tačiau šis puolimas partizanams rytojaus dieną brangiai atsiėjo. Atsitraukdami jie į nelaisvę buvo paėmę kažkokią komjaunuolę, bet vėliau ją paleido. Ši ir išdavė jų buvimo vietą. Kitą dieną juos užklupo kariuomenė ir smarkiai praretino partizanų gretas. Du partizanai žuvo.

Tyčiodamiesi iš bažnyčios ir tikinčiųjų, stribai sušaudytų stribų ir sovietinių aktyvistų palaikus palaidojo Panemunio bažnyčios šventoriuje. Toks komunistų poelgis labai piktino panemuniečius, bet jie nieko negalėjo padaryti. Šių komunistų palaikai šventoriuje išgulėjo iki 1995 metų rugsėjo 25 dienos. Protestuojant Panemunio parapijos tikintiesiems (tą patvirtino jie savo parašais), jie buvo iškasti (gavus artimųjų sutikimą) ir palaidoti kapinėse. Nors stribai partizanų kūnus išniekindavo, sumesdavo į durpynus, šulinius, bet šiems bolševikų padlaižiams perlaidoti buvo padaryti karstai ir jie perlaidoti pagal visus mirusiųjų pagerbimo reikalavimus.

Po šio pralaimėjimo stribai dar labiau sužvėrėjo. Buvo suiminėjami partizanų artimieji. Juos žiauriai kankino, šaudė, o likusius gyvus, bet nepalūžusius, ištrėmė į Sibirą.

Išrašai iš „Archyvinių dokumentų apie nacionalistinę veiklą“ 5-ojo rinkinio, paskelbto 1962 metais (kalba netaisyta)

Pažymėjimas

Pandėlio rajono DŽDT Vykdomasis komitetas pažymi, kad 1944 m. gruodžio mėnesio pabaigoje banditai apsupo Panemunio miestelį ir sudegino visus Panemunio valsčiaus Vykdomojo komiteto dokumentus. Prie milicijos ir liaudies gynėjų būrio patalpų sudegintas tvartas su daržine po vienu sto-

gu. Prie Panemunio geležinkelio stoties sudegintos šienai daržinės, kuriose buvo kraunamas prievolių atvežtas šienas. Buvo apiplėštas Panemunio vartotojų kooperatyvas ir Panemunio spirito varykla. Per banditų puolimą buvo nužudyta partinio ir tarybinio aktyvo:

1. Panemunio valsčiaus partorgas Jasinevičius Jonas
2. Panemunio valsčiaus Vykd. k-to p-kas Nagelė Adolfas
3. Aukštadvario apyl. Tarybos sekretorius Kadūkis Vladas
4. Paliepio apyl. Tarybos pirmininkas Alekna Adolfas
5. Kvetkų apyl. Tarybos pirmininkas Šeškus Bronius
6. Panemunio valsčiaus Vykd. k-to sekretorius Rudis Aleksas
7. Liaudies gynėjas Griovys Petras, Karolio
8. Liaudies gynėjas Griovys Karolis
9. Liaudies gynėjas Šiupinys Karolis
10. Aktyvistas Aleinikovas Pufnutitijus
11. Apylinkės Tarybos pirmininko žmona Aleknienė
12. Atvykęs iš Rokiškio LLKJS komiteto Timofejevas

Pažymėjimas duotas VSM organams prašant.

Pandėlio raj. DŽDT vykdomojo
komiteto pirmininkas
Javarauskas

Pandėlio raj. DŽDT vykdomojo
komiteto sekretorius
Zemlickaitė

Sovietmečiu išleistose knygose gausu prasimanyimų apie Panemunio puolimą. Viena tokia knyga yra „Kovoje už socialistinę Lietuvą“. Sovietiniai istorikai S. Laurinaitis ir A. Rakūnas rašo: „1944 metų gruodžio 12 dieną Kalpoko vadovaujama gauja Panemunėlio miestelyje gyvus sudegino 11 žmonių. Pagautas prisipažino, kad jis ir jo gaujos nariai kirviais nukapodavę savo aukoms galvas arba kankindavę jas vinių prikaltose statinėse“ (p. 79-80).

Skaitome toliau, ir vos už dviejų puslapių jau kita „giesmė“, kurią kuria sovietiniai „istorikai“: „Žiaurią egzekuciją banditai įvykdė 1944 metų gruodžio pabaigoje Panemunio miestelyje. Jį apsupę, nužudė 12 tarybinių aktyvistų, tarp jų Panemunio valsčiaus Vykdomojo komiteto pirmininką A. Alekną, partinį organizatorių J. Jasinevičių ir kt.“ Čia yra ir liudininko K. Jasiūno parodymai, kad valsčiaus pirmininkui A. Nagelei buvo nukirsta galva. Tačiau, pasikalbėjus su čia gyvenančiais žmonėmis, paaiškėjo, kad K. Jasiūno parodymai yra mela-

gingi. Šis liudininkas 1952 metų kovo 26 dieną teigia, kad partizanai šaudė niekuo nekaltus žmones, juos mušė, bet jį paleido. Darosi nesuprantama, kaip galėjo tokie „žvėrys“ palikti jį gyvą, kai jis pasisakė (cituoju jo paties žodžius iš parodymų protokolo): „...paklausė, kur dirbu. Jiems pasakiau esąs žemės komisijos pirmininkas“. Iš šio epizodo matyti, kad partizanai nebuvo tokie „žvėrys“, kokiais juos vadino K. Jasiūnas savo parodymuose (žr. priedą). Taigi šitaip partizanus vaizduoja komunistiniai „istorikai“ ir jų pagalbininkai.

Nuo stribų ir rusų kareivių rankų Panemunio valsčiuje krito apie 200 partizanų. Žmonės ir visuomeninės organizacijos nusprendė Panemunyje pastatyti paminklą kritusiems partizanams. Paminklo vieta parinkta prie kelio, kuris eina į Suvainiškį ir Konstantinavą, už buvusio malūno, arčiau durpyno. Kodėl šalia durpyno? Į durpyno duobes buvo metami nužudytieji partizanai. Atvykę į malūną arba lentpjūvę, žmonės, pasidairę po durpyną, matydavo įmestų į duobes partizanų kūnų dalis ir drabužių liekanas. Kiek jų čia ilsisi niekas tikrai negali pasakyti. Manoma, kad jų čia palaidota apie 50. Daug partizanų kūnų užkasta miškuose, sumesta į šulinius arba duobes. Jų negali rasti artimieji ir palaidoti kapinėse.

Paminklo partizanams atminti projektą sukūrė architektas Artūras Paslaitis ir skulptorius Kazimieras Kisielis. Jų pastangomis buvo suprojektuotas paminklas, vaizduojantis penkių metrų aukščio angelą su aštuonių metrų sparnais. Šis angelas ir liūdi, ir saugo už jo esančius partizanų palaikus.

Jau praėjo beveik 10 metų nuo to laiko, kai Panemunyje ketinama pastatyti paminklą 1944-1952 m. žuvusiems partizanams atminti. 1990 metais tam tikslui buvo renkamos aukos. Jas rinko V. Mikėnienė, D. Gužas, A. Bičiūnas ir kiti. Be to, spaudoje buvo paskelbtas banko sąskaitos numeris. Žmonės gausiai aukojo, kai kurie nepagailėjo ir 500 rublių. Be to, nemažai prisidėjo ir užsienio lietuviai. Buvo surinkta nemaža suma pinigų. Už juos tada buvo galima pastatyti paminklą, bet, užtrukus darbams, pinigai nuvertėjo ir jų nebeužteko sumanymui įgyvendinti. Už paaukotas lėšas buvo nupirkta nerūdijančio plieno skarda, plieno juostos, lankstymo presai, šlifavimo įranga ir kt. Lėšų nebeliko, ir darbai sustojo.

Pradėtai paminklo statybai 1996 metais buvo imta prašyti valsty-

bės paramos. Šiam tikslui Alfonsas Varanauskas, pasitelkęs talkininkus, rinko parašus, kad vyriausybė skirtų lėšų paminklui užbaigti. Parašai (jų buvo 340) buvo įteikti Seimo nariui p. P. Šalčiui, kartu prašant, kad jis mėgintų padėti gauti lėšų. P. Šalčiaus dėka tos lėšos buvo gautos.

Toliau šioje knygoje pateikiame skaitytojui buvusių partizanų, kurie jau sulaukė garbaus amžiaus, prisiminimus, taip pat žuvusių partizanų artimųjų prisiminimus. Partizanų artimieji papasakojo apie savo gimines, brolius, tėvus, pateikė jų eilėraščių ir dainų, kurias taip pat sudėjome į šią knygą. Be to, pateikiame ir dokumentų iš partizanų bylų, kurios yra ypatingajame archyve.

Tikrasis sribų veidas

Ruošdami šį leidinį, nutarėme paskaityti po ranka papuolusią knygą „Liaudies gynėjų žodis“. Šioje knygoje buvę sribukai, pradėdant generolu baigiant eiliniu, džiaugiasi savo „laimėjimais“ ir dalijasi „partirtimi“. Jau pačioje knygos pradžioje generolas Juozas Petkevičius postringauja: „Liaudies gynėjai padėjo darbo žmonėms geriau suprasti buržuazinio nacionalizmo antiliaudiškumą ir atremti jo ideologinę apgaule. Jie padėjo ir buržuazinio nacionalizmo apgautiems asmenims palikti teroristinius būrius, grįžti į darbą ir gyvenimą“. Matote, kokie geri buvo tie sribukai! Tačiau jie tokiais atrodė tik sovietų ideologų akimis, o viskas buvo priešingai. Kai kurie partizanai, patikėję amnestijos pažadais, registravosi, bet jiems žadėtas „grįžimas į darbą ir gyvenimą“ buvo visai kitoks, negu jie jį įsivaizdavo. Praėjus kiek laiko po registracijos, jie buvo areštuojami ir nuteisiami. Likdavo laisvėje daugiausia tie, kurie ranka rankon dirbo su NKVD. Ne vienam partizanui iš Panemunio apylinkių teko tokia dalia. Paminėtini partizanai P. Sukauskas, J. Susnys, R. Styra ir daugelis kitų.

Vieni sribai nebūtų „padėję suprasti“ žmonėms apie partizanų kovą (jie jau iš pat pradžių žinojo, kas yra kas), bet buvo priversti tai padaryti NKVD, MGB dalinių spaudžiami. Sribai prieš partizanus buvo menkystė. Be kariuomenės jie bijodavo ir nosį iškišti iš savo būs-

tinių. Tą rodo Panemunio puolimas ir užėmimas. Sužinoję apie puolimą, sribai pabėgo.

Toliau šioje knygoje savo „žygdarbius“ dėsto sribas Stasys Monkevičius. Gėrėdamasis sribų pergalėmis, jis vis dėlto prisipažįsta: „Uniformų neturėjome, ginklų teko patiems ieškotis...“, ...„Nelengva, bet įdomu. Tik labai greitai plyšo skurdus drabužis, apavas. Atlyginimo nemoka, o valgyti reikia: geresnis kąsnis šeimai, vaikams...“ Nors šis sribas ir pripažįsta, kad jie ir jų šeimos buvo alkanos, apiplėšusios, bet jie stoji į sribų būrius, nes čia galėjo niekieno nebaudžiami vogti lašinius, dešras, iš stalčių paimti žiedus, laikrodžius. Prisipilę iš žmonių maisto, drabužių, sotūs ir apsirengę, jie žudė niekuo nekaltus žmones ir Lietuvos partizanus. Nors sribas Stasys Monkevičius teigia, kad juos rėmė visi žmonės maistu ir drabužiais, bet to tikrai nebuvo. Gyventojai, pajutę, kad gali apsilankyti sribai, stengdavosi viską paslėpti. Grasindami ginklu, jie reikalavė lašinių, duonos, o pagaliau ir „samagono“. Prisimenu vieną juokingą atsitikimą, kai buvusio sribo vienas žmogelis, gerai jį pažinojęs, tais laikais paklausė:

- Jonai, tu negali ant pilvo miegoti?

- Kodėl?

- O todėl, kad tavo nugara taukuota iš praėjusių laikų, žiurkės nugrauš.

Buęs sribelis susigūžė, o aplinkiniai pradėjo kvatotis. Tai buvo pasakyta dar sovietiniais metais. Žmogus pasakė tiesą sribui į akis, nors už tai grėsė dideli nemalonumai. Šis epizodas parodo, kaip Lietuvos žmonės „mylėjo“ sribus.

Skaitydami toliau šio „veikėjo“ prisiminimus, randame dar gražesnes pasakėles: „Šalia bunkerio, suręsto iš rąstų ir užmaskuoto vėlėnomis, stovėjo į malkinę panaši būda. Tolėliau, pakalnėje dvokė dvi didelės duobės. Vienoje šiukšlės ir gyvulių kaulai, kitoje - žmonių palaikai. Nieko nepasakysi, nacių mokykla! Įsisukę į žiaurumo ratą, atsitempę iš vienkiamų neįtikimus ar šiaip dėl smulkmenų įskūstus žmones, banditai čia rengdavo „teismo“ spektaklius, o nukankintųjų net žemėmis dorai neužmesdavo"... Čia sribelis vaizduoja partizanus tokius kvailėlius, kad šalia bunkerių statytų būdas, kastų duobes ir į jas mestų visas atliekas ir dar žmonių lavonus. Jokios konspiraci-

jos! Taip galėjo daryti tik patys sribai ir tą darė. Tai įrodo ir Panemunio durpynėlio duobės, į kurias nukankintų partizanų lavonus arba jų dalis sumesdavo ir palikdavo likimo valiai. Apie kūnų užkasimą nebuvo jokios kalbos, o šis durpynėlis amžinam poilsiui priglaudė ne taip jau mažai partizanų kūnų.

Toliau šis komunistėlių padlaižys rašo: „Vieną rytą, eidamas į būstinę, matau gulinčius miestelio centre tris nukautus banditus. Aplinkui būrys žmonių - apžiūrinėja, šnibždasi... [...]... kokių 15-16 metų vaikas spiria į sustingusią ranką.

- Gėdykis, vaike! - sugėdinu. - Su gyvu susirem, tada sakysiu - vyras!..“ Štai koks humaniškas sribas! Tik norisi paklausti jo, kodėl ten gulėjo tie trys partizanai? Kas juos ten paguldė, ar ne sribai? Kodėl jų nepalaidojote, jeigu esate tokie humaniški? Buvo visiškai ne taip, kaip jūs aiškinate. Jūsų sėbrai sribai nušautus partizanus nurengdavo, pasiimdavo jų geresnius drabužius, batus, nes tuomet vaikščiojo apiplyšę, kiaurais „kerzais“. To negana, jie sužalodavo partizanų kūnus, juos išniekindavo. Prisiminkime Panemunio aikštę, kurioje būdavo numetami nužudytų partizanų kūnai. Panemunio sribai šlapindavosi ant jų lavonų, o ant partizano Petro Jurkėno krūtines užkėlė didžiulį akmenį. Kitiems žuvusiems partizanamams į burnas įkišdavo plytų gabalus.

Toliau knygoje sribai iš įvairių Lietuvos vietovių aprašinėja savo „žygdarbius“ ir, žinoma, „gailisi“ sušaudytų savo parankinių: provokatorių, komjaunuolių ir kitų savo pagalbininkų. Dabar pažiūrėkime, ką darė Panemunio sribai ir enkavedistai, kaip jie elgėsi su beginkliais žmonėmis. Čia suminėsime tik nedaugelį pavardžių, o tokių Panemunio apylinkėse buvo kur kas daugiau. Visi jie buvo beginkliai ir į politiką nesikišo.

1. *Kostas Adulis*, 43 metų iš Kalniečių kaimo, ir *Vladas Šalčius*, 43 metų iš to paties kaimo. Nenorėdami tarnauti okupacinėje rusų armijoje, įsidarbino miško ruošos darbininkais, nes miško darbininkų į kariuomenę neimdavo. Baigę darbą, apsijuosę pjūklus apie juosmenis ir, nieko blogo neįtardami, ėjo į namus. Tuo metu, būvę pasaloje sribai su enkavedistais, juos nušovė.

2. *Vladas Adulis (Adulėnas)*, 45 metų iš Kalniečių kaimo. Pavakare jis nuėjo į ganyklą perkelti karvės. Pervedęs karvę į kitą vietą, akme-

niu kalė kuolą. Tuo metu pro šalį važiavo vežimas, prisėdęs sribų. Sutratėjo šūviai, ir Adulis, laikydamas rankoje akmenį, nuvirto. Jį parkirto sribų kulkos.

Antanas Bajoras, gimęs apie 1900 metus, iš Ežeriokšnės kaimo, gyveno prie miško. Į politiką nesikišo ir buvo beginklis. 1945 metų vasario 30 dieną į jo namus atėjo sribai ir išsivežė į Rokiškio kalėjimą. Tardydami jį žiauriai kankino tol, kol nuo sumušimų šis žmogus mirė.

4. *Albertas Bičiūnas*, gimęs apie 1916 metus Palaidžios kaime. Jis nebuvo partizanas, o tik slapstėsi nuo sovietinės armijos. Į politiką nesivėlė ir ginklo neturėjo. 1944 metų gruodyje jie su kaimynu Jonu (pavardė nežinoma) išėjo į mišką. Tuo metu Roksalos mišką "šukavo" enkavedistai ir juos sulaukė, liepė nusigręžti, nes ruošėsi sušaudyti. Kaimynas Jonas šoko bėgti ir liko gyvas, o Albertą sušaudė.

5. *Juozas Bulovas*, gimęs 1893 metais Čedasuose, buvo 1941 metų sukilimo dalyvis. 1944 metų lapkričio 14 dieną jį sribai su enkavedistais areštavo ir sunkvežimiu vežė į Rokiškį. Važiuojantį sunkvežimį apšaudė partizanai, ir J. Bulovui pasisekė pabėgti. Netrukus jį vėl areštavo ir nuvežė į Rokiškio kalėjimą. Sužvėrėję enkavedistai tardydami jį žiauriai kankino, ir Juozas Bulovas buvo užmuštas. Toliau pateikiame J. Bulovo dukros Zitos Gimbutienės, gyvenančios Rokiškyje pasakojimą apie savo tėvą ir kitus žmones:

„Mes gyvenome Rokiškio rajone, Čedasuose. Tėvai - Juozas Bulovas, gimęs 1893 m., ir Jadvyga Bulovienė, gimusi 1910 m. Vaikai - Aloyzas, gimęs 1935 m., Juozas, gimęs 1937 m., Zita, gimusi 1938 m. ir Antanas, gimęs 1942 metais. Turėjome 41 hektarą žemės.

1944 metų lapkričio 14 dieną tėvą areštavo ir sunkvežimiu vežė į Rokiškį. Tačiau automobilis sugedo. Tuo metu jį apšaudė partizanai. Pasinaudojęs šia padėtimi, tėvas pabėgo ir grįžo į namus. Kitą dieną rusų kariuomenė su sribais apsupo Čedasus ir aplinkinius kaimus. Suėmė partizanų šeimų narius ir kitus jiems įtartinus žmones: Bliekų šeimą (tėvą ir vieną dukrą), Žegliūnų šeimą, Kazimiero Kalpoko žmoną Uršulę ir kitus. Suėmė beveik visus vyrus, tik vėliau vienus paleido, kitus nukankino arba nuteisė. Suėmė ir visiškai atsitiktinai atvažiavusį į Čedasus mano senelį Petrą Bajorą.

Tėvą ir senelį uždarė vienoje kameroje, rūsyje (Kauno g. Nr. 3). Tardydavo naktimis kitoje kelio pusėje esančiame saugumo (milicijos) pastate. Labai smarkiai mušdavo ir kankindavo. 1945 metų vasaryje senelį paleido iš rūsio. Tėvas nuo kankinimų buvo labai silpnas ir vasario 25 dieną mirė. Apie tai, kaip mirė tėvas, pasakojo grįžęs iš kalėjimo čedasiškis Vladas Stankevičius. Mama veždavo maistą. Jį paimdavo, bet tėvui ir seneliui neperduodavo. Vieną kartą leido pakeisti tėvo drabužius. Jie nuo kraujo ir utėlių buvo sukietėję, sustabarėję. Tarp drabužių radome raštelį, kuriame tėvas prašė maisto ir pasimelsti už jį (šis raštelis išliko iki šių dienų).

Pabėgimą iš rūsio organizavo Juozas Krisiūnas ir Mikšys (abu iš Čedasų). Mikšiui pavyko pabėgti (vėliau partizanaudamas žuvo), o Krisiūną nušovė vietoje, prie rūsio.

Kai tėvas mirė, motina paprašė, kad atiduotų kūną. Tačiau jai buvo atsakyta, kad žemė visur vienoda, ir kūno neatidavė. Pasakė, kad jam byla nebuvo sudaryta, nebijokite, į Sibirą neišveš.

1948 metų gegužės 22 dieną mus visus - motiną, tris brolius ir mane - išvežė į Sibirą. Kartu išvežė ir mūsų šeimoje priglaustą Kazimiero Kalpoko sūnų Eugenijų. 1949 metais išvežė senelį Petrą Bajorą (gimusį 1871 m.), o jo sūnų Povilą Bajorą suėmė 1946 metais ir nuteisė aštuonerius metus lagerio režimo. 1941 metais buvo išvežta mano tėvelio sesuo su šeima - Kazimiera Kalpokienė, jos vyras Stasys Kalpokas ir keturi vaikai - Palmyra, Bernadeta, Vilija, Antanas. Stasys Kalpokas, atskirtas nuo šeimos, mirė lageryje, o Sibire mirė Kazimiera Kalpokienė ir sūnus Antanas. Į Lietuvą grįžo trys dukros - Palmyra, Bernadeta ir Vilija.

Mes neturėjome teisės grįžti į Lietuvą, todėl ilgai gyvenome Sibire. Tik 1964 metais nusprendėme važiuoti į Lietuvą. Ilgai klajojome po Lietuvą. Po metų mums leido prisiregistruoti Lietuvoje, bet neturėjome teisės grįžti į savo namus. Sibire 1961 m. mirė senelis Petras Bajoras, o brolis Juozas 1964 metais žuvo Sibire, kirsdamas medžius. Mes buvome ištremti į Krasnojarsko krašto Kazačensko rajono Parogos kaimą."

Dabar paskaitykime, ką rašo enkavedistai Juozo Bulovo byloje:

„Bulovas Juozas, Felikso, gimęs 1892 metais ir gyvenantis Čeda-suose. Suimtas 1944 m. gruodžio 4 d. Rastas Rokiškio apskrities NKGB kluone miręs. Lavono apžiūros akte rašoma, jog ant kaklo matosi tam-siai mėlynos dėmės, pilvas išpūstas, labai išsekęs. Mušimo žymių ar-ba kokių nors kitų fizinės prievartos žymių nenustatyta. Akte rašo-ma, kad galima daryti išvadą, jog mirė dėl chroniškos plaučių ligos ir širdies“.

Štai kokią išvadą parašė enkavedistai, stengdamiesi užmaskuoti savo žiaurumus, bet faktai sako ką kitą.

6. *Motiejus Čėčys*, gimęs 1892 metais Roviškiuose. Jis labai mėgda-vo pašnekėti apie sovietinės valdžios „privalumus“. Tai netruko iš-girsti Panemunio sribai. Jis buvo pakviestas į Panemunio sribų būs-tinę. Tardydami jį žiauriai mušė, kankino, subadė peiliais ar durtu- _ vais kojas. Iškankintas mirė.

-Žmonės pasakoja, kad jis mėginęs pabėgti, dėl to jį nušovė. Tačiau neginčytina tai, kad jo kūnas buvo numestas Panemunio durpynėly-je, iš kur artimųjų buvo „pavogtas“ ir palaidotas Kvetkų kapinėse.

7. *Povilas Čižiūnas*, gimęs 1909 metais Šarkiūnų kaime. Nepriklau-somos Lietuvos metais buvo Panemunio šaulių vadas. Jis turėjo uni-formą ir ginklą. 1940 m. gruodžio 31 d. jį areštavo enkavedistas Ra-čiubovas ir išsivežė Rokiškį. Išlaidė tris mėnesius Rokiškio kalėjime, jį išvežė į Panevėžį. Prieš prasidedant karui, žmonės matė, kaip kali-nius, tarp jų ir P. Čižiūną, varė į geležinkelio stotį. Nuo to laiko apie jį jokių žinių nebuvo. Tik dabar, gavus NKVD bylos medžiagą, paaiš-kejo, kad: „Čižiūnas Povilas, Juozo, gimęs 1909 metais Šarkiūnų kai-me, suimtas 1941 metų sausio 1 dieną Rokiškio apskrities NKVD. Kal-tintas priklausymu Šaulių organizacijai, aktyvia veikla prieš komu-nistų partiją, antisovietine agitacija. Nuteistas Čkalovo-srities teismo 1941 metų spalio 7 dienos nuosprendžiu pagal RSFSR BK 5810 1 d. ir 58-4 straipsnį sušaudyti. Nuosprendis įvykdytas 1941 metų gruody-je.“

8. *Vanda Jakulytė*, 16 metų, Taručių kaimas. 1944 metais į Vandos namus atėjo kaimynės Bulovaitės ir paprašė jos, kad padėtų joms per-nakvoti, nes jos vienos bijančios (tai buvo pirmas vakaras, kai sovieti-

niai kareiviai „išvadavo“ Panemunio kraštą). Mergaitės sugulė klėtyje. Apie vidurnaktį pasigirdo stiprus beldimas į duris ir rusiškas reikalavimas atidaryti klėtį. Mergaitės neatidarė. Tada kareiviai šautuvų buožėmis ėmė daužyti klėties duris. Bulovaitės, bijodamos, kad nuo smūgių neatšoktų kaištis, maldavo Jakulytę laikyti duris. Ji atsirėmusi į duris laikė. Tuo metu pasigirdo automato serija, ir Vanda sukniubo.

9. *Kapčinskienė (vardas nežinomas)* dirbo Suvainiškyje vaistininke. Ji visada padėdavo sužeistiems partizanams vaistais ir tvarsliaiva. Šitaip buvo išgelbėta ne vieno partizano gyvybė. Bet ir čia neapsieita be išdavysčių. Apie tai buvo pranešta enkavedistams. Vaistininę areštavo. Nuo to laiko apie ją jokių žinių neliko. Ji dingo be žibios.

10. *Genutė Klimaitė*, 14 metų, gyveno Vilkolių kaime. Kadangi Vilkoliuose nebuvo septynmetės mokyklos, tai ji apsigyveno pas savo tetą Žukienę Ratkūnų kaime ir ten lankė mokyklą. 1951 metais (mėnesio neprisimena) naktį sribai pradėjo daužyti duris, reikalavo įsileisti. Moterys jų neišleido. Teta Genutei liepė bėgti pro kitas duris į lauką, nes bijojo, kad sribai vis tiek įsilauš į trobą. Mergaitė, atidariusi antrąsias duris, išbėgo į lauką ir čia ją pasitiko sribų paleistos kulkos.

11. *Juozas Krišiūnas*, gimęs apie 1908 metus Čedasuose. 1945 metais Juozas Bulovas buvo areštuotas ir vežamas į Rokiškį. Pakeliui partizanai apšaudė automobilį ir jį padegė. Po šio įvykio Juozą Krišiūną kartu su kitais čedasiškiais areštavo ir išgabeno į Rokiškio kalėjimą. Vienas kalinys organizavo čia buvusių septynių kalinių pabėgimą, bet visi bėgliai žuvo.

12. *Edvardas Kudukis*, 42 metų iš Baryškių kaimo su *Petru Skruodžiu*, 41 metų, kilusiu iš to paties kaimo, dirbo miško darbininkais Roksalos miške. Čia juos sribai nušovė ir paliko gulėti ant samanų. Tik per miškąėjusi mergina - Šamparaitė - surado jų kūnus.

13. *Liolys Feliksas* ir sūnūs *Danas* ir *Jonas*. 1945 metų sausyje į Jonavos kaimą (Panemunio vls.) atvažiavo sribai: Juozas Vyduolis, Vogulys ir dar vienas žydas (pavardė nežinoma). Sribas Vyduolis buvo ginkluotas automatu. Jis užsuko į šiame kaime gyvenusių Liolių sodybą. Namuose tuo metu buvo šešiolikmetis sūnus Danas su seserimi. Tėvas buvo išvarytas vežti malkų iš Vilkolių. Suvirtę į trobą, stri-

bai Danui liepė eiti į lauką. Danas pakluso. Jam išėjus į kiemą, pasigirdo automato šūviai, ir jaunuolis krito.

Nužudę Daną, sribai prikibo prie sesers Felicijos ir reikalavo parodyti, kur dirba jos tėvas. Felicija, bijodama, kad ir jos neištiktų brolio likimas, sutiko. Nuvykę ten, kur dirbo tėvas Feliksas, sribai pasišaukė jį ir nusivedė Jonavos kaimo link. Netrukus pasigirdo šūviai. Šį kartą ginklą laikė sribas - žydas. Jis kelis kartus šovė į Feliksą Liolį. Įvykdę šias kraupias žmogžudystes, sribai prigrasė artimuosius apie tai niekam nešnekėti ir liepė kūnus palaidoti prie Liolių namo, palangėje. Taip Feliksas ir Danas buvo palaidoti savame kieme, o tik po metų juos slapčia perlaidojo Kavolių kapinėse.

Vyriausias sūnus Jonas žuvo 1944 metais Rokiškio kalėjime tuomet, kai su kitais ten įkalintais vyrais bandė pabėgti. Jie pritrenkė juos saugojusį sargybinį, bet, matyt, nestipriai, ir bėgo. Sargybinis greitai atsigavo ir sukėlė ant kojų visus enkavedistus. Šie pasivijo bėglius ir visus iššaudė.

14. *Alfonsas Permonas*, gimęs 1911 metais Mikoliškių kaime, labai nekenė sovietinių okupantų. 1944 metų gruodyje nuo Pagurių kaimo važiuo vežimas, prisėdęs sribų. Juos pamatęs ir nenorėdamas turėti su jais jokio reikalo, Alfonsas puolė bėgti. Nuaidėjo šūviai, ir A. Permonas žuvo.

15. *Petras Pugžlys*, gimęs 1916 metais Naujasodės kaime, mokėsi Kauno kunigų seminarijoje, buvo klierikas. Sovietams užgrobus Lietuvą, Petras grįžo į savo tėviškę. 1944 metais į Pugžlių kiemą suvirto sribai: Vogulis iš Vilkolių, Kanopa iš Pašeriaukščių ir Tūbelis iš Vilkolių kaimo. Petras Pugžlys buvo lauke. Sribai čia jį ir nušovė, nors jis į politiką vtsiškai nesikišo ir buvo beeginklis. Visa jo kaltė buvo ta, kad anksčiau jis buvo dirbęs sebiūnu.

16. *Danas Putriūnas*, gimęs 1921 metais Naujikų kaime, buvo paprastas žmogelis. Šiame kaime gyveno komunistuojantis Kotovas. Prasidejus Antrajam pasauliniam karui, traukėsi rusai, o su jais išbėgo ir minėtasis Kotovas. Jo kieme liko be priežiūros arklys. Nelaimei, šį arklį ir paėmė Danas priežiūron, nes jam buvo gaila gyvulio. Sugrįžo rusai, sugrįžo ir Kotovas. 1944 metų lapkričio 25 dieną jis atėjo į D. Putriūno namus ir jį nušovė.

17. *Albina Stasiūnienė* ir dukra *Aldona Norkūnienė*. 1945 metų gegu-

žės 27 dieną Panemunyje vyko Švč. Trejybės atleidai. Kaip įprasta šiame krašte, po atleidų giminės kviečia savo giminaičius pasivaišinti. Taip buvo ir šį kartą. Samulėnai, gyvenantys netoli Panemunio, pasikvietė savo giminaičius. Vaišių įkarštyje į kiemą įėjo sribas Bitinas ir iš ginklo pradėjo šaudyti į orą, sakydamas, kad šiandien bus kraujo praliejimas.

Apie 12 valandą nakties svečiai grįžo namo. Lineikoje (toks vežimas - aut.) važiavo Veronika Četkauskienė, Stasiūnienė su dukra Aldona. Kiti svečiai ėjo paskui vežimą dainuodami. Tuo metu sribai jau buvo pasiruošę, pasistatę kulkosvaidį ir laukė. Svečiams priartėjus prie jų, sukaleno kulkosvaidis. Pirmiausia krito arklys, žuvo Stasiūnienė, o jos dukra Aldona Norkūnienė buvo sužeista į veidą. Četkauskienei pavyko išokti į griovį, bet prie jos tuojau prisistatė sribas su ginklu rankose. Nors Četkauskienė atsiklaupusi maldavo sribą, kad šis jos pasigailėtų, bet tai nesuminkštino šio niekšo širdies ir jis paleido du šūvius. Vienas šūvis kiaurai pervėrė krūtinę, o antroji kulka sužeidė ranką. Kitus žmones sribai nusivarė į savo būstinę (dabartinį paštą) ir visus iškratė. Pas vieną, neva, rado iššauto šovinio gilžę ir pradėjo šaukti, kad čia esą „banditai“. Po to visus sumetė į po sribų būstinę esantį rūsį. Sribai nenustojo klausinėję, kas šaudė, ir grasindami liepė sakyti, kad tai darė „banditai“. Žmonėms neliko nieko kita, kaip tik kartoti tą patį. Prigrasino ir paleido.

Stasiūnienės dukrą Aldoną Norkūnienę išsivežė jos vyras, ilgai ją gydė, bet ji taip ir nepagijo, gal po dvejų metų mirė.

Žmonės kur kas vėliau sužinojo, kodėl taip atsitiko. Stasiūnas buvo vargonininkas ir žuvo. Žuvus Stasiūnui, jo žmona gyveno su sribu. Bet likimo ironija! Šis jos sugyventinis žuvo. Stasiūnienei žuvusį sugyventinį - sribą jo „draugai“ atvežė basą, be gerų aulinių batų. Ji palaidojo ir, atrodo, buvo viskas baigta, jeigu ne batai...

Vieną dieną eina Stasiūnienė per Pandėlį ir sutinka ar sribų, ar enkavedistų viršininką, apsiavusį gerai chrominiais vyro batais. Tada neišlaikė moteriškės nervai, ir ji išdėjo viršininką į šuns dienas. Išplūstasis viršininkėlis nepamiršo Stasiūnienės. Ėjo kalbos, kad jis ir davė nurodymą sribams sunaikinti šią moteriškę, o kaltę suversti partizanams. Taigi sribams žmogaus gyvybė buvo pigesnė už chrominius batus.

18. *Vladas Širvinskas* gimė 1912 metais Panemunio valsčiaus Virši-
lų kaime. Buvo vedęs ir augino dvi dukras: Bronę ir Veroniką. Turėjo
nuosavos žemės ir miško. 1944 metų gruodžio 13 dieną (kitą dieną po
Panemunio puolimo) nuėjo į mišką. Tuo metu sribai su enkavedis-
tais, sužvėrėję po nesėkmės ir kelių komunistėlių netekties, „šukavo“
mišką. Pamatę Vladą Širvinską, nieko neišsiaiškino ir jį nušovė. Na-
muose liko našlė žmona su dviem dukrom. Šis žvėriškas susidoroji-
mas su niekuo nekaltu žmogumi be jokio teismo dar kartą įrodo stri-
bų ir enkavedistų vadinamąjį „liaudies gynimą“.

Tai tik keliolika epizodų apie tariamą sribų ir enkavedistų „hu-
maniškumą“. Prie šių kelių dešimčių pavardžių dar reiktų pridėti
apie 200 žmonių sąrašą. Tai sribų ir enkavedistų darbas! Daugelis
artimųjų ir šiandien nežino, kur jų sūnų ir brolių kapai, ir su ašaromis
akyse prisimena tuos laikus, kai sribai juos „gynė“.

Buvęs Rokiškio sribas Petras Šedys minėtoje knygoje negaili liaup-
sių sribams ir enkavedistams, taip pat ir sau. Jis rašo: „1944 m. pabai-
goje banditai užpuolė Panemunį ir ten nužudė keliolika žmonių. Kitą
dieną ši gauja buvo sunaikinta. Pavyko pasprukti tik trims galvažu-
džiams“. Tai neregėta sribų pergalė! Net juokas ima skaitant šias ei-
lutes. Žmonės puikiai žino, kiek tada žuvo partizanų. Mielas Šedy, ar
žinote, kiek partizanų puolė Panemunį? Jeigu nežinote, tai galime pri-
minti - Panemunį puolė net 24 skyriai, kuriuose buvo po 10-12 parti-
zanų. Suskaičiuokite! Buvo apie 300 kovotojų. Vadinasi, jūs sušaudė-
te net 297 partizanus, o tai jau grynas melas. Per kitą dieną enkavedis-
tų surengtą operaciją žuvo tik keli partizanai, o kiti buvo išblaškyti ir
liko gyvi. Taigi menka buvo jūsų „pergalė“ prieš partizanus. Dar blo-
giau - kai jūs už nušautą žmogų - partizaną ar ne partizaną - gauda-
vate po 100 rublių arba kokį nors blizgutį (medalį).

PARTIZANO PRIESAIKA

(Kalba netaisyta)

Prisiekiu Visagalio Dievo akivaizdoje, kad ištikimai ir sąžiningai vykdysiu Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio nario pareigas, kovosiu dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės atstatymo nesigailėdamas nei savo turto, nei sveikatos, nei gyvybės, tiksliai vykdysiu sąjūdžio įstatus, statutus ir savo viršininkų įsakymus, šventai laikysiu visas man patikėtas paslaptis, niekada su Lietuvos priešais nesitarsiu, jokių žinių jiems neteiksiu ir visa, ką tik apie juos sužinosiu, tuoj savo viršininkams pranešiu, saugosiu šalies gerovę ir visur elgsiuos, kaip do-ram, klusniam ir narsiam laisvės kovotojui elgtis pridera.

Gerai žinau, kad už sąmoningą uždavinių nevykdymą ir paslap- ties išdavimą man gresia mirties bausmė.

Tepadeda man Viešpats Dievas mano darbuose Tėvynei Lietuvai.

Panemunio krašto partizanai

Alfonsas Bajoras

Alfonsas Bajoras gimė 1920 metais Ežeriokšnės kaime. Jis buvo partizanų grupės vadas. Alfonsas gyveno pas savo dėdę Galvanauską, paskui persikėlė į Čedasus.

1944 metų spalio 4 dieną Antanas Blieka, Povilas Liauška ir Alfonsas Bajoras užėjo pas savo seserį, kuriai atidavė nuotraukas. Paskui jie užsuko pas Vladą Putrinską, kuris partizanams papasakojo apie netoliese gyvenantį sribą Romą Dzikavičių ir paprašė partizanų, kad šie jį pagąsdintų. Mat jie norėjo, kad sribas išsikeltų kur nors kitur. Partizanai pasuko Dzikavičiaus sodybos link. Beeidami jie pamatė, kad Dzikavičius iš kiemo įbėgo į trobą. Pro duris į trobą pirmas įėjo Alfonsas Bajoras. Dzikavičius nuo krosnies šovė į jį. Bajoras krito negyvas. Bajoro kūną draugai nunešė į mišką ir palaidojo po egle. Sužinojusi apie tai sesuo, prašė Alfonso bendražygių parodyti, kur jie palaidojo jos brolių, bet draugai neberado tos vietos. Tik vėliau senukas Kepalas, vaikščiodamas su šunimi, atrado tą vietą, nes šuo ištraukė iš po kelmo kailinių gabalą. Kepalas tą vietą parodė Bajoro seseriai, kuri su tėvu gegužyje palaidojo brolių Čedasų kapinėse greta mamos. Alfonsas Bajoras buvo pirmoji auka už Lietuvos laisvę Panemunio krašte.

Pasakoja mokytoja Janina Bakanaitė-Vilkiene

(Kalba netaisyta)

1948 metais baigiau Pandėlio vidurinę mokyklą. Vėliau ištekėjau už Leono Vilko. Pirmoji mūsų darbovietė buvo Pandėlys. Apie 1950 metus dirbau neakivaizdinės mokyklos direktore, o vyras tuomet vidurinėje mokykloje dėstė vokiečių kalbą. Mokyklos direktoriumi buvo Prancūnas. Vilkas gerai mokėjo vokiečių ir esperanto kalbas, nors buvo baigęs tik vidurinę mokyklą. Po metų darbo Pandėlyje, mes persikėlėme dirbti į Kvetkus.

Mokytojaujant Kvetkuose, komunistai prikibo prie mano vyro, kad šis stotų į komunistų partiją. Jis jiems atrėžė: „Aš galiu dirbti ir be partijos, kam man ji reikalinga“. Mokytojų konferencijos metu jį viešai išdirbo į šuns dienas. Kvetkų mokykloje mūsų nebelaukė. Dvejus metus dirbom Apaščios pradinėje mokykloje. Įstojom į Šiaulių pedagoginį institutą: aš - į gamtos-geografijos, o vyras - į lietuvių kalbos fakultetą. Iš Apaščios perkėlė į Lailiūnų septynmetę mokyklą.

Mano mamos sesers vienintelis sūnus Petras Jurkėnas buvo išėjęs į partizanus. Per jį užsimezgė mūsų ryšiai su partizanais. Tuo metu pas mus lankydavosi partizanai Ruželės, Tauteriai ir Jonas Baltušis. Vasarą jie gyvendavo miške įsirengę stovyklas, o žiemą glausdavosi pas žmones.

Mano vyras su partizanais susipažino atsitiktinai. Jis buvo nuotykių mėgėjas. Gyvendamas Gudeliškių kaime, įsigėres pašaudydavo, visko būdavo. Paprasčiausiai jaunas žmogus ne visada jaučia, kur juokų riba baigiasi.

Į Lailiūnų mokyklą iš Smaliečių dirbti atsikėlė mokytoja Olga Juodgudytė, aukšta ir graži mergina. Netrukus Vilkas su šia gražuole užmezgė romaną. Niekas nežinojo, kad ji kam nors tarnauja. Vieną vakarą Vilkas tą Olgą pasikvietė į namus, viską aprodė - ir partizanų nuotraukas, nes jis turėjo fotoaparatą ir juos fotografuodavo.

Paskui Olga pas Vilką pradėjo dažniau lankytis. Vieną vakarą atėjusi ji gėrė, o kitos dienos ryte, apie 4 valandą, atvažiavo net keliais sunkvežimiais enkavedistai, pasikvietė tuometinį kolūkio pirmininką Povilą Tučių, liepė pabelsti į duris, kad Vilkas įsileistų į kambarį. Vilkui atidarius duris, į kambarį suvirto enkavedistai. Padarę kratą,

surado įvairių dokumentų iš pogrindžio veiklos, rado ant aukšto paslėptą šautuvą.

Tuo metu aš gyvenau pas Mikėnus, nes su vyru buvau išsiskyrusi. Pas mane apie 7-8 valandą ryto atvažiavo daryti kratos. Enkavedistai atsivedė Lailiūnų mokyklos direktorių Paškauską, kaimyną Ketvirtį - kaip liudininkus. Iškrėtė visas mano knygas, net vaiko lovelėje išpurtė čiužinius. Kai paklausiau, ko ieško, atsakė, kad ginklo. Nieko neradę, surašė kratos protokolą, ir tuo viskas baigėsi. Tik nuėjusi į mokyklą, sužinojau, kad Vilkas areštuotas.

Netrukus Olga Juodgudytė iš Lailiūnų mokyklos išvažiavo ir daugiau nebegrižo.

Su Vilku kartu areštavo ir Romą Styra, nes jis su mano buvusiu vyru palaikė nuolatinius ryšius. Kiek žinau, Vilkas lageryje atsėdėjo dešimt metų. Grįžęs gyveno Kėdainiuose, ten vedė, vėliau susirgo kepenų ciroze ir mirė. Palaidotas Pandėlio apylinkės Abelių kaimo kapinėse.

Kai aš Lailiūnuose dirbau mokytoja, būdavo, žiemą einu į namus, pasiveja prisėdę pilnos rogės stribų, paprasčiau pavežėt, jie mane paveža iki Pandėlio. Net juokas kartais suimdavo. O, kad žinotų, kad pas mus slepiamas partizanas Jonas Baltušis, gyva iš jų nagų vargu ar beištrūktiau.

Mūsų krašte, t. y. apie Panemunį, Pandėlį, veikė šie partizanai: du broliai Donatas ir Vytautas Ruželės, Petras Jurkėnas, Stasys Jasiūnas, Vytautas Valentėlis, Linas Kabatavičius, Vytautas Tauterys, Jonas Tauterys. Labai gerai pažinojau partizaną Liną Kabatavičių, kilusį iš Palaidžios kaimo. Jis buvo smulkaus sudėjimo, nedidelio ūgio žmogelis, labai geros širdies.

Vienas iš rimtesnių vyrų, jau pagyvenęs, buvo partizanas Stasys Jasiūnas. Jis žuvo 1954 metų vasarą Pandėlio apylinkėje, Raščiuų miške kartu su partizanu Algiu Ikamu, kilusiu iš Kvetkų.

Iš žiauresnių enkavedistų ir stribų Panemunyje buvo Golubovas, ne vietinis, iš kažkur atsikėlęs, Lukičius, Susnys ir kiti.

1941 metais, kai tik prasidėjo karas, netoli Panemunio, palei Nemunėlį, iš visų tolimų ir artimų apylinkių buvo privaryta daug žmonių, kurie kasė didžiules duobes. Manoma, kad tik per atsitiktinumą nebuvo sušaudyti tie visi suvarytieji, nes enkavedistams jau nebebuvo kada, reikėjo bėgti.

Tą dieną, kai mano mama irgi ten kasė tas duobes, mes buvome namuose - tėvas, brolis, aš ir dar buvo atėjusi Čižiūnaitė iš Panemunio miestelio. Komjaunuoliai atsivijo Samulėnus – pirmuosius vietinius partizanus - iki pat Mičiūnų kaimo, bet čia jie dingo, matyt, juos kas nors paslėpė. Kažkas iš Mičiūnų parodė į mūsų namus, atseit langinės uždarytos: „Eikit čia ir rasite“. Šie visi komjaunuoliai ir atėjo su šautuvais, tėvą ėmė stumdyt, mus, vaikus, susodino, mes verkiam. Paskui ėmė daryti krata, versti spintas, stalčius. Netoli namų jie rado bunkerį, kuriame anksčiau slėpėsi Samulėnai. Tėvas visai įrodinėjo, kad jis nežinojo to bunkerio, aiškino, kad čia jau nebe jo žemė ir t. t. Taip mūsų vos nesusaudė. O Samulėnai vėliau žuvo Panemunio apylinkėse.

Kuo toliau, tuo vis daugiau atsirasdavo išdavikų. Vienas iš tokių - Skuturna, stambus ūkininkas, kilęs iš Naujasodės, iš Puškonių kaimo, išdavė partizaną Ruželę.

Nužudytų partizanų lavonus kišdavo į durpynėlį už senojo Kopūstinskų malūno, važiuojant link Rokiškio, Steponių kaimo pusėn. Visus, kurie buvo pokario metais nužudyti (iš panemuniečių), sribai sugrūdo į tą balą.

Pandėlio miestelyje gyveno toks senukas Gurlauskas. Mes, nuvažiavę į miestelį, pas jį pasistatydavome dviračius. Jis labai išsamiai pasakodavo man, paskui aš perduodavau partizanams, kas dedasi Pandėlyje, ką kalba sribai, apie jų veikimo planus. Senukas Gurlauskas labai daug padėjo partizanams.

Jonas Baltušis, labai geras žmogus, ne girtuoklis, tvarkingas, negirdėjau, kad ką būtų nuskriaudęs ir panašiai. Pas mus gyvendamas, labai sekė spaudą, klausydavosi radijo, apie esamą padėtį visada turėjo savo nuomonę, nepaprastai domėjosi politiniais įvykiais. Daug kartų yra tekę su juo kalbėtis įvairiom temom, nemažai jis yra pasakojęs ir apie savo bendražygius, dažnai minėdavo partizaną Aleksą Puziną. Jonas Baltušis yra pasakojęs ir apie Romą Styrą, kai dar partizanavo, apie jį nieko blogo nėra sakęs. Bet kai Styra registravosi, saviems nieko nepranešęs, Jonas buvo labai nepatenkintas. Galima suprasti, kodėl Baltušis buvo nepatenkintas, nes tuomet partizanas, davęs priesaiką, turėjo vadovautis partizanų statutu, o statutas draudė registruotis.

1955 metais kovo 19 dieną Jonas Baltušis, pasakęs, kad eina aplankyti savo motinos, žadėjo greit grįžti, paliko Bakanų sodybą. Jam naktį beeinat prie Vozgučių kaimo pradėjo aušti, todėl jis užėjo pas vieną pažįstamą moteriškę, norėdamas dieną pabūti pas ją, o naktį eiti toliau. Moteriškė gyveno viena ir turėjo nuomininką. Šis, būdamas už lentinės sienos, girdėjo Jono pokalbį su šeimininke. Kai Baltušis atsigulė pailsėti ant tvarto, „nuomininkas“ išskubėjo į Pandėlį ir pranešė apie Baltušį. Tuojaus prisistatė NKVD, namus apsupo ir po ilgų derybų Jonas Baltušis pasidavė. Nuvežė į Pandėlį. Iš Pandėlio su antrankiais ir didžiule apsauga J. Baltušis buvo pristatytas į Vilnių, patalpintas į kalėjimą. Šiame kalėjime jį tardė apie pusę metų. 1955 metais rugsėjo 15 dieną Joną Baltušį nuteisė sušaudyti.

Sesuo Vanda su motina siuntė užklausimą į Pabaltijo karinį tribunolą. Gavo atsakymą, kad brolio byla atiduota TSRS Aukščiausiojo Teismo Karinės Kolegijos peržiūrai. Kai bus peržiūrėta byla, žadėjo pranešti.

Jonui Baltušiiui 1956 m. rugpjūčio 15 dieną buvo įvykdyta mirties bausmė.

Povilas Baublys

Povilas Baublys gimė 1924 metais Ažubalių kaime. Jo tėvas Jurgis turėjo 3 ha žemės. Vis dėlto šeima buvo ištremta į Sibirą, nes sūnus Povilas partizanavo. Povilas Baublys priklausė Kazimiero Kalpoko partizanų būriui. 1945 metų sausio 12 dieną jis buvo suimtas NKVD, nuteistas 10 metų lagerio režimo ir penkerius metus tremties. Iš tremties Krasnojarsko krašte jis buvo paleistas. Tolimesnis jo likimas nežinomas.

Edvardas Bičiūnas

Edvardas Bičiūnas, gimęs 1921 metais Medikių kaime, su sovietiniais okupantais kovojo partizanų būryje. Per susirėmimą su sribais

Biržų apylinkėse buvo sužeistas, peršauta koja. Edvardas buvo paguldytas į ligoninę, bet čia gydytis buvo pavojinga, todėl kovos draugai iš ligoninės jį išvežė. Negalėdamas gerai vaikščioti, jis slapstėsi namuose. 1945 metų rugsėjo 3 dieną Bičiūnų sodybą apsupo sribai su enkavedistais ir Edvardą nušovė. Atvežė jį į Panemunį ir numetė aikštėje prie parduotuvės. Tai buvo pirmoji Panemunyje auka, išniekinta sribų. Palaikę keletą dienų ant grindinio, sribai Bičiūno kūną įmetė į Panemunio durpynėlio duobę. Padedama vieno sribo (gal Sinsko) žmonos, Bičiūno motina jo kūną parsivežė į namus ir palaidojo.

Jonas Bičiūnas

Jonas Bičiūnas, gimęs 1914 metais Palaidžios kaime, buvo Bliekos partizanų grupės vadas. Jo grupėje kovojo jo brolis Juozas ir Jonas Susnys. Partizanai buvo įsirengę bunkerį Taručių miške. 1947 metų kovo 26 dieną jų bunkeris buvo apsuptas enkavedistų (bunkerį išdavė agentas „Želvytė“)- Enkavedistai reikalavo pasiduoti. Iš bunkeryje buvusių trijų partizanų pasidavė vienas - Jonas Susnys, o abu broliai Bičiūnai susisprogdino granata. Jų kūnus sribai atvežė į Panemunį ir numetė aikštėje.

Pasidavusiam partizanui Jonui Susniui sovietinė valdžia buvo labai „humaniška“ - atseikėjo 10 metų lagerio režimo. Atsėdėjęs dešimtmetį, Jonas grįžo į tėviškę, bet jis čia buvo nepageidaujamas. Iš Kupiškio prisistatė tardytojas ir pareiškė, kad Joną Šūsnių vėl pasodins už grotų. Neišlaikė buvusio partizano ir kalinio nervai, ir Jonas nusižudė. Šis tragiškas Jono Susnio gyvenimas dar kartą paneigia enkavedistų ir visokio plauko bolševikinių „rašytojų“ pasakėles apie tai, kad pasidavę partizanai nebuvo baudžiami.

Adolfas Bičiūnas

Adolfas Bičiūnas, gimęs 1922 metais Medikių kaime, partizanavo Norberto Tauterio, kilusio iš Miliūnų kaimo, grupėje. Remiantis bu-

vusio partizano Romo Styros pasakojimu, Adolfas su Norbertu Tauteriu užėjo pas eigulį Pariškių kaime, norėdami susitikti su kitų grupių partizanais. Įeidami į eigulio sodybą, jie nepastebėjo, kad čia paruošta enkavedistų pasala.

Tuo metu Romas Styra ir Jonas Baltušisėjo į tą pačią vietą. Staiga pamiškėje pasigirdo automatų serijos, pradėjo kilti raketos, sproginėti granatos. Styra su Baltušiu suprato, kad čia vyksta Bičiūno ir Tauterio susirėmimas su kariuomene. Nuo šuvių išsisukę partizanai suvirto į griovį prie klojimo ir iš ten atsišaudė. Enkavedistai negalėjo jokiū būdu „išprašyti“ partizanų iš to griovio. Tuomet pasipylė granatos, bet ir jos nepasiekė tikslo, nes buvo tamsi naktis. Partizanai Styra ir Baltušis klausėsi, kaip atsišaudo jų draugai, bet padėti nieko negalėjo. Staiga vieno partizano ginklas nutilo, ir jie suprato, kad vieno partizano jau nebėra. Pirmasis žuvo Adolfas. Netrukus nutilo ir antrojo ginklas. Nors miškas buvo vos už 50 metrų, bet partizanai į jį nesitraukė. Jie suprato, kad miške pilna enkavedistų. Tik per atsitiktinumą Styra ir Baltušis į tą kovos katilą nepapuoė ir liko gyvi. Remiantis Styros pasakojimu, abu partizanai žuvo 1953 metais, o gautoje iš ypatingojo archyvo pažymoje rašoma, kad jie žuvo 1951 metais. Todėl yra neaiški šių partizanų žuvimo data.

Petras Blieka

Darnioje ir nemažoje Petro Bliekos šeimoje užaugo trys sūnūs: Petras, Alfonsas ir Antanas. Bolševikams okupavus gimtąjį kraštą, visi trys sūnūs, kaip girių ažuolai, stojo į kovą su okupantais.

Petras Blieka gimė 1910 metais Panemunio valsčiaus Pavyžionių kaime. Mokėsi karo mokykloje. Ją baigęs, tarnavo Panevėžio artilerijos pėstininkų pulko ketvirtojoje kuopoje. Jam buvo suteiktas vyresniojo leitenanto laipsnis. Petras buvo aukšto ūgio, tvirto sudėjimo, lėto ir ramaus būdo, nors kartais mėgdavo ir pajuokauti. Kariai, o vėliau ir jo būrio partizanai gerbė savo vadą už nuoširdumą ir reiklumą. Petras buvo vedęs Vaitelytę iš Ramygalos valsčiaus Janapolio kaimo.

Sovietams sugrįžus antrą kartą, Petras Blieka aktyviai įsitraukė į

partizaninę kovą su raudonuoju maru. Jis vadovavo 30 partizanų būriui, kuris pridarė nemažai nemalonumų Ramygalos, Raguvos ir kitų valsčių stribams ir enkavedistams.

1945 metų sausyje buvo įkurta „Vyties“ apygarda. Pirmasis jos vadas buvo Vaitelis, o pavaduotojas - J. Survila-Šarūnas. 1945 metais Raguvos, Vadoklių ir Ramygalos valsčiuose veikė leitenanto Petro Bliekos vadovaujamas partizanų junginys. Tuomet šiam junginiui priklausė trys būriai: desantininko Mykolo Dobrovolskio-Čeponio, buvusio policijos vachmistro J. Baltušniko-Vienuolio ir paties Petro Bliekos. Rinktinėje buvo 58 partizanai.

„Vyties“ apygardai priklausę partizanai veikė vakarinėje ir šiaurinėje Ukmergės apskrities dalyje, Taujėnų miškuose, Ramygalos-Vadoklių apylinkėse ir dar Kėdainių apskrityje. Jos vadas Vaitelis daugiausia kontroliavo dalinius, esančius arčiau Kauno, o po J. Survilos-Šarūno žūties pavaduotoju paskirtas P. Blieka - labiau į šiaurę susitelkusius būrius. Lukša rašo, kad Vaitelio vadovaujami kovotojai 1945 metais kelis kartus apšaudė NKVD įstaigą Kaune, o Bliekos vadovaujami partizanai nedavė ramybės Panevėžyje įsikūrusiems enkavedistams. Ne kartą jie buvo įsiveržę į Panevėžį.

Degė žemė po enkavedistų kojomis ir Raguvos valsčiuje. P. Bliekos vadovaujami partizanai 1946 metų sausio 28 dieną šiame valsčiuje nušovė penkis stribus ir Raguvos milicijos viršininką.

1946 metų vasarą į Pauslajo mišką susirinko septynių būrių vadai su savo žmonėmis. Be apygardos vado Vaitelio, pasitarime dalyvavo ir P. Blieka su dalimi savo būrio partizanų. Tikriausiai NKVD agentai žinojo, kad šiame pasitarime dalyvauja pats apygardos vadas, ir pranešė enkavedistams. Šie sutelkė daug NKVD ir reguliariosios kariuomenės kareivių į miško pakraštį. Pamažu, kvartalas po kvartalo pradėjo supti čia susirinkusius partizanus. Vyko aršios kautynės, kurių metu vienas partizanas žuvo ir du buvo sužeisti. Partizanams pavyko prasiveržti iš apsupties žiedo.

Yra žinoma, kad 1946-1947 metais „Vyties“ apygardos štabas instrukcijų ir įsakymų neleido. Pats apygardos vadas D. Vaitelis ir jo pavaduotojai J. Survila, o paskui ir P. Blieka lankydavosi partizanų būriuose ir jų vadams duodavo nurodymus žodžiu. Tai matyti ir iš „Trimito“ būrio partizano Vinco Grinkaus-Kariūno pasakojimo, kad

jie susisieikė su apygardos štabu ir iš Vaitelio ir P. Bliekos gavo nurodymus, instrukcijas, pamokymus ir pabarimus. Apygardos vadas Vaitelis ir pavaduotojas P. Blika griežtai reikalavo drausmės, ypač griežtai buvo draudžiama vartoti alkoholį. Žuvus Panevėžio apskrityje D. Vaitelio pavaduotojui ir rinktinės vadui Petruui Blikai, toliau rinktininei vadovavo St. Eidminavičius-Biednas Rupūžė.

Alfonsas Blika

Alfonsas Blika gimė 1912 metais Panemunio valsčiaus Pavyžionių kaime. Jis buvo Nepriklausomos Lietuvos puskarininkis. Kaip ir jo brolis Petras, Alfonsas stojo į kovą su okupantu. Jo partizaninis slapyvardis - Patrimpa. Alfonsas Blika vadovavo Šeduvos būrio partizanams, žuvo 1946 metais Panevėžio krašte. Jo palaikai buvo rasti ir iš Raguvos miško perlaidoti 1989 metais. Romo Kauniečio knygoje „Aukštaitijos partizanų prisiminimai“ yra nuotrauka, kurioje prie partizano Alfonso Bliekos-Patrimpos palaikų nusifotografavusi jo dukra.

Antanas Blika

Antanas Blika gimė 1918 metais Panemunio valsčiaus Pavyžionių kaime. Tai buvo jauniausias iš visų trijų partizanų - brolių Bliekų. Jis žuvo 1946 metų rugsėjo 5 dieną Ežeriokšnės kaime. Jo kūnas buvo atvežtas į Panemunį ir išniekintas miestelio aikšteje prie parduotuvės. Po to sribai jį palaidojo už dabartinio pašto, t. y. buvusios sribų būstinės. 1989 metais šio partizano palaikai buvo atkasti ir perlaidoti Čedasų kapinėse.

Juozo Bulovo-Ikso būrys

Juozas Bulovas gimė Kalpokišio vienkiemyje. Bulovų šeimoje augo penki sūnūs: Juozas, Jonas, Antanas, Adolfas, Stasys ir dukra Elena-Stasė. Tėvą Praną Bulovą, gimusį 1888 metais, suėmė ir nukankino Rokiškio enkavedistai, o motiną septyneriems metams ištrėmė į Sibirą. Likę be tėvų, broliai Juozas, Jonas ir Antanas išėjo partizanauti, o dvylikametis Adolfas tarnavo pas žmones. Pats mažiausias Stasys buvo išvežtas pas gimines, o vėliau įtaisytas į vaikų namus. Sesuo Elena-Stasė Bulovaitė (Žebrienė) rado prieglobstį pas Kupiškio altaristą Matą Naką, anksčiau buvusį Alizavos kleboną.

Juozas, Jonas ir Antanas Bulovai partizanavo Alizavos, Kupreliškio ir Pandėlio apylinkėse. Čia jie susitiko ir su poete Diana Glemžaitė.

Diana Glemžaitė gimė 1926 metų gruodyje Zarasų apskrities Degučių kaime. Jos tėvai - Mykolas Glemža ir Ona Marcinkevičiūtė-Glemžienė - buvo kilę iš Kupiškio valsčiaus. Mykolo tėvas 1898 metais nusipirko Palėvenėlės dvarą. Jam mirus, dvare ūkininkavo jaunesnysis brolis, o Mykolas pradėjo dirbti girininko padėjėju Obeliuose. Čia jis vedė ir, gavęs girininko vietą, apsigyveno Degučiuose. Čia jiems gimė dukrelė Diana. Degučiuose Glemžai ilgai neužsibuvo, nes vyresnybė pastebėjo Mykolą, kaip gabų ir išmanantį miškininko darbą žmogų. Jis buvo paskirtas į Vebriūnų girininkiją netoli Šiaulių. Glemžai čia nusipirko iš savanorių keletą žemės sklypelių, įsiveisė bičių. Bet ir čia jiems gyventi ilgai neteko, nes Palėvenėlėje ūkininkavęs jaunesnysis brolis prasiskolino ir ūkiui grėsė varžytinės.

1935 metais Glemžai atsikėlė į Panemunį ir netrukus įsikūrė Nartekiuose - Pandėlio girininkijoje. Palėvenėlės dvarą jie išnuomavo ir pradėjo gražinti skolas. Jų dukra Diana baigė Pandėlio pradžios mokyklą ir mokslus tęsė Rokiškio gimnazijoje. Kad mergaitė neišklystų iš „kelio“, tėvai ją apgyvendino pas seseris vienuoles. Dianai iš mažens buvo aiškinami moraliniai principai, kuriais ji visą savo trumpą gyvenimą ir vadovavosi.

1941 metais Glemžų šeimai grėsė tremtis, todėl jie iki karo pradžios slapstėsi. Vokiečių okupacijos metais tėvas su Diana liko girininkijoje Nartekiuose, o motina su kitais trimis vaikais persikėlė gyventi į Pa-

lėvenėlę. Netrukus Diana metė Rokiškio gimnaziją ir paskutines dvi klases baigė Kupiškio gimnazijoje. Mokydamasi Kupiškyje, Diana daug piešė, rašė eilėraščius.

1944 metų rudenį Diana Glemžaitė įstojo į Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Filologijos fakultetą. Čia ji studijavo lietuvių literatūrą. Tais pačiais metais buvo areštuotas jos tėvas, apie pusmetį laikytas Panevėžio kalėjime ir po to be teismo išvežtas į lagerį Komijoje. Liko viena motina su keturiais vaikais. Mokydamasi Kaune, Diana gyveno pas savo tėvo antros eilės pusbrolių Joną Glemžą. Studijuodama universitete, ji lankė ir Kauno taikomosios dailės institutą, piešė, tapė.

Suaktyvėjus partizaniniam judėjimui Lietuvoje, studentai būrėsi į slaptus būrelius, kurie stengėsi užmegzti ryšius su partizanais. Į vieną tokią kuopelę įstojo ir Diana. 1947 metų pavasarį Diana Glemžaitė išėjo iš universiteto, išvyko iš Kauno ir apsigyveno Palėvenėlėje. Nuo tada ir prasidėjo jos tikroji kova su raudonuoju okupantu. Diana palaikė ryšį su partizanų vadais Jonu Šidlausku, Jonu Baltušiu, kurie veikė Alizavos ir kitose apylinkėse. Su broliais Bulovais ji artimiaus susidraugavo, vykdydama partizanų užduotis. Ji vaikščiodavo po apylinkes, bet pas savo motiną į Palėvenėlę užsukdavo retai ir labai trumpam, nes Kupiškio saugumiečiai jau ieškojo Dianos, tardė jos motiną. Vieną kartą Diana vos nepakliuvo sribams į nagus, bet ji pas savo draugę persirengė senos moters drabužiais ir apgavo juos. Dievas Dianą saugojo, bet vienas po kito žuvo jos kovos draugai. 1947 metų gruodžio 17 dieną trys partizanai: Jonas Bulovas (Vėjas), Jonas Katelė (Pūkas) ir Kazys Kirstukas (Mukas) Žiobiškio apylinkėse (pakeliui į Steponių kaimą) užėjo ant pasalos. Įvyko susišaudymas, kurio metu buvo sunkiai sužeistas Jonas Bulovas ir nebegalėjo paeiti. Jis draugams liepė trauktis, o pats šūviais dengė juos. Nušovė keletą sribų. Baidantis šoviniams, susisprogdino granata. Diana šiam tragiškam įvykiui atminti parašė net kelis eilėraščius.

1948 metais Mykolas Glemža iš lagerio buvo atvežtas į Vilnių teisti. Nors ir nebuvo už ką, bet skyrė penkerių metų bausmę ir vėl išvežė į Irkutską. Tais pačiais metais buvo ištremta ir Dianos motina su broliais ir seserimi. Diana liko viena su savo likimo broliais - partizanais. Ji susituokė su partizanu Juozu Bulovu (Iksu), turėjusiu dar du slapy-

vardžius - Dūmo ir Vaidilos. Tuoktis buvo nutarę pas Dianos draugę Ireną Gurlkytę, bet tuo metu, kai jie ėjo pas Ireną, įvyko Kupreliškio ir Pandėlio stribų susišaudymas, nes vieni kitus palaikė partizanais. Klajime juos sutuokė Alizavos klebonas Juozas Merkys. Po sutuoktusių Diana, pasivadiniusi rusės Marusės vardu, ilgą laiką gyveno Girsteikiuose pas gimines.

Laukdama kūdikio, Diana išvažiavo į Kauną ir apsistojo pas Elvyrą Glemžaitę-Dulaitienę. Ši per pažįstamą gydytoją Dianą paguldė į Kauno klinikų Gimdymo skyrių. Tačiau dėl pergyvenimų, pavojų gimė negyva mergaitė. Palaidojusi savo dukrelę, Diana grįžo į tėviškę. Susitikti su savo vyru jai pavyko tik po gero pusmečio. 1949 metais ji jau nebesiskyrė su savo vyru Juozu.

1949 metais Juozo Bulovo (Ikso) vyrai nusprendė žiemai įsirengti bunkerį tarp Žiobiškio ir Juodupės, Plunksnočių miške. Prie jų pradėjo gretintis buvęs partizanų vadas Alfonsas Lūža. Partizanams Albiniui Šidlauskui ir Linui Pivoravičiui jis labai nepatiko, todėl jie liepė Juozui Bulovui nesusidėti su juo. Nieko neįtardamas, Juozas sakė, kad jis ši naująją asmeniškai prižiūrės ir nieko neatsitiks. Tačiau jis apsiriko, nes Alfonsas Lūža jau buvo legalizavęsis ir užverbuotas MGB. Jam buvo duotas slapyvardis „Moskva“ ir pavesta susprogdinti bunkerį, kai tik jame susirinks visi šeši partizanai. Bunkerį buvo numatyta susprogdinti 1949 m. lapkričio 12-15 d. Susprogdinęs bunkerį, šis padlaižys per savo brolių turėjo pranešti enkavedistams, kurie laukė toliau nuo minėtosios vietos.

Partizanai iš anksto pasiruošė maisto atsargų, nes čia ruošėsi gyventi iki pavasario. 1949 m. lapkričio 2 d. Juozo Bulovo būrys atsiveikino su artimaisiais ir kovos draugais ir išžygiavo. Žygiavo per Pandėlį, Kazliškį, Žiobiškį. Pakeliui atsisveikindavo su draugais ir ryšininkais. Kelionės metu Diana išsiuntė savo paskutinį laišką, datuotą 1949 m. lapkričio 9 d.

Partizanų Albino Šidlausko ir Lino Pivoravičiaus nuojauta neapgavo. Kai partizanai 1949 metų lapkričio 14-osios naktį (apie 4 val.) pasiekė bunkerį, Plunksnočių miškas jau buvo apsuptas garnizono. Vos tik Juozo Bulovo būrys suėjo į bunkerį, pradėjo sproginėti granatos (bunkeris buvo užminuotas). Netrukus enkavedistai, pripuolę prie bunkerio, dar šaudė iš automatų, bet bunkeryje visi buvo žuvę. Pas-

kui iš bunkerio pradėjo traukti šešių partizanų lavonus: Juozo Bulovo-Ikso, Petro Andriuškevičiaus-Dainiaus, Antano Bulovo-Budrio, Juozo Kirstuko-Muko, Jono Katelės-Pūko ir Dianos Glemžaitės. Dianos veidas buvo taip sužalotas, kad buvo neįmanoma atpažinti. Partizanų kūnus sribai numetė Juodupės miestelyje, o paskui užkasė jo pakraštyje. Jų palaikų nepavyko surasti iki šiol. Liko tik Dianos eilėraščiai, o tai geriausias paminklas partizanams.

MGB agentas „Moskva“ - Alfonsas Lūža, nužudęs apie 30 partizanų, buvo nušautas partizano Petro Bielskio tuomet, kai šis norėjo jį užverbuoti.

Povilas Černiauskas

Povilas Černiauskas, gimęs 1920 metais Anglininkų kaime, priklausė Karaliūno būriui. Jis su Juozu Savicku ir dar vienu partizanu (pavardė nežinoma) užėjo pas Čibinską, gyvenusį Slabadninkų kaime. Tai sužinojusi, KGB agentė Bronė Čibinskaitė pranešė enkavedistams ir sribams. 1946 metų spalį sribai apsupo minėtąją sodybą ir pradėjo šaudyti. Partizanai buvo pasislėpę ant tvarto ir neatsišaudė. Tada sribas Turkovas lipo pasižiūrėti, ar ten nieko nėra. Tuo metu partizanai atidengė ugnį, ir Turkovas krito. Ar nuo šūvių užsidegė tvartas, ar tyčia sribai jį padegė, bet partizanams teko bėgti iš degančio pastato. Nors miškas buvo netoli, bet nė vienas nepavyko į jį nubėgti. Visi žuvo.

Petras Čibinskas

Petras Čibinskas, gimęs apie 1925-1926 metus Šniukštų kaime, taip pat buvo partizanas. 1944 metų gruodžio 12 dieną, puolant Panemunį, jam buvo sužeista koja. Koją ėmė gangrenuoti, ir jis buvo nuvežtas į Rokiškio ligoninę. Tačiau gydytojai jau buvo bejėgiai. Jis mirė 1945 metais. Slapta buvo palaidotas Rokiškio kapinėse.

Petras Čižiūnas

Petras Čižiūnas gimė 1910 metais Naujasodės kaime. Nepriklausomos Lietuvos metais jis buvo aktyvus pavasarininkas. Atėjus vokiečiams, jis tarnavo policininku Panemunyje. Po karo jis su žmona Vince dirbo Panemunio pieninėje. Jausdamas, kad sovietai nedovanos už tai, kad jis buvo policininkas, išėjo partizanauti. Žuvo trise bunkeryje prie Skapiškio (Kupiškio rajone).

Pranas Danielius

Pranas Danielius, gimęs apie 1921-1922 metus Roviškių kaime, taip pat buvo partizanas. Partizanaudamas kartu su savo draugais buvo sulaukęs Bacijanovą (kuo jis dirbo, žmonės neprisimena) iš Panemunio. Jį apklausę, partizanai paleido. Vėliau Pranas išėjo iš partizanų būrio ir prisiregistravo. Jį norėjo paimti į sovietinę kariuomenę, bet šaukimą atidėjo mėnesiui, todėl Danielius, nieko nebudamas, visur vaikščiojo ir važinėjo.

1945 metais (mėnesio ir dienos nepavyko nustatyti) P. Danielius atvažiavo į Panemunį. Stribai jį sulaukė, patikrino dokumentus ir paleido. Tarp stribų buvo ir minėtasis Bacijanovas. Pastebėjęs, kad stribai Praną paleido, jis pasivijo prie Kaupelio namo, išsitraukė ginklą ir šovė Danieliui į nugarą. Tai dar vienas įrodymas, kaip stribai elgėsi su žmonėmis.

Juozas Dubauskas

Juozas Dubauskas gimė 1902 metais Suvainiškyje. Dubauskai buvo pasiturintys ūkininkai, turėjo per 20 hektarų žemės ir dar nuomojo Ratkūnų dvarą. Šeimoje buvo trys broliai: Juozas, Antanas, Vladas ir sesuo Vanda. Antanas, baigęs karo mokslus, tarnavo Lietuvos kariuomenėje karininku. Užėjus sovietams, jis pasitraukė į užsienį. Su juo pasitraukė ir Juozo žmona su vaiku. Anksčiau Juozo žmona mokyto-

javo Jusegirio, o vėliau Suvainišio mokyklose.

Juozui Dubauskui grėsė Sibiras, nes jis buvo 1941 metų sukilėlių vadas, turėjo nemažai žemės ir, be to, jo žmona pasitraukė į Vakarus. Tokius žmones sovietai laikė „liaudies priešais ir buožėmis“. Juozui liko tik vienas kelias - Lietuvos partizano kelias.

1946 m. vasario 15 d. J. Dubauskas buvo Rokiškio apskrities NKVD suimtas Suvainiškyje. Iš ten jis buvo nugabentas į Rokiškio kalėjimą ir ten laikomas iki 1946 metų gegužės 25 dienos. Po to buvo išvežtas į Panevėžį, o 1946 m. liepos 27 d. išgabentas į Vilnių.

1946 m. liepos 11 d. Juozas Dubauskas karinio tribunolo nuteistas sušaudyti. Nuosprendis įvykdytas 1946 metų rugsėjo 20 dieną.

Juozas Dovydėnas

Juozas Dovydėnas gimė 1910 metais Trumpiškių kaime. Jis buvo „Vižūno“ būrio ryšininkas. Nepriklausomybės metais buvo policininkas. Sovietams sugrįžus antrą kartą, Meilus jį apskundė enkavedistams. 1949 metų sausyje jis buvo areštuotas ir atvežtas į Panemunį. Čia patardė, kažkur išvežė. Jis dingo be žinios.

Gautoje iš archyvo pažymoje 1998 05 25 iš LGGRT Departamento direktorius A. Anušauskas, remdamasis bylos medžiaga, pažymi, kad Juozas Dovydėnas paleistas 1956 metų liepos 10 dieną. Tačiau ten neužsiminta, kur Juozas buvo kalinamas.

Jonas Galvanauskas

Jonas Galvanauskas gimė 1918 metais Kunigiškių kaime. Remiantis Paliepio kaimo gyventojų Bulovo pasakojimu, 1945 m. kovo 20 d. enkavedistai su sribais apsupto Grubų mišką, kur bazavosi Jonas Galvanauskas su dar dviem ginklo draugais. Dviem partizanams pavyko prasiveržti iš apsupties žiedo, o Jonas žuvo. Stribai jo kūną įkišo į pilną vandens duobę. Jono kūną Bulovas ištraukė ir paslėpė po šakomis. Naktį jo lavoną palaidojo jo paties sodyboje. Mat pasitaikė proga

- jo seserys laidojo kaimyną. Tuo pačiu metu, slapčia toje pačioje duobėje palaidojo ir Joną. Gero žmogaus dėka partizano kūnas ilsisi kapiinėse.

Vytautas Gužas

Vytautas gimė 1922 metais Panemunio valsčiaus Sičiūnų kaime. Baigęs mokslus, jis dirbo vyriausiu buhalteriu Žemaitijoje. Sugrįžus sovietams antrą kartą, Vytautas Gužas įsitraukė į partizaninę kovą prieš okupantus. Jis kovojo partizanų būriuose, kurie bazavosi Žemaitijoje.

Įkūrus Kęstučio apygardą, V. Gužas buvo šios apygardos štabo operatyvinio skyriaus viršininkas. Vėliau, kai J. Žemaitis 1948 metų gegužės 5 dieną sujungė tris apygardas į vieną „Jūros“ (Vakarų Lietuvos) sritį, V. Gužas buvo paskirtas šios srities štabo viršininku. Kartu su Jonu Žemaičiu ir kitais vadais Vytautas Gužas daug prisidėjo prie to, kad būtų įkurtas Lietuvos laisvės kovotojų sąjūdis. LLKS Prezidiumo Pirmininku buvo išrinktas Jonas Žemaitis-Vytautas. Kartu su Prezidiumo Pirmininku ir kitų sričių vadais Vytautas Gužas pasirašė LLKS Tarybos deklaraciją. Jis žuvo 1949 metais prie Eržvilko. Už nuopelnus partizaniniame judėjime (po mirties) V. Gužas 1998 metų lapkričio 13 d. apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu.

Balys Gužas

Vytauto brolis Balys Gužas partizanavo savo gimtinėje, Panemunio apylinkėse. Jis buvo grupės vadas. Kai po Panemunio puolimo partizanai buvo apsupti Pažūselių kaime, Vytautui iš apsupties pavyko pabėgti. Nuo tada jis partizanavo su kita grupe. 1947 metų rugpjūčio 16 dieną jis su savo draugais išėjo iš miško netoli Pažūselių kaimo ir susidūrė su enkavedistų pasala. Jo draugai spėjo pasitraukti, o Balys Gužas žuvo.

Algis Ikamas ir Bronius Meškinis

Algis Ikamas tarnavo sovietinėje armijoje, bet, pasitaikius gerai progai, iš jos pabėgo. Netrukus buvo pagautas ir gavo lagerio režimo. Nuo mažens buvo nutrūktgalvis, nebijodavo jokių pavojų, turėjo prisirinkęs ginklų. Tad ir gavęs lagerio režimo, jis nenusiminė ir visą laiką galvojo apie pabėgimą. Ir tokia proga jam vėl pasitaikė. Jis ir vėl sugebėjo pabėgti iš lagerio, tik dabar jau su... mašina. Pabėgęs iš lagerio, išėjo partizanauti. Čia jis susitiko Bronių Meškinį ir abu nesiskyrė.

Aušo 1954 metų liepos 16 dienos rytas. Algis Ikamas ir Bronius Meškinis, nenujausdami jiems gresiančio pavojaus, tą rytą išėjo iš miško ir pasuko Gikonių kaimo link. Tuo metu operatyvinė sričių grupė, kurioje buvo 18 sričių, buvo pasaloje prie Nemunėlio upės esančiame Gikonių kaime. Sričių grupei vadovavo Pandėlio rajono KGB vyr. igaliotinis Ivanovas. Stribai pastebėjo du ginkluotus partizanus, liepė jiems sustoti ir mesti ginklus. Partizanai atsišaudydami bandė pasislėpti miške, bet jėgų skirtumas buvo per didelis. Nuo enkavedistų kulkų krito vienas, o po to ir antras partizanas.

Štai kaip stribai aprašo savo „darbus“ akte, kuris yra archyve:

Medžiaga iš archyvų

(Versta iš rusų kalbos)

Išrašas. Gikonių km. (Kalba netaisyta)

AKTAS

1954 m. liepos 16 d.

1954 m. liepos 15 d. operatyvinė liaudies gynėjų grupė, susidaranti iš 18 žmonių Pandėlio r., atėjo į Gikonių kaimą ir surengė pasalą netoli Nemunėlio upės.

1954 m. liepos 16 d. 8 val. netoliese pasirodė du partizanai. Mes jiems pasiūlėme pasiduoti, bet jie turimais ginklais pasipriešino ir bandė slėptis miško masyve, bet buvo likviduoti.

Operacijoje dalyvavo Pandėlio rajono KGB vyr. įgaliotinis IVANOV, vyr. operatyvinis šgaliotinis LESINSKAS, liaudies gynėjų štabo viršininko padėjėjas KONDROTAS ir liaudies gynėjas ŽALNIERIŪNAS Juozas.

Likviduotieji buvo atpažinti:

1. Ikamas Algimantas, Petro, buvęs Gikonių kaimo gyventojas.
2. Meškinis Bronius, Petro, buvęs Biržų rajono Leitiškių kaimo gyventojas.

Parašai: IVANOV, LESINSKAS, KONDROTAS, ŽALNIERIŪNAS

Vladas ir Alfonsas Jakuliai

Vladas ir Alfonsas Jakuliai iš Taručių kaimo ir Antanas Indriūnas taip pat buvo partizanai. Jie bazavosi Roksalos miške.

1944 metais sribai ir enkavedistai apsupo juos šiame miške. Susirėmimo metu buvo sužeistas Vlado brolis Alfonsas. Vladas norėjo išnešti savo brolių iš apsupties, bet jį pakirto sribų paleista kulka. Pripuolę sribai pribaižė ir bejėgį partizaną Alfonsą Jakulį. Roksalos miškas priglaudė ir Antano Indriūno palaikus - jis kartu su broliais Jakuliais žuvo nelygioje kovoje su okupantu.

Antanas Indriūnas buvo palaidotas Roksalos miške, o Vladą ir Alfonsą Jakulius motina parsivežė namo. Pajutę, kad motina savo sūnus pašarvojo namuose, sribai suvirto į Jakulių sodybą. Atsinešę iš klojimo šiaudų kūlį, jie uždėjo ant pašarvotų partizanų ir uždegė. Tik gerų žmonių dėka gaisras buvo užgesintas. Nesudegė trobesiai, o abu broliai buvo palaidoti Taručių kapinėse.

Danielius Jakulis

Danielius Jakulis gimė 1914 metais Taručių kaime. Prieš sovietinius okupantus jis kovojo partizanų būryje. Susirėmimo su sribais Suvainiškyje metu jam buvo peršauti plaučiai. Gydytis jis apsistojo pas Šimanauską. Juo čia labai rūpinosi šeimininkai ir jis jiems jautė nuoširdžią pagarbą. Tačiau trenkė kaip perkūnas iš giedro dangaus

žinia, kad vyksta sribų ir kareivių ekspedicija, kad tikrinamas kiekvienas kiemas. Nenorėdamas užtraukti savo svetingiems šeimininkams nelaimės, Danielius iš jų išėjo ir pasislėpė duobėje, kuri buvo pilna sniego. Gulėdamas ant jo ir laukdamas, kol baigsis ši ekspedicija, jis peršalo ir, susirgęs plaučių uždegimu, neužilgo mirė.

Titas Jakulis

Titas Jakulis, gimęs 1927 metais Panemunio valsčiaus Steponių kaime, partizanavo kartu su Adolfu Jakštu, Povilu Kiauga, Jonu Pugžliu, Vytautu Samulėnu, Baliu Spyra, Silvestru Šapranausku ir Broniumi Vaškevičiumi. Pažūselių kaime jie buvo įsirengę bunkerį, bet tą nelemtą 1945 metų sausio 10 dieną jie buvo apsistoję pas to paties kaimo gyventoją Vadeiką. Kažkas pastebėjo pėdsakus, ir minėtoji sodyba buvo apsupta. Vyko įnirtinga kova. Partizanai, pamatę, kad jėgos nelygios, bandė trauktis, bet nesėkmingai. Silvestras Šapranauskas dar mėgino pasiekti mišką, bet kulkos buvo greitesnės. Povilas Kiauga buvo sunkiai sužeistas, negalėjo paeiti, todėl šliaužė, bet, jį pastebėję, sribai pribaižė. Partizanas Vytautas Samulėnas, radęs arklį, sėdo ant jo ir raitas norėjo prasiveržti iš apsupties, bet, vos pasiekęs krūmus, buvo enkavedistų nušautas. Per šį susirėmimą su NKVD galvas padėjo astuoni partizanai.

Partizanų Povilo Kiaugos ir Tito Jakulio kūnus Alfonsas Jakulis (Tito brolis) su kitais žuvusiųjų artimaisiais nakčia parsivežė į savo sodybą ir palaidojo klojime. Tik 1960 metais abiejų partizanų palaikai perkelti į Paliepio kapines.

Kitų partizanų kūnus surankiojo dori žmonės ir palaidojo. Pasak V. Samulėno sesers Samulėnaitės-Styrienės, niekas nebežinojo, kur kas palaidotas. Vėliau šių partizanų palaikai buvo perlaidoti Žiobiškio kapinėse vienoje duobėje. Taip Panemunio kraštas neteko dar aštuonių laisvės kovotojų, kurie paaukojo savo jaunystę ir gyvybes už Lietuvos laisvę.

Petras Jasiūnas

Petras Jasiūnas, gimęs 1913 metais Suvainiškyje, partizanavo Taručių miške. 1947 metais per susirėmimą su sribais buvo sunkiai sužeistas ir toliau kovoti nebepajėgė. Prie nusilpusio partizano P. Jasiūno prišoko jo svainis sribas Jonas Virbalas ir šautuvo buože užmušė savo giminaitį. Atlikę savo kruviną darbą, sribai Petro Jasiūno kūną užkasė Taručių miške. Vėliau šio partizano palaikai buvo perlaidoti Taručių kapinėse.

Stasys Jasiunas

Stasys Jasiūnas, gimęs 1926 metais Rokiškio valsčiaus Steponių kaime, buvo Nepriklausomos Lietuvos policininkas. Jis dirbo Panemunio valsčiaus policijoje. Užėjus sovietams, Stasys partizanavo panemuniečių būryje, kuriame kartu buvo Kabatavičius, Tauteriai ir Adolfas Bičiūnas iš Palaidžios kaimo. Būryje jo slapyvardis buvo Girių karalius. S. Jasiūnas žuvo 1954 metais per susirėmimą su enkavedistais Raščiūnuose.

Adolfas Jasiūnas

Adolfas Jasiūnas, gimęs 1910 metais Kalniečių kaime, partizanavo Antano Bliekos vadovaujamoje grupėje. Jį sribai užklupo Kebelių kaime. Jis bandė pabėgti ir pasiekė mišką, bet čia jį pasitiko sovietinių padlaižių kulka. Nušautą Adolfą sribai nusivežė į Pandėlį ir kažkur jį užkasė. Daugelio Lietuvos sūnų ir dukrų kaulai ilsisi nežinomose vietose: duobėse, miškuose, šuliniuose. Neliko gyvų šių įvykių liudininkų.

Petras Jurkėnas

Petras Jurkėnas gimė Mislyvų vienkiemyje. Šeimoje buvo vienintelis sūnus. Jis buvo partizanas. Pirmaisiais pokario metais Petrą Jurkėną suėmė Panemunio stribai. Jį pristatė į stribų būstinę (dabartinį paštą). Čia jį tardė, žiauriai mušė, o po to įmetė į rūsį, kuris buvo pilnas vandens. Jam pavyko iš to rūšio pasprukti. Žiauriai sumuštas, šlapias jis prisiglaudė pas partizanų globėjus Bakanus, gyvenusius Padauniūnio vienkiemyje. Čia jis susigydė stribų padarytas žaizdas, šiek tiek atsigavo, užmezgė ryšį su partizanais ir įstojo į jų būrį.

Išėjęs sūnui į mišką, stribai ėmė persekioti Petro motiną, kuri gyveno viena. Mat jie norėjo išstremti ją į Sibirą. Motina išėjo iš savo namų. Tada Bakanienė per Moniką Šaučiūnaitę, gyvenusią Vilniuje, parūpino Jurkėnienei dokumentus. Tokiu būdu Petro motina buvo išgelbėta nuo Sibiro. Monika Šaučiūnaitė padėjo daugeliui partizanų.

Vieną dieną Petras Jurkėnas užėjo pas Bronę Čibinskaitę (kilusią iš Slabadninkų kaimo netoli Nemunėlio) ir pasiprašė priimamas gyventi. Ši mielai sutiko ir pačią pirmąją naktį pranešė enkavedistams. Šie apsupo Čibinskaitės namus ir Petrą Jurkėną nušovė. Nušautą Petrą atvežė į Panemunį ir paguldė prie parduotuvės ant grindinio. Tyčiodamiesi stribai ant krūtinės užkėlė didelį akmenį. Kadangi Petras Jurkėnas buvo Bakanų giminaitis, tai Bakanas paprašė Panemunio stribų, kad šie leistų Jurkėną palaidoti kapinėse, bet stribai buvo nesukalbami. Bronė Čibinskaitė išdavė enkavedistams Petrą Jurkėną, Povilą Černiauską ir Juozą Savicką. Už tai partizanai ją nuteisė mirties bausme ir ją įvykdė.

Linas Kabatavičius

Nors Linas Kabatavičius buvo prisiregistravęs, t. y. legalizavęsis, bet saugumiečiai jo nepaliko ramybėje. Jį vis šaukinėdavo į tardymus, reikalavo išduoti kitus draugus, norėjo užverbuoti ir infiltruoti į kokį nors veikiančią būrį, bet jis nesutiko. Nebegalėdamas pakęsti saugumiečių persekiojimo, vėl išėjo į mišką.

Pagurių kaime gyveno Greviškienė (dabar jau mirusi), kuriai Linas Kabatavičius buvo paskolinęs nemažai pinigų. Nieko neįtardamas, Linas apsistojo pas ją. Ši tuojau pranešė sribams ir enkavedistams. Šie apsupo Greviškienės namus, o vienas sribas Linui Kabatavičiui siūlė pasiduoti. Linas sutiko, bet paprašė, kad ateitų su juo pasikalbėti saugumo viršininkas Juknevičius. Saugumietis įėjo į daržinę, o Linas buvo ant tvarto. Vietoj pokalbio, Kabatavičius paleido seriją šuvių ir nušovė saugumo viršininką Juknevičių. Nuo šuvių užsidegė tvartas, ant kurio buvo Linas. Jis bandė pabėgti, bet buvo nušautas. Šitaip išdavikė Greviškienė už gerą paslaugą atsimokėjo Linui Kabatavičiui.

Kazimieras Kalpokas

Kazimieras Kalpokas gimė Jokubiškio vienkiemyje. Jo tėvai buvo vidutiniai valstiečiai, turėję 12 hektarų žemės. Mokytis Kazys pradėjo 1917 metais Čedasų pradžios mokykloje. Baigęs ją, įstojo į Rokiškio gimnaziją, kurią baigė 1928 metais. Toliau mokslus tęsė Kauno kunigų seminarijoje. Pasimokęs vienerius metus, iš jos išstojo ir toliau mokėsi Kauno karo mokykloje. Tačiau jis jos nebaigė, nes susirgo ir toliau karybos mokslų tęsti jam nebebuvo leista. Tuo ir baigėsi Kazimiero mokslai.

1932 metais K. Kalpokas pradėjo mokytojauti Kupiškio apskrities Zaidelių pradžios mokykloje. Po metų jis persikėlė dirbti į Vėžionių pradžios mokyklą, o nuo 1938 metų pradėjo dirbti Rokiškio apskrities Apaščios pradžios mokykloje, o vėliau - Žiobiškio pradžios mokykloje. Žiobiškyje mokytojavo iki karo pradžios. Vokietijai užpuolus Sovietų Sąjungą, jis grįžo į savo tėviškę - Čedasus.

Čedasuose K. Kalpokas įkūrė savisaugos būrį ir jam vadovavo. Savisaugos būryje buvo apie 50 žmonių. Sovietams traukiantis iš Lietuvos, Čedasų savisaugos būrys, vadovaujamas mokytojo Kazimiero Kalpoko, sulaukė ir nuginklavo apie 15 sovietinių kareivių. Iškvotus jie buvo atiduoti darbams pas ūkininkus ir tik vienas kadrinis sovietų armijos karininkas buvo nusiųstas į Rokiškį. Vėliau vokiečiai pareikalavo, kad dirbantys pas ūkininkus sovietų kareiviai būtų pristatyti

į Rokiškį. Šiuos kareivius pristatė į Rokiškį patys ūkininkai, o koks tu kareivių tolimesnis likimas, niekas nežino.

1943 metų vasarą savisaugininkas Petras Žukauskas pranešė būrio vadui K. Kalpokui, kad Juodupės valsčiaus viename kaime slapstosi trys sovietiniai kariai. Jis liepė K. Kalpokui surinkti savo būrį ir vykti į nurodytą vietą. Kazimieras surado brolius Petrą ir Povilą Liauškas ir trise dviračiais nuvyko į nurodytą kaimą, bet jiems šioje operacijoje dalyvauti neteko, nes trys besislapstantys kariai buvo likviduoti. Šioje operacijoje dalyvavo Juodupės policininkai, keli vokiečių kareiviai iš Rokiškio ir grupė savisaugininkų iš Čedasų būrio: Lionginas Šeškūnas, Stasys Juknevičius ir Petras Žukauskas. Susišaudymo metu per neatsargumą buvo nušautas čedasiškis savisaugininkas Lionginas Šeškūnas.

1944 metų pavasarį K. Kalpokui telefonu paskambino Panemunio valsčiaus policijos viršininkas ir liepė surinkti kiek galima daugiau savisaugos būrio žmonių iš Čedasų ir atvykti į Mitragalio kaimą, kur esą tarybinių partizanų. Būrio vadas K. Kalpokas, surinkęs savo žmones: Petrą ir Povilą Liauškas, Bronių Sukauską, Antaną Blieką, Viktorą Tinkūną ir Stasį Juodelį, nuvyko į Mitragalio kaimą. Šioje operacijoje dalyvavo policininkai iš Panemunio, grupė Plechavičiaus rinktinės karių. Jungtiniam būriui vadovavo Plechavičiaus rinktinės karininkas. Būrys išieškojo mišką prie Mitragalio kaimo, bet tuo metu sovietinių partizanų nepavyko surasti.

1944 metų birželyje Panemunio valsčiaus viršaitis ir policijos viršininkas sukviėtė visus šiame valsčiuje veikusių savisaugos būrių vadus į pasitarimą. Jame kalbėjo valsčiaus viršaitis. Policijos viršininkas apžvelgė padėtį Sovietų Sąjungos - Vokietijos fronte ir padėtį Rokiškio rajone. Jie sakė, kad vokiečiai traukiasi, o sovietinė armija netrukus vėl užgrobs Lietuvą, kad vis aktyviau pradėjo veikti sovietiniai partizanai. Jie ragino sudaryti valsčiuje didesnę savisaugos būrių tinklą. Buvo nutarta sudaryti keturis būrius, kurių centrai turėjo būti Panemunyje, Čedasuose, Suvainiškyje ir Kvetkuose. Čedasuose būrį sudaryti ir jam vadovauti buvo pavesta K. Kalpokui. Šį būrį organizuoti padėjo broliai Petras ir Povilas Liauškos, Bronius Sukauskas. Savo pavaduotoju K. Kalpokas paskyrė Danielių Karaliūną iš Panemunio valsčiaus Griškiškio kaimo. Savisaugininkų būrio branduolį sudarė: Pet-

ras ir Povilas Liauškos, Antanas Šeškauskas, Stasys Juknevičius, Bronius Sukauskas, Petras Gurklys, Viktoras Tinkūnas, Stasys Juodelis, Vytautas Staigys, Jonas Mikšys, Vladas Mikšys, Jonas Krisiūnas, Romas Dovydėnas.

Čedasų savisaugos būryje K. Kalpokas vedavo rikiuotės užsiėmimus. Būrio nariai patreliuodavo naktimis Čedasuose. Vakarais susirinkę svarstydavo padėtį Sovietų Sąjungos - Vokietijos fronte, kaip reikėtų priešintis į Lietuvą slenkančiam raudonajam okupantui.

1944 metų liepą iš Juodupės valsčiaus Prūselių kaimo pas būrio vadą Kalpoką atėjo žmogus ir pasakė, kad praeitą naktį pas jį bandė įsilaužti kažkokios žmonės, tikriausiai sovietiniai partizanai. Jis jų neišleidęs ir pabėgęs. Tai išklauses, K. Kalpokas nusprendė, kad tai buvo sovietiniai partizanai. Surinkęs apie 30 žmonių, nutarė išsiaiškinti, kas tie žmonės. Jeigu tai būtų sovietiniai partizanai, tai reikėtų juos sunaikinti. Su 20 žmonių grupe pasiuntė savo pavaduotoją Karaliūną tiesiai į Prūselių kaimą, o pats su kitais žmonėmis dviračiais nuvažiavo į Juodupę patikrinti gandų apie vokiečių pasitraukimą iš Juodupės. Nuvykęs į Juodupę, vokiečių jau neberado. Tada su savo grupe nuvažiavo į Prūselių kaimą. Jiems atvykus, operacija jau buvo baigta. Karaliūnas su savo būriu surado du raudonuosius partizanus, kurie išbėgo iš namų, esančių netoli miško ir bandė pasprukti. Savisaugininkai pradėjo šaudyti į bėgančius ginkluotus sovietinius partizanus ir vieną jų nušovė. Antrąjį sužeidė, bet šiam pavyko pabėgti. Kaip vėliau paaiškėjo, nušautasis buvo "Žemaitės" būrio partizanas, pavarde Javdokimas Babachinas, o antrasis - sovietinis to paties būrio partizanas Aleksiejus Babachinas.

Prieš okupuojant Rokiškio rajoną sovietiniams okupantams, K. Kalpokas važinėdavo po miestelius: Panemunį, Čedasus, Kupreliškių ir ragindavo žmones su ginklu rankose priešintis bolševikams. Daug jaunų vyrų paklausė jo patarimų ir išėjo į partizanus.

Užėmus sovietinei armijai antrąkart Čedasus, K. Kalpokas įsijungė į partizanų eiles. 1944 metų pabaigoje jis įstojo į Čerkos vadovaujamą partizanų būrį, kuris bazavosi Pandėlio miškuose. Buvo Čerkos pavaduotoju. 1944 metų gruodyje vadovavo grupei, kuri užpuolė Bagdalavos tarybinį ūkį ir nuginklavo Šimėną ir Kondratjevą. Jiems šautuvus buvo davę bolševikai.

1944 metų gruodžio 12-osios ankstų rytą K. Kalpokas su savo ir dar dviem būriais, susijungusiais į vieną grupę (apie 300 žmonių), puolė Panemunyje buvusią sribų būstinę. Užimant Panemunį, žuvo vienas partizanas, o kitas buvo sužeistas. Užėmę miestelį, K. Kalpoko vadovaujami partizanai sudegino valsčiuje buvusius prievolių dokumentus ir prievolėms suvežtą šieną. Atrinko kelis aršiausius sovietinius pakalikus ir juos sušaudė, o kitus, dirbusius sovietams, prisaikdinę paleido. Apsirūpinę maisto atsargomis iš sovietinės parduotuvės, partizanai pasitraukė. Tačiau buvo išduoti kažkokios komjaunuoless, kurią jie buvo paleidę. Ši ir pranešė, kur jie yra. Enkavedistai su sribais apsupo juos Ajutiškyje. Žuvo keli partizanai, kiti pasitraukė.

Enkavedistams išblaškius būrį, K. Kalpokas iki 1945 m. slapstėsi, o vėliau perėjo į Jono Šidlausko vadovaujamą būrį, kuris veikė Vabalninko rajone netoli Alizavos. Būrys vadinosi Alizavos vardu (pagal vietovės pavadinimą). Kovodamas šiame būryje, K. Kalpokas dalyvavo pasaloje, kuri buvo surengta Pandėlio rajone Nielozos vienkienyje. Pasalos metu buvo apšaudyti keturi sribai, vienas žuvo, antras bandė pabėgti, bet buvo nušautas, o kitiem dviem pasisekė pasprukti.

1945 m. K. Kalpokas perėjo į Kupreliškio būrį ir jam vadovavo. Tais pačiais metais kartu su Jonu Šidlausku vadovavo Kupreliškio ir Alizavos būrių surengtam Pandėlio rajono Kvedariškių užpuolimui. Užpuolimo metu buvo apsirūpinta maisto produktais ir drabužiais sovietinės valdžios parduotuvėje.

Išėjęs iš būrio, K. Kalpokas gyveno svetimomis pavardėmis su padirbtais dokumentais. Vadinosi Rabašausku, Bražiūnu, Jakučiu, Žemaituku. 1950 metų kovo 28 dieną buvo areštuotas, o vežamas į Vilnių balandžio 7 dieną, užmigus jį lydėjusiems enkavedistams, pabėgo. Po to antrą kartą jis buvo suimtas. 1951 ar 1952 metų pavasarį Šiaulių kalėjime jis buvo nuteistas sušaudyti. Nuosprendis įvykdytas 1952 metais.

Karolio Jasiūno parodymai

(Kalba netaisyta)

1952 m. kovo 26 d.

Gerai prisimenu, jog tai įvyko 1944 metų gruodžio 12 d., anksti rytą, apie 7-8 valandą. Jau buvau atsikėlęs, pašėriau gyvulius ir įėjau į kambarį. Tuo metu išgirdau miestelyje šaudant. Netrukus išgirdau, kad banditai laužia parduotuvės duris, nes gyvenau tame pačiame name. Paskui jie įsiveržė į mano kambarį ir paklausė, kur dirbu. Jiems pasakiau esąs žemės komisijos pirmininkas. Tuomet vienas banditas pastatė mane prie sienos ir norėjo nušauti, tačiau kitas pasipriešino ir liepė mane išvesti, kaip jis pasakė, kaip „belaisvį“. Banditai nuvedė mane už miestelio prie geležinkelio tilto. Ten pamačiau kitus sulaikytus miestelio gyventojus - valsčiaus vykdomojo komiteto pirmininką Aleksą Rudį, Šeškų, vardo nežinau, ir jauną vaikina, pavardės nežinau, kuris buvo komandiruotas iš Rokiškio platinti pinigines-daiktines loterijos bilietų. Visi jie buvo smarkiai sumušti, o Rudžio kaklas sužeistas. Be šių vyriškių, ten buvo piliečiai Šimėnaitė, vardo nežinau, jos tėvas ir jaunesnysis brolis. Buvo sulaikyta ir Aleknienė, vardo nežinau. Visus šiuos asmenis, taip pat ir mane, banditai klausinėjo, kas turi ginklą, kas kur dirba. Paskui apie 12 val. dieną prie tilto atvedė Adolytę ir Rinkevičiūtę. Banditai kalbėjo, kad jie laukia iš miestelio savo vado. Nesulaukę jo, banditai nuvedė mus prie Veseliškių miško ir ten vėl laukė. Nesulaukę jie atskyrė vyrus nuo moterų, o paskui mane, Šeškų, Rudį ir jauną vaikina iš Rokiškio nuvedė gilyn į mišką ir sustatė visus į eilę. Nuo Rudžio, Šeškaus ir to jaunuolio numovė batus, o nuo manęs nenumovė, nes buvau batais su mediniais padais. Tada man pažįstamas banditas Blėka, vardo nežinau, buvęs Pandėlio rajono Pavyžonių kaimo gyventojas, ėmė šaudyti į basas kojas. Į mano kojas nepataikė. Paskui banditai pradėjo mušti mus. Mačiau, kaip vienas banditas šautuvo vamzdžiu smogė į kaklą jaunuoliui iš Rokiškio, ir jis pargriuvo. Man vienas banditas trenkė automatu, ir aš tuoj pat parkritau. Tuo metu atbėgo vienas banditų ir pasakė, kad Jasiūno nežudytų, o nuvestų pas gaujos vadeivą. Banditai nuvedė mane pas gaujos vadeivą, kurį tuojau pažinau. Tai buvo Kalpokas, vardo nežinau, buvęs Čedasų mokytojas. Jis ėmė klausinėti manęs, ar turiu šautuvą. Atsakiau, jog neturiu, o kai eidavau į kaimą, man duodavo šautuvą. Tuomet Kalpokas paklausė, ar daug nužudžiau, kaip jis pasakė, „mūsų brolių“. Atsakiau, kad nieko nesu nužudęs. Tada Kalpokas liepė man stoti prie moterų, o paskui mus paleido. Tiesa, pamiršau pasakyti, kad sulaikytųjų tarpe buvo Albertas Keturis ir koopera-

tyvo vedėjas Čeponis, vardo nežinau (miręs 1949 metais). Aš su Keturiu nuėjau miško pakraščiu, o moterys ir Šimėnaitės brolis su tėvu nuėjo per lauką. Tiesa, kartu su mumis miško pakraščiu nuėjo ir Čeponis. Truputį paėję, išgirdome šūvį, atsisukę pamatėme, kad banditai moja mums, šaukdami grįžti atgal. Mačiau, kaip moterys ir Šimėnaitės tėvas su broliu grįžo, o mes leidomės bėgti.

Kaip vėliau sužinojau, Aleknienė taip ir nebegrižo, o Kalpokas prisaikdino sugrįžusius, bet paskui juos paleido namo. Grįžęs į miestelį pamačiau, kad banditai sudegino daržinę su partorgo Jasinevičiaus gyvuliais. Jį patį banditai taip pat nužudė, teisingiau - kitą dieną jis buvo rastas rūsyje sudegęs. Be to, mačiau, kaip banditai žvėriškai papjovė liaudies gynėją Karlį, vardo nežinau. Jam perpjovė gerklę, supjaustė pilvą ir sulaužė rankas. Jo tėvą banditai taip pat nužudė. Be to, jie sudegino šieną geležinkelio stotyje, apiplėšė parduotuvę, spirito varyklą ir sudegino visus valsčiaus vykdomojo komiteto dokumentus.

Kalpoką pažįstu maždaug nuo 1944 metų birželio mėnesio, kai jis buvo atvažiavęs į Panemunį. Tuomet jis sušaukė žmones į aikštę prie parduotuvės ir pasakė kalbą, ragindamas ginkluotis ir neleisti, kad Tarybinė Armija vėl ateitų į mūsų kraštą. Aš taip pat buvau tame susirinkime ir gerai įsidėmėjau Kalpoką. Jis tada taip pat turėjo automatą. Aš, tiesa, iš pradžių nežinojau, kas jis toks, tačiau ten pat susirinkime žmonės man pasakė, jog tai Kalpokas iš Čedasų, mokytojas, kuris 1941 metais vadovavo nacionalistų būriui Čedasuose. Todėl, banditams užpuolus Panemunį, tuojau pažinau Kalpoką. Jis tada buvo su juoda uniforma, turėjo du pistoletus; automato neturėjo. Noriu dar pridurti, kad 1944 metų liepos mėnesį, kai Kalpokas Panemunyje sakė antitarybinę kalbą, jis buvo apsisirengęs ta pačia juoda uniforma, kaip ir miestelio užpuolimo metu.

Be to, mačiau nužudytą valsčiaus vykdomojo komiteto pirmininką Nagele, vardo nežinau, iš Čedasų apylinkės. Jo nenušovė, o nukirto kirviu jam galvą. Buvo kalbama, kad jis ilgai nepasidavė, iš rūsio atsišaudė, o kai jis baigė šovinius, jam liepė išeiti iš ten. Kai jis išėjo iš rūsio, jam nukirto galvą. Taip pat buvo nužudytas Alekna, vardo nežinau. Iš viso buvo nužudyta apie 12 žmonių.

Be Kalpoko ir Blėkos, apie kuriuos kalbėjau anksčiau, iš banditų dar pažinojau du brolius Juozą ir Albertą Samulionius ir Baltušį, vardo nežinau. Samulioniai - Panemunio miestelio gyventojai, o iš kur kilęs Baltušis - nežinau. Aš pažinojau jį, nes jis vokiečių okupacijos metu buvo policininkas Panemunyje. Girdėjau, kad broliai Samulioniai žuvo gaujoje.

Anksčiau sakiau apie banditų nužudytą liaudies gynėją Karlį ir jo tėvą, kuris taip pat buvo liaudies gynėjas, minėjau jų pavardę. Noriu patikslinti,

kad tikra pavardė yra ne Karlis, o Griovys. Karlis - tai jų pravardė.

Šis dokumentas iš: ADSR f., 70 r., 179-181 l.

Kazimiero Kalpoko parodymai

(Kalba netaisyta)

1952 m. sausio 25 d.

1944 metų birželio mėnesį Rokiškio apskrities Panemunio valsčiaus policijos viršininkas ir viršaitis išsikvietė mane į Panemunį. Be to, buvo pakviesti ir kitų 1941 metais Panemunio valsčiuje veikusių nacionalistų būrių vadai bei daugelis kitų asmenų. Įvyko pasitarimas, kuriame valsčiaus viršaitis ir policijos viršininkas painformavo mus apie padėtį Tarybų Sąjungos - Vokietijos fronte ir Rokiškio rajone. Jie sakė, kad vokiečių kariuomenė traukiasi ir, matyt, Tarybinė Armija netrukus ateis į Lietuvą; visur pradeda veikti tarybinių partizanų būriai. Be to, jie kalbėjo, kad sąjungininkams paveikus Tarybų Sąjungą, Lietuvoje gali būti sukurta savarankiška valstybė, todėl kovai prieš tarybinius partizanus valsčiuje reikia sudaryti savisaugos būrius iš nacionalistų, savarankiškos Lietuvos šalininkų. Buvo nutarta sudaryti 4 būrius, kurių centrai turėjo būti Panemunyje, Čedasuose, Suvainiškyje ir Kvetkuose. Sudaryti vadinamosios savisaugos Čedasų būrį ir jam vadovauti buvo pavesta man.

Vykdydamas pasitarime gautus nurodymus, paskelbiau, kad organizuojamas savisaugos būrys, ir neilgai trukus pats ir per kitus nacionalistus įtraukiau į jį apie 50 žmonių. Aktyvią pagalbą organizuojant tą būrį man suteikė broliai Petras ir Povilas Liauškos ir Bronius Sukauskas. Savo pavaduotoju aš paskyriau į savisaugos būrį įstojusį Danielių Karaliūną, 40 metų, Panemunio valsčiaus Griškiškio kaimo gyventoją. Kur jis dabar - nežinau. Savisaugos būrys veikė maždaug mėnesį, o fronto linijai priartėjus prie Panemunio valsčiaus, iširo.

Pagrindinį Čedasų savisaugos būrio branduolį 1944 metais sudarė buvę Čedasų nacionalistų būrio nariai 1941 m. Prisimenu, kad iš savisaugininkų 1944 metais savisaugos būriui priklausė Antanas Šeškauskas, Stasys Juknevičius, Povilas Liauška, Petras Liauška, Bronius Sukauskas, Petras Gurklys, Jonas Mikšys, Vladas Mikšys, Jonas Krisiūnas, Romas Dovydenas.

Kaip jau sakiau, Čedasų savisaugos būrys veikė maždaug vieną mėnesį - buvo suorganizuotas 1944 metų birželio ir iširo liepos mėnesį. Per tą laiką

pravedžiau keletą rikiuotės užsiėmimų, suorganizavau sargybą Čedasų miestelyje nakties metu. Vakaraus, po darbo, susirinkdavome mokykloje ir svarstydavome padėtį Tarybų Sąjungos - Vokietijos fronte, kovos už nepriklausomą Lietuvą būdus ir galimybes. Dabar papasakoti, kiek kartų vienas ar kitas būrio narys ėjo sargybą, dalyvavo susirinkimuose ir rikiuotės užsiėmimuose, negaliu, nes neprisimenu, tačiau visi mano anksčiau minėti savisaugos būrio nariai daugiau ar mažiau dalyvavo toje būrio veikloje.

Vieną 1944 metų liepos mėnesio dieną iš Juodupės valsčiaus Prūselių kaimo apylinkių į Čedasų savisaugos būrį atėjo pilietis, kurio pavardės neprisimenu, ir pareiškė, jog praeitą naktį pas jį bandė įeiti kažkokie žmonės, tačiau jis jų neišleido ir pabėgo iš namų. Nutaręs, kad tai buvo tarybiniai partizanai, paėmiau apie 30 savisaugos būrio narių, norėdamas išaiškinti aplinkybes ir, radus tarybinius partizanus, likviduoti juos. Maždaug 20 žmonių grupę, vadovaujamą mano pavaduotojo Karaliūno, nusiunčiau tiesiog į Prūselių kaimą, o pats ir kiti savisaugininkai, iš viso maždaug 8 žmonės, nuvažiavome dviračiais į Juodupės miestelį patikrinti, kas ten darosi, nes buvo gandų, kad visi vokiečių valdžios organų atstovai pabėgę. Tie gandai pasitvirtino.

Iš Juodupės su savo grupe nuvažiavau į Prūselių kaimo apylinkes. Man atvažiavus, operacija jau buvo baigta. Karaliūnas su savo grupe rado du ginkluotus tarybinius partizanus, kurie išbėgo iš dviejų namų ir bandė pasislėpti. Apsaugininkai pradėjo į juos šaudyti ir vieną nušovė, o antram pavyko pasislėpti. Nužudytąjį palaidojo ten pat. Tuomet buvo sulaikytos dvi moterys, viena rusė, 35 metų, kita lietuvė, 40 metų (tai Potapova ir Andrijauskienė - aut.). Iš jų namų išbėgo minėti du partizanai. Tų moterų pavardžių nežinau; mes pristatėme jas į Čedasus. Aš jas ištardžiau, bet jos neprisipažino slėpusios tarybinius partizanus. Po kvotos nutariau pasiųsti jas į Panemunį. Varydami tas dvi moteris į Panemunį, du savisaugos būrio nariai sušaudė jas. Tų savisaugininkų, kurie varė ir sušaudė tas moteris, pavardžių neprisimenu, nes jie įstojo į būrį prieš pat tą baudžiamąją operaciją ir buvo man nepažįstami.

Vėliau sužinojau, kad nušautas vyriškis buvo Babachinas (Žemaitės būrio sovietinis partizanas - aut.), jo vardo ir kur jis gyveno, nežinau. Moterų pavardžių neprisimenu.

Aš daviau teisingus parodymus. Aš tik organizavau tą operaciją, tačiau nevadovavau jai ir atvykau į Prūselių kaimo apylinkes tuomet, kai operacija jau buvo baigta. Nurodymo sušaudyti moteris nedaviau. Aš įsakiau dviem savisaugininkams pristatyti jas į Panemunį, tačiau jie savavališkai sušaudė jas.

1952 m. balandžio 8 d.

Kai Tarybinė Armija 1944 metų rugpjūčio pradžioje išlaisvino Čedasus, aš, bijodamas atsakomybės už padarytus nusikaltimus, perėjau į nelegalią padėtį, o 1944 metų lapkričio pabaigoje ar gruodžio pradžioje įstojau į vadeivos Čerkos antitarybinę ginkluotą nacionalistų gaują, veikusią Pandėlio rajone. Priklausydamas tai gaujai, apie dešimtį dienų buvau Čerkos pavaduotoju ir 1944 metų gruodžio mėnesį vadovavau banditų grupės suruoštam Bagdalavos tarybinio ūkio skyriaus užpuolimui. Ten mes atėmėme iš tarybinio ūkio darbininkų du šautuvus (nieko sau darbininkai! - aut.). Kad tuos šautuvus atėmė kaip tik iš Šimėno ir Kondratjevo ir kad jie buvo sumušti, nežinau, prie manęs jų niekas nemušė. Po Bagdalavos tarybinio ūkio skyriaus užpuolimo tą patį gruodžio mėnesį vadovavau banditams, kurie buvo išėję iš Čerkos gaujos ir sudarę savarankišką gaują. Aš nuvedžiau tą gaują į buvusį Panemunio valsčių, kur drauge su kitomis dviem gaujomis (nieko sau „gaujos“, kai buvo apie 300 žmonių - aut.) suruošėme Panemunio valsčiaus centro ginkluotą užpuolimą. Aš pats su tų dviejų gaujų vadeivomis vadovavau Panemunio užpuolimui, kurio metu pačiame miestelyje buvo nužudyta keletas Tarybų valdžios pareigūnų ir keletas žmonių išvesta į mišką ir sušaudyta. Kiek buvo nužudyta tarybinių bei partinių darbuotojų, tiksliai nežinau; iš pavardžių žinau tik vieną Nagelę, Panemunio valsčiaus vykdomojo komiteto pirmininką, anksčiau gyvenusį Papiškių kaime, Pandėlio rajone.

To banditų užpuolimo metu buvo sunaikinti valsčiaus vykdomojo komiteto ir milicijos dokumentai, apiplešta spirito gamykla, sudeginta daržinė ir valdiško šieno kūgis. Kokie daugiau buvo to užpuolimo padariniai, nežinau.

Kareiviams sutriuškinus banditus po Panemunio užpuolimo, išėjau iš gaujos (jeigu buvo sutriuškinta „gauja“, tai nebebuvo iš ko ir išeiti - aut.) ir iki 1945 metų balandžio mėnesio slapsčiausi, o paskui įstojau į vadeivos Jono Šidlausko gaują, veikusią buvusiam Vabalninko valsčiuje, netoli Alizavos miestelio; todėl ji buvo vadinama Alizavos gauja.

Alizavos gaujoje buvau daugiau kaip mėnesį. 1945 metų balandžio mėnesį su ta gauja dalyvavau Pandėlio rajone, Nielozos vienkiemyje iš pasalos apšaudant keturis liaudies gynėjus iš Pandėlio. Vienas jų buvo nušautas ten pat, o antrasis sulaikytas, nuvestas į mišką ir ten sušaudytas. Jų pavardžių nežinau.

1945 metų gegužės mėnesį iš Alizavos gaujos perėjau į Kupreliškio gaują ir vadovavau jai iki gruodžio mėnesio. Paskui išėjau iš gaujos, bet neatvykau į Tarybų valdžios organus ir neišpažinau savo nusikaltimų.

Tuo metu, kai buvau Kupreliškio gaujoje, jos nariai, man pačiam nedalyvaujant, Kupreliškyje nužudė vieną liaudies gynėją, kurio pavardės nežinau.

1945 metų liepos mėnesį drauge su vadeiva Jonu Šidlausku vadovavau Kupreliškio ir Alizavos gaujų suruoštam Pandėlio rajono Kvedariškio kaimo užpuolimui, kurio metu buvo atimta maisto produktų, drabužių ir keletas arklių. Apie žmonių sumušimą nežinau, prie manęs niekas nebuvo mušamas.

Išėjęs iš gaujos, gyvenau fiktyviais dokumentais Rabašausko, Bražiūno, Jakučio ir Žemaituko pavardėmis.

1950 metų kovo 28 dieną buvau suimtas; gabenant mane į Vilnių, tą pačių metų balandžio 7 d. pabėgau.

Taip pat prisipažįstu kaltas, kad 1944 metų liepos mėnesį Panemunio ir Čedasų gyventojams sakiau antitarybines kalbas. 1944 ir 1945 metais panašias kalbas ne kartą sakiau savisaugos būrio nariams ir gaujos dalyviams, o 1945 metų birželio-liepos mėnesį - Kupreliškio gyventojams. Savo kalbomis raginau gyventojus ir banditus kovoti prieš Tarybų valdžią.

Į man pateiktus kaltinimus, kad su savisaugos būriu dalyvavau mūšiuose prieš Tarybinę Armiją, kad mano vadovaujamo nacionalistų būrio nariai 1941 metais šaudė tarybinius piliečius ir kad 1943 metų vasarą dalyvavau baudžiamajoje operacijoje Kemiškių miške, kur buvo nužudyti aštuoni tarybiniai kariai, neprisipažįstu kaltas.

Šis K. Kalpoko tardymo protokolas iš ADSR. f., 70 r., 112-115,126-159 1.

Šiuos parodymus, kuriuos davė K. Kalpokas, pateikėme be jokių taisymų, todėl čia daug tokių žodžių „banditas“, „gauja“, „vadeiva“, „liaudies gynėjai“ ir kt. Šiais žodžiais apie savo kovos draugus K. Kalpokas tikrai nešnekėjo. Mes žinome, kaip būdavo rašomi apklausos protokolai, juos enkavedistai ir kagėbistai rašydavo sau patinkančia kalba. Tačiau ne tas svarbu, žmonės žino, kas buvo „banditai“, o kas iš tikrųjų „liaudies gynėjai“. Mes pateikiame ištisai du tardymo protokolus, kuriuose nėra jokių prisipažinimų apie „galvų kapojimą“, „kankinimą vinių prikaltose statinėse“ ir „gyvų sudegintų 11 žmonių Panemunyje“. S. Laurinaitis ir A. Rakūnas brašiūrpalaikėje „Kovoje už socialistinę Lietuvą“ apie tokius dalykus rašo. Tad norisi paklausti šių sovietinių „istorikų“, iš kur jie ištraukė ir iš kokio sovietinio šiuokšlyno tokius K. Kalpoko prisipažinimus, cituojame: „1944 m. gruodžio

12 d. Kalpoko vadovaujama gauja Panemunėlyje gyvus sudegino 11 žmonių. Pagautas Kalpokas prisipažino, kad jis ir jo gaujos nariai kirviais nukapodavę savo aukoms galvas arba kankindavę juos vinių prikaltose statinėse" (p. 79-80). Perskaitytę visus Kalpoko duotus parodymus, nieko panašaus neradome apie minėtus šių „istorikų“ prisipažinimus.

Jonas Kanopa

Jonas Kanopa, gimęs Kebelių kaime, buvo Lietuvos savanoris. Nuo 1944 metų buvo partizanas. 1945 metais legalizavosi. Jį suėmė 1949 metų rugsėjo 14 d. Rokiškio apskrities MGB ir apkaltino tuo, kad jis legalizuodamasis nuslėpė partizaninę veiklą. Nuteistas OSO prie MGB ministro 1950 m. sausio 7 d. nuosprendžių pagal RSFSR BK 58-la ir 58-11 str. už partizaninę veiklą 10 metų ITL. Paleistas 1956 rugpjūčio 25 dieną, grįžo į Lietuvą. Tolimesnis jo likimas nežinomas.

Bronė Lasmanavičiūtė, g. 1925 m.

Bronė Lasmanavičiūtė dirbo sanitarė. Būrio vadas Kazimieras Kalpokas paprašė jos padėti sužeistiems partizanams. Ji sutiko. Po Panemunio puolimo ji apie dvi savaites buvo miške kartu su partizanais. Apie tai sužinojo enkavedistai ir ją suėmė. Buvo nuteista 10 metų lagerio režimo ir po to kurį laiką negalėjo grįžti į Lietuvą. Tolimesnis šios drąsios merginos likimas nežinomas.

Zigmas Lapšys

Zigmas Lapšys buvo suimtas kartu su A. Kairiu. Jie buvo tardomi Pandėlyje, o po to abu buvo varomi į Rokiškį pėsčiomis. Išvargintas tardymų, kelyje jis taip nusilpo, kad nepaėjo. Jį teko vežti. Tiksliai negalime pasakyti, ar Z. Lapšys mirė pakeliui į Rokiškį, ar Rokiškyje.

Juozas Minkėnas

Juozas Minkėnas gimė 1917 metais Rokiškio apskrities Panemunio valsčiaus Gačėnų kaime. 1941 m. Mališkos nurodymu Panemunio apylinkėse organizavo pasipriešinimo būrį ir jam vadovavo. 1943 metais įstojo į Kazimiero Kalpoko vadovaujamą būrį. 1944 m. gruodžio 12 d. dalyvavo užimant Panemunį, vadovavo vienai iš grupių. Vėliau buvo suimtas ir nuteistas. Apie tolimesnį jo likimą nepavyko nieko daugiau sužinoti.

Apie partizanus Povilą ir Petrą Liauškas pasakoja Kaune gyvenančios jų seserys Paulina Adamkevičienė ir Monika Zigmantienė

Mūsų tėvelis Ipolitas Liauška buvo išvykęs į Ameriką, kur, sunkiai dirbdamas, susikaupė pinigų ir grįžo į Lietuvą. Apsistojo Pavyžionių kaime. Čia jis vedė, pasistatė gerą namą, ūkinius pastatus, nusipirko 34 hektarus žemės. Vienas po kito gimė šešetas vaikų: du sūnūs ir keturios dukros. Tėvas ir motina buvo tikintys žmonės. Prieš sėsdami valgyti, pirmiausia visi sukalbėdavo maldą, todėl nenuostabu, kad visi vaikai užaugo dori, sąžiningi Lietuvos patriotai.

Broliai Petras ir Povilas mokėsi Čedasų pradžios mokykloje ir, baigę keturis skyrius, toliau mokytis nebegalėjo, nes reikėjo padėti tėvui ir motinai dirbti ūkio darbus. Netrukus mirė ir mūsų tėvelis, todėl visi ūkio darbai gulė ant mūsų mamytės ir seserų bei brolių pečių. Mūsų tėvelio ūkis buvo nemažas: laikėme du veislinius eržilus ir kelis paprastus arklius, buvo nemažai karvių ir avių, kiaulių. Mes, vaikai, buvome pasiskirstę darbus: Poviliukas prižiūrėjo arklius, Petriukas - karves, avis, o mes - moterys - visus kitus gyvulius. Taigi darbo pakako visiems. Tik viena mūsų sesutė Paulė mokėsi Kaune. Ji labai norėjo būti gydytoja, bet likimas lėmė, kad ji tapo ekonomiste ir iki pensijos dirbo Vilniaus ir Kauno bankuose.

Nors brolis Povilas buvo baigęs tik keturis pradžios mokyklos skyrius, bet jis turėjo poeto gyslelę ir gerą iškalbą. Jį visuomet prašydavo pakalbėti per Motinos dienos, Vasario 16-osios minėjimus. Kalboms jis nesiruošdavo. Žodžiai iš jo lūpų liedavosi savaime ir išspausdavo ašaras ne tik moterų akyse, bet apsiverkdavo ir vyrai. Net ir dabar

gyvi jo bendraamžiai jį prisimena su pagarba. Mūsų Poviliukas turėjo labai gerą balsą ir mokėjo daug dainų, rašė eilėraščius. Vienas iš eilėraščių, kurį dar prisimename, vadinasi „Užmiršti kapai“ (žr. priedą). Tapęs pilnamečiu, Povilas buvo pašauktas tarnauti į Lietuvos kariuomenę. Kaune jis tarnavo husarų pulke.

Sovietams okupavus Lietuvą, rusų kareiviai suėmė jų visą pulką, nuginklavo ir varė pėsčius Minsko link. Povilas Liauška ir Pugžlys, kilę iš Naujasodės kaimo, nujautė, kad šis jų žygis yra paskutinis, kad juos sušaudys. Taip varomi, jie priartėjo prie miško. Tada P. Liauška ir Pugžlys, neva norėdami užsirišti atsirišusius batus, pasilenkė ir apsidairę šoko į griovį, o po to vingiais pasileido į mišką. Rusai, nesitikėję, kad šie bėgs, suglumo, o kai atsitokėję pradėjo šaudyti, abu draugai buvo dingę miške. Kareiviai jų vytiš negalėjo, nes būtų išsibėgioję be apsaugos palikti kiti Lietuvos kariai. Dar kiek pašaudę, jie nusivairė kitus karius. P. Liauška ir Pugžlys naktimis kilometras po kilometro artėjo prie savo tėviškės. Naktimis keliaudavo, o dienomis miškuose arba šiaip užsimaskavę ilsėdavosi. Namus pasiekė tik po gero mėnesio. Grįžęs į namus Povilas, o paskui ir Petras įstojo į mokytojo Kazimiero Kalpoko vadovaujamą savigynos būrį. Šiame būryje broliai Liauškos buvo artimiausi būrio vado pagalbininkai. Būdami tikri Lietuvos patriotai, Liauškos nestojo į vokiečių organizuojamus būrius. Jie vokiečius laikė tokiais pat okupantais, kaip ir sovietus. Liauškos kovojo už laisvą, nepriklausomą Lietuvą. Kai vokiečiai bėgo iš Lietuvos ir ragino visus savigynos būrio narius trauktis su jais, Liauškos atsisakė, liko Čedasų apylinkėse ir perėjo į nelegalią veiklą, t. y. išėjo į mišką partizanauti. Su sovietiniais okupantais jie kovojo K. Kalpoko vadovaujama būryje. Būdami šiame būryje, Povilas ir Petras Liauškos pridarė daug nemalonumų komunistams. Aršiausias mūšis su stribais ir enkavedistais, kuriame dalyvavo abu broliai, buvo Paneemunio užėmimas ir čia buvusių stribų sunaikinimas.

1945 metais Šarkiūnėliuose buvusius partizanus Povilą Liaušką, brolius Juozą ir Vytautą Zizonis, Anicetą Jonušką ir Feliksą Putką perspėjo žmonės, kad Šarkiūnėlių kaimą supa stribai. Partizanai prie Zizonių klojimo turėjo išsirengę bunkerį. Įėjimas buvo padarytas iš klojimo. Partizanai, praskyrę lentas, sulindo į bunkerį ir užsidarė. Tuo metu stribai apsupo Zizonių sodybą ir uždegė klojimą. Degant klojimui,

troškūs dūmai pro uždengtą angą skverbėsi į bunkerį. Jame pasislėpę partizanai duso, o išeiti į lauką negalėjo, nes bunkeris teturėjo vieną angą. Uždegę klojimą, sribai nesitraukė, o laukė tol, kol jis sudegs ir tik tada išsinešdino. Buvę bunkeryje partizanai užduso.

Naktį Zizonienė, šeimos narių padedama, atkasė žuvusiųosius, paslėpė pirtyje. Po to padarė karstus ir visus palaidojo, tik P. Liaušką, nunešę į miškelį, karstą apkrovė šakomis. Kai atkasė žuvusiųjų kūnus, Liauška gulėjo apdegęs, rankas susidėjęs ant krūtinės, kuriose suspaudęs laikė kryželį (dabar šį kryželį, kaip brangią relikviją, saugo sesuo Monika). Tik pavasarį Povilą Liaušką motina su dukra palaidojo šalia tėvo Čedasų kapinėse. Duobę iškasė ir palaidoti padėjo Povilo bendražygiai - partizanai.

Petras Liauška, Vladas Zemlickas, Vilhelmas Milaknis ir grupės vadas Liudas Mikšys bunkerį buvo įsirengę Zablačiaus dvare. Šį bunkerį sribai susekė 1947 metų vasario 25 dieną. Partizanus išdavė jų pačių pėdsakai, kuriais ir atsekė enkavedistai. Jie apsupo bunkerį. Partizanai bandė pabėgti iš apsupties, bet visi buvo nušauti.

Vilhelmo Milaknio motina nešdavo maistą, išskalbdavo partizanų drabužius. Tą nelemtą vasario 25 dieną ji nešė žmonių suaukotą maistą ir išplautus drabužius partizanams, nieko nenujausdama apie nelaimę. Čia ją su visais įkalčiais ir suėmė pasaloje buvę sribai. Partizanai jau buvo nužudyti. Sribai, sukrovę žuvusių partizanų kūnus į vežimą, pakinkė arklių, priėjo pririšo Milaknieneį. Po to sėdo į vežimą. Mušdami arklių, taip pat ir Milaknieneį, vežė lavonus į Panemunį. Panemunyje partizanus paguldė aikštėje prie parduotuvės, o Milaknieneį, žiauriai mušdami, tardė. Tačiau ši narsi moteris nieko neišdavė. Nieko negalėdami išgauti, enkavedistai suėmė Milaknieneį ir su dukromis ištrėmė į Sibirą. Vienai dukrytei buvo tik treji metukai.

Atvykusi iš Kauno Paulė Liauškaitė atėjo į Panemunį, nes paskutinią kartą norėjo pamatyti savo brolių Petrą, kuris gulėjo ant grindinio. Suguldytus partizanus saugojo sribai, kurie tarpusavyje šnekęjosi ir vis užmesdavo akį, ar kas neverkia prie jų. Paulė stovėdama prie lavonų vos sulaikė ašaras, bet neišsidavė. Gal ji per ilgai stovėjo? Kai ji nuėjo, sribai susigaudė, kad čia galėjo būti Liauškos sesuo. Puolė ieškoti, bet veltui. Jos nerado.

Vėliau atvykusi iš Kauno sesuo Paulė norėjo pasiimti ką nors iš daiktų, buvusių pas gimines Panemunyje. Paėmusi drabužius ir dar vieną kitą daiktą, Paulė važiavo pro sribų būstinę. Būstinės gonkeliuose sėdėję du sribai pastebėjo ją ir atpažino, kad tai ta pati mergina, kuri žiūrėjo į partizanus, gulinčius aikštėje. Ją suėmė, kankino. Sribų būstinėje išlaikė dvi savaites. Ją iš sribų nagų išgelbėjo giminaičiai, sakydami, kad čia jų drabužiai ir jai juos padovanoję. Enkavedistai, nieko nepešę, Paulę paleido.

Panemunio aikštėje gulėjusius partizanus sribai nuvežė prie kažkokio ežero ir, surišę viela po du, sumetė į jį. Dabar seserys ir nežino, kur palaidoti šie partizanai, taip pat ir jų brolis. Jos sako girdėjusios, kad žmonės suradę iškilusius partizanus ir šalia ežero palaidoję. Tačiau kur jie palaidoti, niekas neprisimena.

Žuvus Petruai Liauškai, sribai ir enkavedistai pradėjo persekioti, tardyti jo motiną ir seseris. Atvykę į Liaušką sodybą, sribai iš pradžią tardė Liauškienę su dukromis. Nieko neišgavę, jie liepė stoti visoms veidu į sieną ir pradėjo šaudyti virš jų galvų, mėgindami jas įbauginti. Tačiau šis sribų ir enkavedistų bandymas nedavė jokių rezultatų. Tada enkavedistai pradėjo įkalbinėti jas bendradarbiauti su jais. Nematydamos kitos išeities ir norėdamos likti gyvos, jos sutiko, bet tik laukė, kad sribai greičiau išsinešdintų. Išgavę pažadą, enkavedistai išvažiavo. Jiems išvykus, moterys nutarė skubiai pasitraukti iš savo namų, nes nesiruošė būti išdavikėmis. Taigi Monika ir Valė Liauškaitės atsidūrė Latvijoje, o mama pasislėpė pas savo motiną. Dukros Monika ir Valė apsigyveno Latvijoje pas vieną našlę, kuri sirgo džiova. Jos vyras buvo žuvęs. Čia merginos dirbo visus ūkio darbus tik už duonos kąsnį ir pastogę. Latvijoje jos gyveno trejus metus.

Enkavedistai, nesulaukę jokių pranešimų, o paskui pamatę, kad jų „informatorės“ dingę, įsakė nugriauti visus Liaušką pastatus. Taigi Liaušką sodyba dingę iš Pavyžonių kaimo.

Sesuo Paulė gyveno Kaune ir jau buvo ištekėjusi. Ji su savo vyru parūpino savo seserims ir motinai suklastotus dokumentus ir apgyvendino savo namuose Kaune. Tokiu būdu sesers Paulinos ir jos vyro dėka jos išvengė Sibiro, o gal ir mirties.

Viktoras Pavilonis

Viktoras Pavilonis, gimęs 1923 metais Andrišonių kaime, partizanavo „Vytauto“ būryje kartu su ginklo broliais Algirdu Tauteriu iš Miliūnų kaimo (buvusiu mokytoju) ir Juozu Kairiaučiumi iš Roviškio kaimo. Jų būrys bazavosi Biržų girioje.

1945 metų gruodyje per kautynes su enkavedistais Viktoras buvo nušautas. Žuvo ir partizanas Juozas Kairiaučius, o mokytojas Algirdas Tauteris buvo sunkiai sužeistas. Negalėdami jo išnešti, nes skubiai reikėjo trauktis, kovos draugai paguldė jį ant malkų ir užmaskavo. Pasibaigus mūšiiui, partizanai grįžo, bet neberado A. Tauterio. Tikriausiai jį surado enkavedistai. Daugiau apie A. Tauterį nepavyko surinkti jokios medžiagos.

Viktoro Pavilonio kūną surado viena moteris, o artimieji jį atpažino tik iš drabužių. Artimieji, padedami partizanų, palaidojo jo palaikus Gariūnų kapinėse prie Virškupėnų. Dabar ant jo kapo brolis pastatė paminklą.

Danielius Patūpa

Danielius Patūpa gimė 1924 metais Griškiškio kaime. Partizanavo Petro Kalpoko grupėje. Grupės vadas Petras Kalpokas buvo kilęs iš Gikonų kaimo. 1948 metų rugpjūčio 29 dieną šie abu partizanai už Roksalos miško papuolė į enkavedistų pastatytą pasalą. Jie bandė prasisiveržti, bet jėgos buvo nelygios. Abu partizanai žuvo.

Alfonsas Putka ir Jonas-Algirdas Kairys

1944 metų gruodžio 12-osios anksčiau rytą jungtinis partizanų būrys, vadovaujamas mokytojo Kazimiero Kalpoko, apsupo Panemunį. Partizanas Alfonsas Putka ir jo ginklo draugas J.-A. Kairys prisiartinę prie sribų būstinės ir pareikalavo:

- Meskite ginklus ir pasiduokite! Jūs apsupti!

Vietoj atsakymo rytmečio tylą sudrumstė automatų serijos. Kulku pakirstas susmuko Alfonsas. Dar serija ir sužeidžiamas J.-A. Kairys. Tada partizanai atidengė ugnį. Nors ir priešinosi stribai ir bolševikų statybiniai, bet buvo nutildyti. Užėmę stribų būstinę ir išvadavę ten kalėjusį Silvestrą Šapranauską, partizanai pasiėmė žuvusio Putkos kūną ir nusivežė į Ajutiškį pas Putrinskus. Čia jie padarė karstą ir pašarvojo savo kovos draugą. Kitą dieną, kai jau buvo užimtas Panemunis, enkavedistai apsupo kaimą ir Putrinskų sodybą. Uždegė klojimą, o Putkos kūną išmetė kieme, karstą įmetė į degantį klojimą ir sudegino.

Per kautynes su NKVD žuvo partizanai Bronius Rasimavičius ir Viktoras Putrinskas. Jo motinai enkavedistai peršovė veidą, bet ji liko gyva ir vėliau pagijo.

Pasitraukus enkavedistams, partizanų B. Rasimavičiaus, V. Putrinsko ir A. Putkos kūnai buvo palaidoti Ajutiškyje, tik Rasimavičiaus ir vėliau čia žuvusio Edvardo Bičiūno palaikai buvo perkelti į Kvetkų kapines.

Jono-Algirdo Kairio likimas susiklostė šiek tiek kitaip. Sužeistas jis buvo sutvarstytas ir per naktį pragulėjo pas Dručų (gyveno kitoje kelio pusėje nuo mūšio vietos). Rytą arkliu buvo nuvežtas į Panemunio geležinkelio stotį, o iš čia siauruku į Suvainiškį pas gimines ir pažįstamus. Kažkam išdavus jo buvimo vietą, buvo suimtas ir nuteistas 10 metų lagerio režimo į Karagandos sritį. Ten kalėjo nuo 1945 m. sausio 23 dienos iki 1954 m. spalio 29 dienos. Paleistas iš lagerio, dar septynerius metus turėjo gyventi Karagandoje. Ten vedė merginą iš Kapčiamiesčio ir susilaukė sūnaus Vytauto.

Apie 1975 metus nusipirko galą avarinio namo Kaune, kur vargais negalais prisiregistravo ir gavo darbą. Ten pat gyveno iki pat mirties, t. y. iki 1999 metų liepos 26 dienos. Palaidotas 1999 m. liepos 29 dieną Karmėlavos kapinėse Kaune.

Juozas Samulėnas

Jono Samulėno šeima gyveno Medikių kaime. Jis buvo pasiturintis ūkininkas, turėjo 12 ha žemės. Šeimoje augo trys sūnūs. Vienas iš jų - Juozas. Nepriklausomos Lietuvos metais vienas Juozo brolis tarnavo

policijoje, kitas buvo šaulys, o Juozas Samulėnas - jaunalietuvis. Jis svajoto tapti šauliu, bet svajonė neišsipildė.

Sovietams okupavus Lietuvą, Juozas nutarė stoti į Panevėžio amatų mokyklą. Priėmimo komisijoje jo buvo paklausta, ką anksčiau dirbo jo broliai ir tėvai. Kai Juozas pasakė, kad vienas brolis tarnavo policijoje, jam buvo pasakyta, kad jis, kaip nepatikimas elementas, negali būti priimtas į šią mokyklą.

Brolio padedamas, jis įsidarbino kelininku Šimonyse, Kupiškio rajone. Čia gyvendamas, susipažino su buvusiu Lietuvos savanoriu Dapkumi.

1941 metais užėjus vokiečiams, rytojaus dieną Juozą suėmė Šimonių sukilėliai ir pristatė į savo štabą. Čia jam nusišypsojo laimė, nes sukilėlių vadas buvo tas pats savanoris Dapkus, kuris Juozą liepė tuojau pat paleisti. Sukilėliai jį paleido, bet jis sugrįžo čia savo noru ir įstojo į jų būrį. Sukilėlių uždavinys buvo nuginkluoti besitraukiančius rusų kareivius. Rusų kariai nesileido nuginkluojami, priešinosi. Kad nebūtų nereikalingų aukų, buvo įsakyta daugiau nebepersekioti besitraukiančių sovietinių kareivių. Kaip sako pats Juozas Samulėnas: „Tegu bėga į tą savo Rusiją!“

Iš Šimonių J. Samulėnas sugrįžo į gimtuosius Medikius. Vokiečiams traukiantis, į Lietuvą sugrįžo sovietai. Jie pradėjo imti vyrus į raudonąją armiją. Mobilizacija neaplenkė ir Juozo. Jis gavo šaukimą atvykti į valsčių, ir ten dirbęs nuolankusis sovietų tarnas seniūnas Lionginas Bičiūnas pareiškė, kad Juozas yra tinkamas tarnauti okupacinėje armijoje. Pasirinkimo nebuvo: miškas arba kariuomenė. Juozas pasirinko mišką, nes jo gyslomis tekėjo dorą lietuvio kraujas. Tokiu būdu Roksalos miške susidarė apie 10-12 vyrų būrys. Jam vadovavo partizanas (pavardės neprisimena), kuris dalyvavo Panemunio puolime ir žuvo. Juozas Samulėnas šiame puolime nedalyvavo. Vėliau šiam būriui vadovavo partizanas Kyselis.

Kai buvo renkamos prievolės, Roksalos partizanų būrys rengdavo pasalas, bet prievolių rinkikai nuo partizanų pasalų išsisukdavo. Tai gi ir neteko jų pričiuoti.

Viename kaime gyveno trys skundikai, kurie viską pranešdavo stribams, komunistiniams aktyvistams. Partizanai nutarė juos „pamokytį“ ir „pamokė“. Po šių „pamokų“ pakalikai dingo iš kaimo.

Buvo šienapjūtės metas. Juozas su draugu padėjo broliui šienauti. Jų nelaimei, pritrūko tabako. Juozas parėjo namo jo atnešti. Troboje, kalbantis su namiškiais, šie pamatė, kad kaimą supa 30-40 sribų būrys. Juozas šoko pro duris ir pasileido bėgti miško link. Stribai pradėjo šaudyti ir viena kulka pataikė Samulėnui į krūtinę, peršovė plaučius. Nors ir sužeistas, Juozas bėgo gilyn į mišką ir pasislėpė. Įkandin jo atsekė ir stribai. Pasislėpęs krūmuose, Samulėnas viską girdėjo, ką jie šnekėjo. Rodėsi, kad jau suras, bet šie vis praeidavo pro šalį. Juozui iš peršauto plaučio į burną ėmė plūsti kraujas, kankino kosulys, bet jis ištvėrė nesukosėjęs ir buvo nepastebėtas. Ne kartą praeidami pro jį, stribai ginčijosi, kad jis turėtų būti kur nors čia. Bet Dievas padėjo Samulėnui, stribai jo nesurado ir, nieko nepešę, pasitraukė.

Vėliau paaiškėjo, kad čia buvo sutelktos NKVD pajėgos. Pasirodo, kad buvo pavogtas čia gyvenusio Lauciškio bekonas ir, žinoma, visa bėda buvo suversta „banditams“. Tik vėliau buvo surastas tikrasis vagis - tai partizanu pasivadinęs „juodukas“ (buvo paprasčiausias vagis). Partizanai šį „juoduką“ nubaudė mirties bausme.

Sužeistas Samulėnas gydėsi vaistais, kuriuos gaudavo iš vaistinės. Vaistininke dirbo partizanams palanki moteris, kuri jiems parūpindavo vaistų, tvarsliaivos. Tačiau ši puiki moteris buvo įskūsta stribams, nes atsirado padlaižių, kurie žinojo jos santykius su partizanais. Ją areštavo, kankino, bet ji nieko neišdavė ir buvo ištremta į Sibirą. Šios moters pavardės Juozas Samulėnas neprisimena, tik labai dėkingas jai už išgelbėtą gyvybę.

Laimingai baigėsi Juozui ir antrasis susitikimas su stribais. Grįžtantį iš kaimo į mišką jį pastebėjo stribai ir kareiviai, buvę pasaloje. Pradėjo persekioti. Stribus vedė Šapranauskas. Bėgdamas į mišką, Juozas šaukė, įspėdamas draugus, kurie spėjo pasislėpti, o jis, pribėgęs pelkė, nūrė į ją. Paniręs iki krūtinės, vandenyje susirado kelmą ir pasislėpė po juo. Vienas kareivis su šunimi priėjo visai arti prie tos vietos, kur slėpėsi Samulėnas. Jis puikiai girdėjo šuns alsavimą. Šuo kareivį tapė aplink tą žolėmis apaugusią ir vandens kupiną pelkė, bet kareivis nebrido į ją. Matyt, nenorėjo sušlapti, arba nepastebėjo, kad šuo surado partizano pėdsakus. Juozo galvoje sukosi mintys, ką daryti, jei suras. Jis turėjo pistoletą, kuriame buvo ...vienas šovinys. Jis tvirtai nusprendė, kad jį paskirs... sau. Tačiau to daryti nereikėjo, nes jo

nesurado. Netrukus partizanai gavo žinią, kad Roksalos miškas bus „šukuojamas“. Todėl, nieko nelaukdami, jie išsiskirstė po kiemus. Tik du partizanai atsisakė tai padaryti. Čia juos sribai su kareiviais surado, suėmė ir pakankinę sušaudė.

Išretėjo šio būrio gretos: vieni pasitraukė į Biržų girią, kiti žuvo. Juozas Samulėnas su Lionginu Poviloniu nutarė legalizuotis. Buvo susitarę kitos dienos rytą vykti į valsčių užsiregistruoti. Turėjo susiradę tarpininką, nes be jo neregistruodavo. Rytą, kai L. Povilonis skuto si barzdą, į trobą suvirto sribai. Neklausė jokių Liongino paaiškinimų, kankino, o paskui, išvedę į lauką, liepė bėgti. Poviloniui pradėjus bėgti, pokštelėjo šūvis ir Lionginas krito. Toks buvo NKVD metodas. Bėgantį žmogų jie nušaudavo, o paskui sakydavo, kad šis norėjęs pabėgti.

Juozas Samulėnas prisistatė į valsčių. Ten buvo ir jį peršovęs sribas Lesinskas. Jis pasakęs: „Gaila, kad šautuvas užsikirto, būčiau pribaięs“. Valsčiuje buvę sribai Kučinskai užtarę Juoza, kad jis nieko nėra padaręs, todėl netikslinga jo traukti į „juoduosius sąrašus“. Be to, valsčiaus seniūnu dirbo neblogas žmogus - Alasevičius. Taigi Juozas Samulėnas nepateko į tremiamų ir kalinamų žmonių sąrašus ir išvengė Sibiro. 1946 metais jis legalizavosi.

Jo brolių likimai susiklostė šiek tiek tragiškiau. Vienas brolis buvo išvežtas į Mažadaną, dirbo aukso kasyklose. Į Lietuvą grįžo ligotas ir netrukus mirė, o antrasis buvo paimtas į kariuomenę, iš kurios grįžo su pablogėjusia sveikata. Šiuo metu jis yra jau miręs.

Juozas Samulėnas dirbo Konstantinavos MTS, „Nemunėlio“ tarybiniam ūkyje, Suvainišio kolūkyje traktorininku. Dirbdamas Suvainišio kolūkyje, nuolat jautė kai kurių žmonių priešišumą, ne kartą girdėjo žodžius „banditas“. Ūkio vadovai jam jautė neapykantą, siūsdavo dirbti sunkiausius ir sveikatai kenksmingus darbus. Jam pirmajam buvo liepta dirbti su amoniakiniu vandeniu, su chemikalais. Kitaip ir būti negalėjo, nes tuometinė Suvainišio ūkio valdžia ir daugelis čia dirbusių jį laikė „liaudies priešu“. Tad kuo greičiau šis „banditas“ paliks šią žemę, tuo geriau. Deja, neišsipildė Suvainišio komunistų lūkesčiai. J. Samulėnas gyvas! Šiais metais jis atšventė savo 88 metų jubiliejų. Nors jis vos paeina su dviem lazdom ir gyvena apleistame name, antrame aukšte, bet iš čia jis niekur nenori keltis. Se-

niūnija siūlė jam geresnes gyvenimo sąlygas. Jis labai pergyvena dėl savo sūnaus mirties, kuris gyveno su juo, bet jaunas mirė, nes sirgo širdies liga. Šiuo metu jį aptarnauja viena moterėlė, kuri jam parūpina maisto, atneša malkų ir kt. Juozas Samulėnas yra tyros sielos žmogus, sovietmečiu nepalūžęs ir be galo mylintis Lietuvą. Pabendravus su juo, toks įspūdis liko mano širdyje. Nors ir sunkiai paeidamas, jis nesėdi be darbo: taiso armonikas, dviračius, kuriuos jam atneša žmonės. Groja harmonika, kurią turi susimeistravęs savo rankomis. Važiuodamas namo, galvojau: "O kad daugiau būtų tokių žmonių dabartinėje Lietuvoje!"

Povilas Skiauterė

Būriui, kuriame kovojo partizanai Liudvikas Putrinskas, Danielius Ruželė, Alfonsas Šnioka, Bitinas ir Vytautas Tauterys, vadovavo Povilas Skiauterė. Šį būrį pasiekdavo negeros žinios iš Jokniūnų apylinkės, kurioje pirmininku dirbo Jonas Kulišauskas. Čia gyvenantys žmonės skundėsi, kad šis bolševikų talkininkas juos skriaudžia, skundžia sovietinei valdžiai. Partizanai neliko nuošaly, kelis kartus įspėjo Kulišauską, kad šis liautųsi padlaižiaavęs bolševikams. Tačiau į partizanų raginimus apylinkės pirmininkas nekreipė jokio dėmesio ir toliau tęsė savo nedorą veiklą. Partizanai nutarė jį likviduoti kaip lietuvių tautos priešą. Į šią operaciją išvyko pats būrio vadas Povilas Skiauterė ir partizanas Vytautas Tauterys. 1948 metų gruodžio 30 dieną partizanai laimingai pasiekė Jono Kulišausko sodybą. Namuose rado žmoną su vaikais, paties šeimininko troboje tuo metu nebuvo. Paklausta, kur yra vyras, atsakė nežinanti. Tačiau greitai partizanai surado pasislėpusį Kulišauską ir kaip lietuvių liaudies priešą likvidavo. Kadangi partizanai po žygio jautėsi pavargę, tai nutarė pasinaudoti apylinkės pirmininkui duotu arkliau. Pasikinę į ratus arklių, išvažiavo. Tuo tarpu po truputėlį pradėjo kristi sniegas ir gulė ant sušalusios žemės.

Likusi gyva su vaikais Kulišauskienė apie įvykį skubiai pranešė stribams. Atvykę į įvykio vietą, jie aptiko ratų vėžes ir pradėjo sekti pėdomis. Stribai Lesinskas, Mišeniovas, Karaša, Ivolevas, Archipovas ir būrio vadas leitenantas Ušakovas kilometras po kilometro arte-

jo prie Ateniškių kaimo. Tuo tarpu partizanai Skiauterė ir Tauterys apsisusto Ateniškių kaime pas buvusio policininko našlę (vyras buvo nusizudęs) Kazlauskienę. Kol buvo gyvas vyras, čia dažnai prieglobstį rasdavo ne vienas partizanas, gaudavo pastogę poilsiui, maisto draugams. Nenuostabu, kad ir ši kartą, nieko blogo nenujusdami, apsisusto būtent čia. Jie buvo nusprendę čia palikti arklį, o pailsėję toliau eiti pėsčiomis. Besišnekučiuodami su Kazlauskienė ir dukromis, partizanai pasiguodė, kad pasibaigė rūkalai. Tuojau pašoko Kazlauskienės dukra Viktorija (iki šiol sėdėjusi nerami, tarsi kažko laukdama) ir pasisiūlė galinti atvežti cigarečių ir dar vyno. Sakė, jog ilgai neužtrukianti. Vyrai sutiko, o kol ji sugrįš, nutarė pailsėti. Skiauterė pasiliko virtuvėje, o Tauterys užlipo ant aukšto. Tačiau nei vienas, nei kitas negalėjo užmigti.

Viktorija Kazlauskaitė sėdo ant dviračio ir išvažiavo, tik ne cigarečių... Tuo tarpu sribai, vadovaujami Ušakovo, jau buvo surengę pasalą ir stebėjo Kazlauskienės namus. Viktorija skubiai mynė dviračio pedalus ir artėjo tiesiai į pasislėpusį Ušakovą. Kai ši susilygino su Ušakovu, šis davė komandą:

- Stok!

Iš pradžių Viktorija išsigando, nes galvojo, kad čia yra pasislėpę Skiauterės būrio partizanai. Ji išblyško, bet tuomet, kai pastebėjo iš už krūmų išlendantį Ušakovą, pralinksėjo.

- O, kaip gerai! Aš važiavau kaip tik pas jus pranešti, kad mūsų namuose apsisusto banditai Skiauterė ir Tauterys.

- Kur jie slepiasi?

- Skiauterė - virtuvėje, Tauterys - ant aukšto.

Ušakovas Viktorijai liepė toliau važiuoti, nes bus susišaudymas. Atlikusi Judo darbą, Kazlauskaitė sėdo ant dviračio ir nurūko. Sribai iš lėto pradėjo siausti našlės sodybą. Tarsi nujusdami kažką blogo, partizanai žvalgėsi pro langus ir pastebėjo juos supančius sribus. Pirmasis atidengė ugnį Skiauterė, buvęs virtuvėje. Prabilo ir Tauterio automatas. Sribai sukrito ant žemės. Šliauždami vingiais, jie artinosi prie trobos. Patogiai įsitvirtinęs, sribas Jonas Lesinskas pradėjo pliekti iš kulkosvaizdžio. Jėgos buvo nelygios, ir vadas Skiauterė sušuko:

- Vytautai, bandome prasiveržti!

Sušukęs šiuos žodžius, jis šoko pro langą, bet jį čia pat pakirto stri-

buį kulkos. Nieko nelaukdamas, Tauterys nušoko nuo aukšto ir, išbėgęs į lauką, atsišaudydamas bėgo. Bėgo vingiais, bet žudikų kulkos buvo greitesnės už Vytautą. Peršauta krūtine jis krito ant sušalusios žemės. Šūviai nutilo, tik snaigės iš lėto krito ant tik ką žuvusių narsių Lietuvos sūnų kūnų ir švelniai glostė jų dar neatšalusius veidus. Lietuva neteko dar dviejų savo sūnų, kovojusių už jos laisvę ir nepriklausomybę.

Šiandien skaitant sovietinių sribų atsiminimus apie šį įvykį, darosi graudu, o kartu ir juokinga. Juokinga todėl, kad sribukai savo prisiminimuose negali pasidalinti savo „nuopelnais“ dėl nužudytųjų Skiauterės ir Tauterio. Knygoje „Liaudies gynėjų žodis“ sribas Feliksas Greviškis nuopelnus prisiskiria sau, o aršusis sribas ir „rašytojas“ V. Gailiūnas šiuos „laurus“ priskiria kitam sribui Jonui Lesinskiui. Suprantama kodėl! Kuo daugiau sunaikinai Lietuvos partizanų, tuo labiau pasunkėdavo tavo krūtinė nuo sovietinių medalių, tuo didesnė pensija.

Romas Styra

Romas Styra gimė 1928 metais Šiekštininkų kaime. Baigė penkias klases Kupreliškyje. Užėjus sovietams, mokėsi Pandėlio vidurinėje mokykloje. Baigiamuosius egzaminus laikė slapstydamasis, kad nebūtų ištremtas į Sibirą.

1949 metais Romo tėvas buvo ištremtas į Sibirą, o jam su motina ir seserimi pavyko pabėgti. Jie slapstėsi iki 1950 metų. 1950 metų gegužyje Romas Styra pašaukiamas į sovietinę armiją. Tarnavo Liepojoje. Tačiau ir čia jam nedavė ramybės, vis klausinėjo:

- Kodėl tu ne Sibire? Kodėl neištrėmė?

Paskui prikibo politrukas:

- Kodėl tu ne komjaunuolis? Stok į komjaunimą! Mes tave pasiūsiame mokyti į Kronštato karo mokyklą.

Čia neišlaikė Romo nervai. Suradęs drąsos, jis atrėžė:

- Aš esu lietuvis ir tokios organizacijos nepažįstu.

Po šitokio pareiškimo, Romui, ištarnavusiam keturis mėnesius sovietinėje armijoje, teko bėgti iš jos. Trise susitarė ir pabėgo. Kurį laiką

slapstėsi, o 1951 m. įstojo į Jono Baltušio-Trimito būrį, kuris bazavosi Pandėlio girioje. Čia jie turėjo įsirengę stovyklą. Būryje buvo 10 partizanų:

- Jonas Baltušis-Trimitas - būrio vadas;
- Linas Pivoravičius-Kanapė - "Pilėnų" tėvūnijos štabo viršininkas;
- Romas Petronis-Siaubas - "Pilėnų" tėvūnijos informacinės dalies vedėjas;
- Kazys Valentėlis-Pavasarelis;
- Vytautas Valentėlis -Karukas;
- Stasys Liaudanskas-Baltrus, rokiškėnas;
- Jonas Čepulis;
- Stasys Jasiūnas-Girių karalius, taip pat rokiškėnas, atėjęs iš Panemunio būrio;
- Petras Laucius-Pumputis ir Ciuckis;
- Romas Styra-Rėksnys.

Partizanaujant Romui Styrai, kaip ir visiems partizanams, ne kartą teko susidurti akis į akį su enkavedistais ir jų pagalbininkais vilkiniais šunimis. Vieną kartą dieną, traukiantis iš vieno kvartalo į kitą, pasigirdo skalijimas. Pasirodė su ilgu pavadėliu vilkšunis ir tuoj sugriebė partizanui Norbertui Tauteriui dantimis už aulo. Nieko nelaukdamas, šis šovė, ir šuo suinkštęs krito. Praradę šunį, enkavedistai nebegalėjo persekioti partizanų. Šie laimingai pasiekė Pandėlio girią. Pasirodo, jog kartais naudinga ir nušauti priešų šunį.

Romui atmintin įstrigo 1951 metų pavakarys. Raudonbalės kaime Povilonio šeima šventė dukters Stasės Povilonytės vardadienį. Nors partizanų ir tykojo pavojai, bet jauniems vyrams tai nė motais. Ir štai už stalo, pačioje garbingiausioje vietoje, sėdi partizanai Romas Styra ir Jonas Baltušis. Jie apsirengę gražiomis žaliomis uniformomis su žiūronais ant kaklo, šalia jų ginklai. Kad iš lauko nesimatytų šviesos, šeiminkai uždarė langines. Pačiame baliaus įkarštyje, vidurnaktį, pradėjo loti šuo. Palangėje pasigirdo žingsniai ir pamažu atsivėrė langinės. Pro langą pasirodė uniformuotas enkavedistas. Kambaryje kilo

sąmyšis. Pirmiausia pro atidarytas duris į kiemą išbėgo moterys, o paskui - vyrai. Abu partizanai, stvėrę ginklus, įsimaišė tarp žmonių ir išbėgo į lauką. Lauke Romas užsiglaudė už šulinio rentinio, o Jonas Baltušis įsimaišė tarp žmonių. Naktis buvo labai tamsi, aplinkui nieko nematyti. Tokią tamsią naktį, pamatę nemažą žmonių būrį, sribai suglumo. Partizanai Romas Styra ir Jonas Baltušis per plyną Raikėnų lauką traukėsi miško link. Tuo metu atsitokėję enkavedistai pradėjo leisti raketas. Čia ir ištiko Joną Baltušį nelaimė. Enkavedistų paleista raketa užkrito už bato aulo, ir jis užsidegė. Batą pavyko užgesinti į drėgną žolę. Jų kepurės liko troboje, bet partizanams Romui Styrai ir Jonui Baltušiuvi pavyko pasitraukti.

Kad nebūtų ištremta į Sibirą, Romo Styros motina slapstėsi pas gimes. 1954 metais ji gyveno pas žentą Alfonsą Šeinauską tuometinio Vabalninko valsčiaus Vainiūniškio kaime. Vieną dieną kaimą užgriuvo enkavedistai, vadovaujami Vabalninko valsčiaus saugumo viršininko Šato. Kratos metu į enkavedistų rankas pakliuvo jauno ginkluoto vyriškio nuotrauka. Romo motina nepasimetė ir pasakė, kad čia jos sūnus partizanas. Tada Šatas parašė laišką Romui, kuriame kvietė registruotis ir žadėjo nebausti, o išduoti „švarius“ dokumentus. Romas ilgai svarstė ir dvejojo, bet pagaliau ryžosi ir atsiveikino su ginklo draugais.

1954 metų balandyje jis užsiregistravo, gavo švarų pasą ir karinį bilietą. Pasirodė, kad saugumo viršininko Šato būta humaniško. Jis Romui pasakė:

- Mauk iš šito krašto ir man daugiau nepakliūk!

Romą Styrą areštavo 1956 metų vasario 4 dieną Panevėžio autobusų stotyje ir nuvežė į Vilnių. Atsidūręs Vilniaus saugumo komiteto rūsiuose, Romas buvo kankinamas, visaip žeminamas tardant. Po tardymų ir kankinimų R. Styrai buvo „atseikėtas“ visas dešimtmetis Mordovijos lageriuose. Į šiuos lagerius Romas pakliuvo jau po „tautų vado“ ir „tėvelio“ mirties, o tai buvo jau šis tas. Ištverė visas kančias ir liko gyvas bet, grįžus į gimtinę, viską teko pradėti iš naujo. Dievo padedamas įsikūrė ir ramiai gyvena iki šiol. Lietuviams jis linki gyventi vienybėje.

P. Sukausko pasakojimas

Į Šaulių sąjungą įstojau 1939 metais. Okupavus Lietuvą, buvo pareikalauta atiduoti ginklą ir šaulio uniformą, pradėjo persekioti. Kuriam laikui pasitraukiau į Zarasus. Prasidėjus karui, sugrižau ir vėl šaltkalviavau savo tėviškoje, Suvaizdžių kaime.

Sugrižus bolševikams, išėjau partizanauti į Pandėlio girią. Būriui pagausėjus, teko persikelti į Veseliškių mišką. Dalyvavau užpuolant Pandėlį, nes ten kalėjo keletas mūsų partizanų. Aršiausias mūsų 1944 metų gruodžio 12-osios naktį vyko Panemunyje, kur taip pat kalėjo keli mūsų kariai. Aš vadovavau smogiamajam būriui. Kautynės buvo žūtbutinės, nes sribai buvo išsikasę apkasus, iš kurių buvo geras matomumas. Mes netekome vieno kovotojo, o kolaborantai - devyniolikos. Atvykus iš Rokiškio garnizono pastiprinimui, teko trauktis. Būrio vadas Kazimieras Kalpokas įsakė išsiskirstyti. Buvo 24 skyriai po 10-11 kovotojų, todėl išsiskirstėme po įvairias vietas, daugiausia į pelkes. Tačiau ne be išdaviko pagalbos dalis draugų žuvo arba buvo suimti.

Sribai, dažnai apsimitę partizanais, stengdavosi sukompromituoti kovotojus dėl laisvės, tikrindavo gyventojų lojalumą okupantams. Buvo metas, kai raudonieji dar nelabai persekiojo. Tada mes, keletas partizanų, atėjome nakvoti į tėviškę, esančią netoli Pandėlio. Su mumis buvo ir būrio vadas Kazimieras Kalpokas. Vos tik mums išėjus, vėl kažkas pabeldė į duris. Jie esą partizanai ir prašė leisti sušilti. Motina suprato, kad tai sribai provokatoriai ir neįleido. Bet ne visada būdavo lengva atskirti provokatorius nuo partizanų.

Partizano gyvenimas - tai nuolatiniai pavojai, nežinomybė. Niekada nepamiršiu 1945 metų sausio 7 dienos. Eidamas per mišką, stauga pajutau smūgį. Nespėjau net automato nusiimti. Buvau suimtas ir surištomis rankomis vežamas į Panemunį. Vežant per tiltą, rankų raiščiai atsileido, ir aš, trenkęs šalia sėdėjusiems dviem rusų karininkams, iššokau. Buvo atlydys, ant Nemunėlio ledo telkšojo vanduo. Švilpiant kulkoms, visas šlapias šiaip taip užsiropščiau šlaitu į spirito varyklos teritoriją. Truputį atsikvėpęs, leidausi į Ajutiškio kaimą. Užėjau pas ryšininką Kūjelį, kuris davė granatą, nes daugiau ginklų neturėjo. Kai

pasiekiau savuosius, vietoj užuojautos gavau papeikimą, nesėjau vienas, o patekti priešui po Panemunio puolimo buvo nedovanotina.

Kartą mes trys broliai - Jonas, Petras ir aš - atėjome į tėviškę pailsėti ir pasiimti maisto. Čia mus apsupo sribai ir enkavedistai. Laimei, turėjome tris vienvietes slėptuves. Manąją aptiko ir pradėjo šaudyti. Aš supratau: jeigu atsakysiu tuo pačiu, tai žus ir broliai, ir visa šeima. Todėl pasidaviau. Atėjūnai pasikinkė arklį, pasiėmė duonos, lašinių ir šiaip visokio turto, įsodino mane ir išdardėjo. Visko teko patirti, bet nieko neišdaviau, todėl atvirai žvelgiu į akis buvusiems partizanams ir ryšininkams.

Rokiškio kalėjime dažniausiai tardydavo naktimis. Labai žiaurus buvo vertėjas rusas iš Maineivų kaimo. Jis mėgo mušti ir badyti adatomis panages. Daugelis neištvėrė ir mirė. Kitus išvežė į Panevėžio kalėjimą, kur teisė karo tribunolas. Teisė visus vienodai. Skirdavo 10, 15 ar 20 metų. Po to dar laukė katorga, įvairūs teisių ribojimai.

1945 metų spalyje mus iš Vilniaus kalėjimo gausi sargyba nuvarė į geležinkelio stotį. Vežė gyvuliniuose vagonuose. Maistas buvo šaltas vanduo, sūri žuvis ir duonos riekutė. Po mėnesio kelionės pasiekėme Vorkutą. Vietiniai mus sutiko labai įvairiai. Vieni mus vadino fašistais, kiti - tėvynės išdavikais, tretį mūsų gailėjo.

Suvarė į baraką su geležine statine - krosnimi patalpos viduryje. Sienos - drėgnos, gultai - be jokios patalynės. Ant nugaros, dešiniojo kelio ir kepurės turėjome prisisiūti baltus lopus su numeriu. Aš gavau numerį F853. Jis pakeitė ir vardą, ir pavardę.

Dirbau mechaninėse dirbtuvėse, o vėliau elektriku ceche. Po penkerių metų davė šiokią tokią patalynę. Tik drabužiai buvo vieni: ir į darbą, ir pasikloti, ir apsikloti. Lageryje buvo daug lietuvių. Nemažai išmirė, neišlaikę sunkių sąlygų. Kartu su manimi kalėjo J. Žindulis, A. Šaučiūnas, V. Tervydis, V. Riaukis, P. Jankūnas ir daugelis kitų.

Prabėgo daug metų, bet kovų dėl Lietuvos laisvės epizodai ryškūs atmintyje ir šiandien. Jaučiu pasididžiavimą, moralinį pasitenkinimą, kad kartu su kitais teko dalyvauti dėl Lietuvos išlikimo šventoje kovoje, kuri dabar apvainikuota gražia pergale.

Silvestras Šapranauskas

Silvestras Šapranauskas gimė Steponių kaime apie 1890 metus. Pas Silvestrą dirbo Grioviai, bet darbo neužbaigė, todėl jiems nebuvo sumokėta tiek, kiek buvo susitarę. Užėjus sovietams, Grioviai tapo sribais ir areštavo Šapranauską. Uždarė Panemunio sribyne. Per 1944 metų gruodžio 12 d. puolimą partizanai jį išvadavo. Šapranauskas gerai suprato, kad, grįžus į namus, sribai jam vis tiek nedovanos, todėl jis išėjo kartu su partizanais.

1945 m. sausio 10 dieną partizanai, o kartu su jais ir Šapranauskas, buvo Pažūseliuose pas Vadeiką. Sribai su enkavedistais apsupo Vadeikos sodybą. Silvestras dar bėgo miško link, norėdamas pasislėpti, bet nebespėjo ir buvo nušautas.

Lionginas Šeškūnas

Lionginas Šeškūnas iš Čedasų apylinkių buvo Kazimiero Kalpoko savisaugos būryje. 1943 metų vasarą K. Kalpokui iš Juodupės apylinkėse gyvenančio žmogaus pavyko sužinoti, kad čia slepiasi iš nelaisvės pabėgę sovietiniai kareiviai. Su keliais vyrais Kalpokas dviračiais nuvažiavo į Juodupės apylinkę. Ten jau buvo Juodupės valsčiaus policininkai, keli vokiečių kareiviai iš Rokiškio ir grupė savisaugininkų iš Čedasų - tai Lionginas Šeškūnas, Stasys Juknevičius ir Petras Žukauskas. Kazimierui Kalpokui su savo vyrais šioje operacijoje nebeteiko dalyvauti, nes trys sovietiniai kariai jau buvo sunaikinti ir palaidoti.

Šios operacijos metu, šaudant į rusų pabėgėlius karius, per neat-sargumą buvo nušautas ir Čedasų būrio savisaugininkas Lionginas Šeškūnas.

Povilas Tabulevičius

Povilas Tabulevičius gimė 1912 metais Vanaginės kaime. Jis padėdavo kovojantiems partizanams maistu, drabužiais. Ne be sovietinių

padlaižių pagalbos apie šį partizanų rėmėją sužinojo ir Panemunio enkavedistai. 1948 metais jį pasikvietė į Panemunį. Čia jį kankino, nes Povilas nieko neišdavė. Pagaliau nužudė ir užkasė už dabartinio pašto. Tik atgavus Nepriklausomybę, jo palaikai perkelti į Kvetkų kapines.

Pasakoja buvęs partizanas, o vėliau politinis kalinys Alfonsas Varanauskas

Gimiau 1926 metų kovo 29 dieną Biržų apskrities tuometinio Vabalninko valsčiaus Purleškių kaime Antano Varanausko ir Seliomijos Palilionytės-Varanauskienės šeimoje. Buvau trečias vaikas šeimoje. 1938 metais baigiau Kuprelišio pradžios mokyklą ir įstojau į Papilio mokyklos penktą skyrių. Baigęs šešis skyrius, 1940 metais įstojau į Biržų gimnaziją. Čia dirbo seni pedagogai, mokiniai mokėsi iš senų vadovėlių, atrodė, kad gyvenimas tekėjo senąja vaga. Tik ruošiant naują sienlaikraščio numerį, reikėdavo pradėti straipsniu, šlovinančiu Staliną arba vakarėlyje sugiedoti „Internacionalą“. Šitaip gimnazistai buvo pratinami prie sovietinės tvarkos

1941 metų vasarą prasidėjo gyventojų deportacijos. Sovietinės valdžios priešu tapo mano tėvelio pusbrolis papilietis mokytojas Antanas Varanauskas, buvęs Papilio švietimo skyriaus vedėjas, šaulių vadas. Jis su visa šeima ištremtas į Sibirą.

1942 metais mes, Kuprelišio berniokai, susibūrėme į pagrindinę organizaciją prieš okupantus. Tai buvo Albinas Baniulis, Petras Valaikoms (abu dabar jau mirę), Juozas Vaičiulėnas ir aš - Alfonsas Varanauskas. Organizacijai vadovauti buvo patikėta man.

1943 metais įstojau į Šiaulių mokytojų seminarijos antrą kursą. 1944 metais man sukako 18 metų ir reikėjo eiti tarnauti į sovietinę armiją. Tuomet susirinkome visi, priklausę pasipriešinimo prieš okupantus organizacijai, ir nusprendėme netarnauti rusams. Aš atsidūriau partizanų būryje. Buvau kaimo partizanų skyriaus skyrininko pavaduotojas, dalyvavau įvairiose partizanų kovose, rašiau ir platinau proklamacijas.

1945 metų rudenį, sužinojęs, kad mokytojai ir mokytojų seminarijos studentai atleidžiami nuo karinės tarnybos, suklastojęs dokumentus, t. y. pasijauninęs dvejis metais, įstojau į Panevėžio mokytojų seminarijos trečią kursą, kurį baigiau 1946 metais. 1945 metais Panevėžyje įkūrėme pagrindinę organizaciją „Pumpurą“. Kas parodė iniciatyvą ją įkurti - nepamenu, bet jos vadovu išrinkome panevėžietį. Mes platinome atsisaukimus, kaupėme ginklus. Be to, „Pumpuro“ organizacija buvo užmezgusi ryšį su Panevėžio girios partizanais. Aš jiems nugabenau rašomąją mašinėlę.

Kad neatkreipčiau į save enkavedistų dėmesio, uoliai lankiau paskaitas, dainavau chore tarybines dainas. Tikriausiai neblogai dainavau, nes 1946 metais su choru patekau į pirmąją po karo dainų šventę. Man dalyvaujant dainų šventėje, areštavo vieną mūsų pagrindinės organizacijos narį, kuris ir išdavė visus „Pumpuro“ narius. Kadangi arešto metu aš buvau Vilniuje, tai manęs neareštavo. Pasisekė ir Kupreliškio organizacijos nariui Juozui Vaičiulėnui. Jis pabėgo. Atvažiavo į Vilnių ir, susiradęs mane, pranešė apie tai, kas atsitiko. Pasibaigus dainų šventei, slapta grįžome į Panevėžį, surinkome paslėptus ginklus (aš jų nemažai buvau sukaukęs) ir siauroju geležinkeliu išvežėme į Biržus. Į tėviškę grįžti negalėjau, nes vyresnysis brolis jau 1945 metais buvo areštuotas ir nuteistas 10 metų kalėti, jauniausias brolis buvo žuvęs, o manęs ieškojo KGB. Be to manęs ieškojo ir Panevėžio saugumas. Vasarą su Juozu klaidžiojome po Lietuvą. Buvau gavęs paskyrimą mokytojauti Klaipėdos rajono Svencėlės pradžios mokykloje. Nuvykęs ten, radau tik mokyklos sienas, todėl atsisakiau.

Nutariau mokslą tęsti toliau. Dar Panevėžyje buvau pasidaręs pasą svetima pavarde. Su šiuo pasu nuvažiavau į Trakus ir ten įstojau į mokytojų seminarijos ketvirtą kursą. Netrukus į Trakus atvažiavo buvęs kurso draugas, kurį įtarėme esant komjaunuoliui (jis buvo toks pat, kaip ir aš). Pabėgau iš Trakų ir atsidūriau Telšių mokytojų seminarijoje, tik jau tikrąja savo pavarde. Telšių seminariją baigiau 1947 metais ir buvau paskirtas į Alsėdžių pradžios mokyklą. Ten man dirbant, areštavo mano mamą, kuri gyveno tėviškėje. Aš turėjau pristatyti iš savo darbovietės pažymą, kad dirbu, nes mano tėviškėje sklido gandai, jog aš esu miške. Pristatydamas šią pažymą, aš pats išsidaviau, kur esu, nors tardant paaiškėjo, kad aš jau seniai buvau sekamas.

Pasibaigus mokslo metams, išvažiavau į Pakruojį ir įsidarbinau Pakruojo pradžios mokykloje. Baigiantis mokslo metams, buvau paskirtas atstovu į vienos kaimo mokyklos egzaminų komisiją. Grįžtant į Pakruojį, mane sulaikė sribai su Eusėnijum Jacovskiu priešakyje.

- Tai įkliuvai, balandėli, vieną kartą, - pareiškė tardytojas E. Jacovskis. - Ilgai mes tavęs ieškojome.

Toliau sekė tardymai Lukiškių ir saugumo kalėjimuose. 1949 metų rudenį buvau nuteistas 25 metus kalėti. Kalėjau Vorkutoje, dirbau anglių kasyklos šachtoje Nr. 7.

Mirus Stalinui, buvo peržiūrimos bylos. Mane paliko 10 metų kalėti. Kadangi galiojo užskaitymo už gerą darbą įstatymas (už vieną dieną užskaitydavo tris), tai 1956 metais prieš pat Kūčias grįžau į savo tėviškę.

Iš pradžių dirbau Kuprelišio kolūkyje, o 1957 metų rudenį įsidarbinau Panemunio spirito varykloje bulvių sandėlio sandėlininku. Tačiau, dirbdamas sandėlininku, buvau nepatikimas, todėl Pandėlio rajono kompartijos komitetas įpareigojo mane atleisti iš šių pareigų. Mokytojauti, žinoma, niekas neleido. Kas galėjo patikėti auklėti jaunąją kartą buvusiam „banditui“. Sužinojęs, kad Konstantinavos žemės ūkio mokykloje organizuojami 11 mėnesių kursai, kuriuose bus ruošiami elektrikai, įstojau į juos. Baigęs mokslus, pradėjau dirbti spirito varykloje elektriku. Prieš pat uždarant spirito varyklą, 1967 metais perėjau dirbti į Panemunio tarybinį ūkį inžinieriumi elektriku. Tačiau ir ten buvau nepatikimas: du kartus buvo atleidęs. Kadangi nebuvo kas dirba šį darbą, tai vėl buvau priimtas. Iširus kolūkiams, dirbau Panemunio žemės ūkio bendrovėje. Jai bankrutavus, dirbau Panemunio pagrindinėje mokykloje santechniku-ūkvedžiu. Dabar šioje mokykloje dirbu naktiniu sargu.

*Sienos bunkerio smaugia jaunystę
Ir veiduos ilgesys... Kas supras?
Taip norėtus nueiti, nuklysti,
Prie ugnies pasišildyt rankas.*

Diana Glemžaitė

Mes buvome partizanai

„Kęstučio“ apygardos vadovybė: Jonas Žemaitis-Vytautas, Antanas Liesys-Idenas, V. Bartkus-Žadgaila, Vytautas Gužas-Mindaugas

. Partizanų būrio vadas Kazimieras Kalpokas, vadovavęs jungtiniam būriui užimant Panemunį

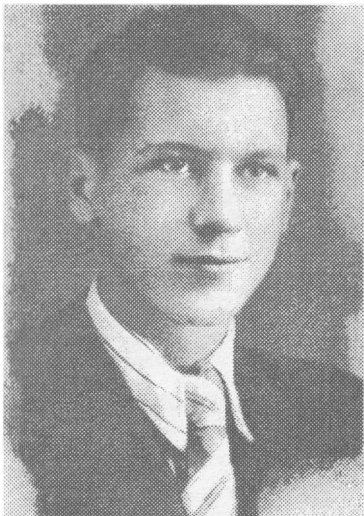
Enkavedistų nužudyti Bliekos būrio partizanai

„Karaliūno“ būrio partizanas Povilas Černiauskas

Prie partizano Alfonso Bliekos palaikų stovi jo dukra

Juozas Bulovas-Iksas, gimęs 1922 metais, „Gedimino“ partizanų būrio vadas ir ryšininkas tarp rinktinų. Žuvo 1949 m. lapkričio 14 d. Plunksnočių miške kartu su žmona Diana

Partizanas Jonas-Algirdas Kairys per Panemunio puolimą buvo sužeistas prie stribų būstinės. Nuotrauka iš J.-A. Kairio artimųjų albumo

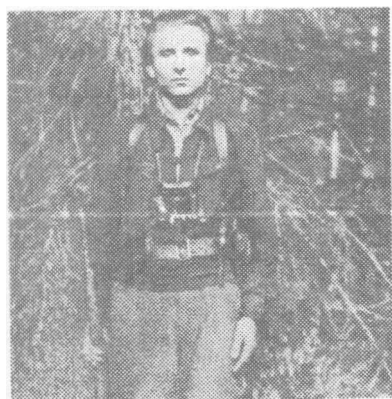
Šiame name pokario metais buvo stribų būstinė. Dabar čia įsikūręs paštas. Nuotrauka A. Medelinsko

**Diana Glemžaitė-Bulovienė. Žuvo
1949 m. lapkričio 14 d. Plunksno-
čių miške**

Partizanas Petras Blieka

Partizanas Donatas Ruželė

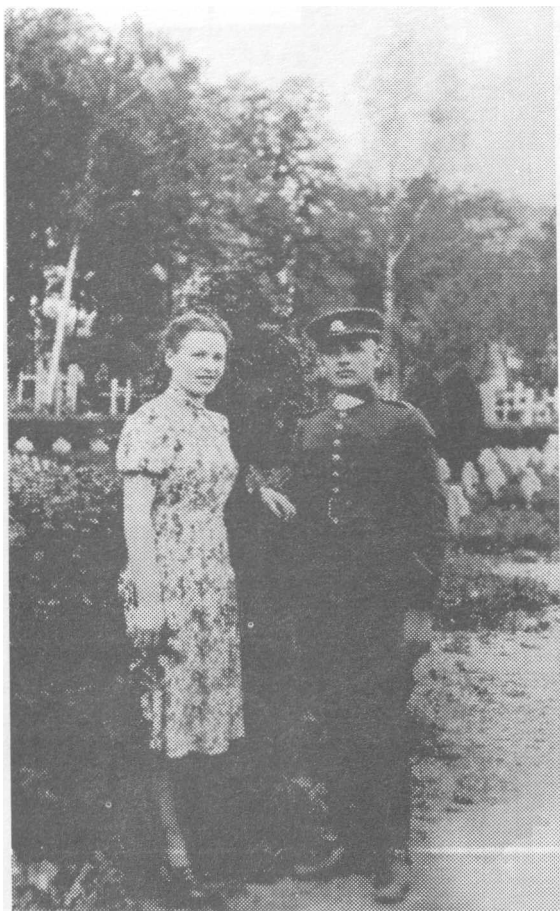
**"Pilėnų" tėvūnijos partizanas Li-
nas Kabatavičius. Žuvo 1952 m. Pa-
gurių kaime**

Iš kairės į dešinę:
Romualdas Styra,
Eduardas Žilinskas,
Jonas Baltušis

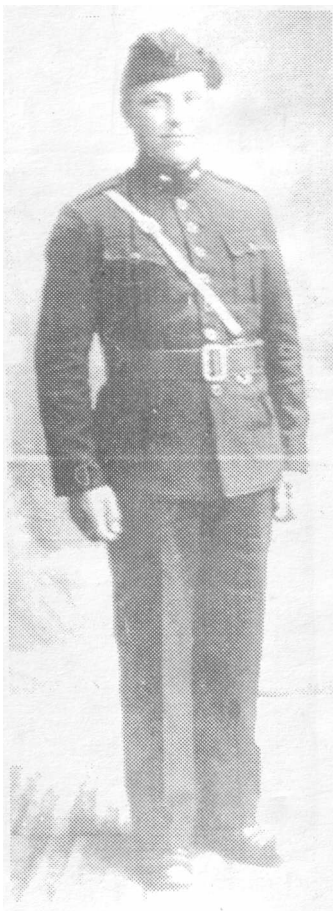
Atkasami perlaidojimui dviejų
nukankintų partizanų palaikai
panemuniečio F. Čižiūno sode-
lyje. Prie jų kapo šeimininkas
buvo pasodinęs eglutes

Partizanas Povilas Liaška su savo seserimi Paule 1940 metais Kauno kapinėse. Nuotrauka iš Paulės Liaškaitės-Adamkevičienės albumo

Partizanas Petras Liaška

Partizanas Juozas Samulėnas su jaunlietuivio uniforma. Nuotraukos autorius nežinomas

Nuotraukoje iš kairės į dešinę: pirmoji Monika Šaučiūnaitė, parūpinusi partizanams ir jų artimiesiems suklastotus dokumentus. Labai padėjo V. Jurkėnui. Nuotrauka iš giminaičių albumo

Iš kairės į dešinę sėdi: Mykolas Suveizdis, Bronius Meginis; stovi: Stasys Jasiūnas, Stepas Giedrikas, Jonas Baltušis, Robertas Tučas

Iš kairės į dešinę klupi: Algis Ikamas, Stepas Giedrikas; stovi: Eduardas Žilinskas, Bronius Meškinis, Robertas Tučas, Mykolas Suveizdis

Partizanas Norbertas Tauterys

Tupi: Bronius Mekonis; iš kairės į dešinę stovi: Norbertas Tauterys, Linas Kabatavičius, Stepas Giedrikas, Donatas Ruželė, Adolfas Bičiūnas

Tremtiniai ir politiniai kaliniai

Žmones tremti iš Lietuvos pradėta 1940 metų liepos 11-osios naktį. Pagal A. Sniečkaus patvirtintą planą suimta 2000 žmonių. Tai buvo tautininkų, krikščionių demokratų, jaunalietuvių, voldemarininkų ir kitokių partijų bei organizacijų nariai. Suimtuosius laikydavo kalėjimuose, o paskui, nuteisę už akių, išstremdavo į Sibirą.

Antroji deportacijos banga prasidėjo 1941 metų birželio 14-18 dienomis. Iš Lietuvos buvo išstremta 34 260 įvairaus amžiaus vyrų, moterų ir vaikų. Deportacijoms vadovavo specialiai iš Maskvos atsiųsti NKVD karininkai. Į tremiamųjų sodybas juos palydėdavo vienas arba keli sribai. Stebėti, kaip tremiami žmonės, iš Maskvos į Rygą buvo atvykęs asmeninis Stalino sekretorius Malenkovas. Jis buvo įsakęs - jeigu neužtektų vagonų suimtiesiems išvežti, tai juos reikia šaudyti vietoje. Iš viso Lietuvoje buvo astuoni didesni trėmimo etapai. Tam iš anksto buvo kruopščiai ruošiamasi. Buvo sudarinėjami vadinamieji „juodieji sąrašai“, o prieš tremties pradžią į Lietuvą atvykdavo papildomi sovietinių kareivių daliniai.

Po kelių trėmimo etapų žmonės pasidarė kur kas atsargesni. Pastebėję, kad valsčiuje telkiami kareiviai, žmonės nenakvodavo namuose, slėpdavosi pas kaimynus, miškuose ir visur, kur tik buvo įmanoma.

Buvo tremiami stambesni ūkininkai, partizanų šeimos, jų ryšininkai, bet pakliūdavo ir žemės neturinčių žmonių. Pakako apskūsti kaimyną, kad jis nekenčia sovietų valdžios arba turi ryšį su partizanais, ir jam jau garantuota vieta gyvuliniame vagonė nemokamai „kelionei“ į Sibirą.

Areštai ir tremtis neaplenkė ir Panemunio valsčiaus žmonių. Štai ką rašo savo knygoje „Čedasų kraštas“ Jonas Mikšys: „Kauno husarų

pulke tarnaujantį puskarininkį Albertą Gasėną areštavo 1940 m. lapkričio 23 d. Per rinkimus (1941 m. sausio 12 d.) buvo sulaikę Vytautą Gurklį, o 1941 m. balandžio 11 d. areštavo Valdą Kalpoką. A. Gasėnas kentėjo aštuonerius metus, t. y. visą karo metą, Pečioros lageriuose, o V. Kalpokas sugrįžo iš Magadano po 18 metų. Tai buvo pirmojo teroro aukos Čedasų apylinkėse.

1941 metų birželio 14-16 dienomis, kai vyko didysis žmonių trėmimo etapas, ypač nukentėjo Čedasų apylinkė. Buvo ištremtos mokytojų Kumpauskų, Kisielių, Gervės šeimos, taip pat Antano Rušėno, Stasio Kalpoko, Broniaus Gurklio ir kitos Kavolių, Vilkolių kaimų šeimos. Sugautas ir Jonas Šedys. Prasidėjus karui 1941 m. birželio 22 d., o po poros dienų - 24-25 dienomis Juodupėje buvo nužudyta 13 žmonių, tarp jų ir du čedasiškiai: Jonas Mieliūnas (miškininkas) ir Vladas Kalpokas (prekybininkas). Juos kankino ir nužudė išbėgdami aktyvistai, vadovaujami Taliaus ir Antano Margevičiaus, kuris anksčiau gyveno Čedasuose. Išbėgdami okupantai Čedasuose buvo suėmę stalių Nikodemą Sulčių ir jo žentą Antaną Blieką, bet šie pabėgo iš Rokiškio kalėjimo."

Toliau Jonas Mikšys rašo: „1945 m. buvo išvežtos trys šeimos - Valė Kalpokienė iš Jokūbiškio kaimo su mažais vaikais, Stepo Mikšio šeima iš Čedasų miestelio ir Antano Šedžio šeima iš Pavyžonių kaimo."

Čia aprašytieji faktai rodo, kas darėsi vien tik Čedasų apylinkėse. Tuo tarpu nuo 1941 iki 1953 metų vien tik iš Panemunio (buvusio kolūkio) teritorijos į Sibirą buvo ištremta 51 šeima (208 žmonės). Visų tremtinių ir politinių kalinių svajonė buvo sugrįžti į Lietuvą, o tokių žmonių, t. y. tremtinių ir politinių kalinių iš Panemunio valsčiaus buvo per 821. Grįžusiems į Lietuvą buvo draudžiama apsigyventi savo gimtosiose vietose. Grįžusieji rasdavo išdraskytus savo ūkius arba juose gyveno sovietams pritariantys žmonės. Tik atkūrus Lietuvoje nepriklausomybę, likę gyvi tremtiniai ir politiniai kaliniai atgavo savo teisėtai turėtas sodybas ir žemes.

Pagerbdami tremtinių ir politinių kalinių kančias, panemuniečiai, vadovaujami aktyvaus sąjūdininko Alfonso Varanausko, Panemunyje atstatė kryžius, kurių buvo nugriovę komunistai. 1989 metais, minint birželio 14-ąją, kryžius buvo pašventintas. Tremtinių kančių liudinin-

kas - kryžius stovi Panemunio miestelio centre. Prie jo pritvirtintoje lentoje įrašyti šie žodžiai: „Šalta, o Dieve, Sibiro žemė. 1941-1953. Tremtinių atminimui“. Dabar kasmet Gedulo ir Vilties dieną prie šio kryžiaus susirenka buvę tremtiniai ir prisimena savo kančias.

Toliau pateikiame buvusių tremtinių ir politinių kalinių prisiminimus ir tremtinių bei politinių kalinių sąrašus.

Tremtis Krasnojarsko krašte

Ignotas Čibinskas su žmona Ona gyveno Panemunio valsčiaus Slabdninkų kaime, augino tris vaikus: Algirdą, Juozą ir Aldoną. Turėjo 18 ha nuosavos žemės. 1946 metų spalio 6 dieną, šeimininkams nežinant, jų daržinėje apsinakvojo trys partizanai, nes jie gerai žinojo, kad Čibinskų šeima jų neišduos. Žmonės pasakoja, kad apie partizanų nakvynės vietą žinojo kitų Čibinskų dukra - Bronė Čibinskaitė, kuri bendradarbiavo su NKVD. Ji ir pranešė apie tai stribams. Netrukus Ignoto Čibinsko sodyba buvo pilna enkavedistų ir stribų. Įvyko susišaudymas, kurio metu stribas Turkovas buvo nušautas. Partizanai bandė prasiveržti, bet nepavyko, visi trys žuvo. Įniršę už nušautą sėbrą, stribai suėmė Čibinsko sūnų Juozą ir išsivežė. Paskui sovietinis „teismas“ jam atseikėjo 10 metų lagerio režimo.

Po šio įvykio nebuvo palikti ramybėje ir kiti šeimos nariai. 1948 m. gegužės 22 d., ankstų rytą, į jų sodybą atėjo enkavedistai su vienu stribu priešakyje. Jiems buvo pranešta, kad jie, kaip „liaudies priešai“, yra ištremiami. Liepė kuo greičiau susiruošti. Leido pasiimti tik būtinausius daiktus, maisto. Pasiruošusius Čibinskus susodino į vežimą. Tik motina nelipo į jį, sakydama, kad iš namų niekur nevažiuosianti. Enkavedistai per prievartą ją įsodino į vežimą. Jie pajudėjo Panemunio link. Prie Panemunio siaurojo geležinkelio stoties juos išlaidino ir laukė daugiau pasmerktųjų. Surinkę reikiamą skaičių pasmerktųjų, stribai juos susodino į sunkvežimį ir su apsauga nuvežė į Panemunelio geležinkelio stotį, kur jų laukė gyvulinis vagonas. Į vagoną vis grūdo ir grūdo žmonės. Prikimšo sausakimšą ir uždarė duris. Žmonės vagonė vargais negalais susėdo ant savo ryšulių.

Pradėjus važiuoti, pasigirdo šauksmai ir aimanos, kiti pasmerktie-

ji meldėsi arba giedojo giesmes. Šitaip prasidėjo Čibinskų kelionė į nežinią, kuri truko gana ilgai. Ir štai traukinys sustojo. Pasigirdo enkavedistų šūksniai ir atidarinėjamų vagonų durų gurgždesys. Pagaliau atsivėrė to vagono, kuriame buvo vežama Čibinskų šeima, durys. Kareiviai ragino tremtinius kuo greičiau išlipti. Taigi Čibinskų šeima atsidūrė Krasnojarsko žemėje.

Išlaipinę iš vagonų žmones, enkavedistai juos nuvarė į priplauką ir susodino į laivą. Prasidėjo kelionė laivu iki pat Kokornos, esančios Kazačenskojės rajone. Čia Čibinskus su kitais tremtiniais nuvarė į barakus, kuriuose apšildymui stovėjo metalinė krosnelė. Ji buvo kūrėnoma malkomis. Čibinskai čia pradėjo savo vargus.

Aldona su broliu dirbo miške labai sunkų ir alinantį darbą. Ne tik vyrai, bet ir moterys turėjo poromis vilkti sunkius rąstus. Reikėjo padaryti nustatytą normą, t. y. kiekvienas turėjo išvilkti aštuonis kubus rąstų, kad gautų 700 gramų duonos. Neįvykdysi plano - duonos gausi perpus mažiau. Neinantis į darbą tremtiniai gaudavo tik 200 gramų duonos, kurios pakakdavo tik tam, kad rusentų gyvybė.

Baigę darbą, visi grįždavo į barakus ir, apmalšinę alkį, krisdavo poilsio. Koks galėjo būti poilsis! Vos tik sumerkus akis, tuojau pat užpuldavo blakės. Jų buvo čia tiek daug, kad tremtiniai jas traiškydavo rankomis. Ginantis nuo šių „enkavedistų“, pasigirdavo daužomos geležies skambesys - signalas keltis. Be poilsio praleidęs naktį, tremtinys turėjo keltis ir, šiek tiek užkrimtęs, eiti į darbą, t. y. kurti „komunistinį rytojų“. Ištisas dienas, ištisuus mėnesius tremtiniai kentė badą, šaltį ir sunkiai dirbo.

Po pusantrų ar dvejų metų Čibinskų šeimą su kitais tremtiniais vėl susodino į laivą ir nuplukdė į Jezajevkoje. Netrukus mirė Ignotas Čibinskas ir buvo čia palaidotas. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, jo palaikai buvo atvežti į tėviškę ir palaidoti Panemunio kapinėse. Mirus tėvui, motina su dukra Aldona ir sūnumi Algirdu toliau tęsė tremtinio vargus. Duktė Aldona Jezajevkoje dirbo prie sielių plukdymo. Gyvenimo sąlygos truputį pagerėjo tuomet, kai sūnus Algirdas pastatė šiokią tokią pirkelę ir šeimai nebereikėjo gyventi barake.

Už darbą gaunamo maisto nepakakdavo, todėl Aldona su Algirdu kas sekmadienis eidavo už 10 kilometrų nusipirkti bulvių. O kaip jas parsigabenti? Aldona pasakoja, kad ji pajėgdavusi panešti tik du kibi-

rus, o kita našta, daug didesnė tekdavusi broliui. Tos kelionės truko daug sekmadienių, o taip norėdavosi pailsėti po sunkios darbo savaitės!

Būdavo ir tokių sekmadienių, kai tekdavo dirbti. Juk sovietai viską numatydavo į priekį. Tiek ir tiek turi būti padaryta, toks yra planas. Jeigu neįvykdei - dirbk be poilsio dienų, nors ir tuščiu pilvu. Vieną kartą Aldona su kitomis merginomis nutarė „sustreikuoti" ir nėjo sekmadienį į darbą. Prižiūrėtojai ėmėsi „priemonių", kad šis merginų „streikas" būtų numalšintas ir, sugrūdę jas į tvartelį, užrakino. Tik vėlai vakare jas paleido.

Lietuvos tremtiniai labai norėdavo susieiti į būrį ir drauge pabendrauti, pasimelsti, o kartais ir padainuoti apie jiems labai brangią Tėvynę. Tačiau tokias sueigas draudė sovietiniai budeliai. Tarp lietuvių buvo toks Bliūdžius. Nepaisydamas valdžios draudimo, jis leisdavo savo būste susirinkti tremtiniams ir pasimelsti, pagiedoti. Tačiau tai neilgai truko. Bliūdžius buvo suimtas ir nuteistas 10 metų lagerio režimo už antisovietinę propagandą.

Sovietiniai tarnai labai bijojo lietuviško žodžio, dainos. Iš Lietuvos aplankyti tremtinio Vaičiulio atvažiavo jo brolis. Susirinko daug lietuvių, nes visiems buvo labai įdomu, kas dedasi Lietuvoje. Jie visi pasišnekėjo. Kur susiburia lietuviai - ten skamba ir daina! Nieko nepadarysi, tokia buvo lietuvių tradicija. Vaičiulio brolis užvedė dainą, ir visi jam pritarė. Buvo dainuojama apie išsvajotą Lietuvą. Po šios lietuvių sueigos Vaičiulio brolis buvo suimtas ir nuteistas 10 metų kalėti už antitarybinę agitaciją. Taigi visiškai nekaltas žmogus tapo kaliniu.

Antrąjį Aldonos brolių Juozą už gerą darbą paleido vieneriais metais anksčiau. Jis atvažiavo pas saviškius ir apsigyveno kartu. Netrukus susipažino su lietuvaite tremtine ir susituokė. Nuo to laiko Jezajevkoje gyveno dvi Čibinskų šeimos. Jos kaip įmanydamos viena kitai padėdavo.

Po „tautų vado" mirties buvo pradėta peržiūrėti tremtinių bylas. 1958 metų pavasarį ir Čibinskams buvo pranešta, kad jie esą laisvi ir gali važiuoti į Lietuvą. Po 10 metų tremties 1958 metų kove jie grįžo į

sapnuose sapnuotą tėviškę, bet jų čia niekas nelaukė, išskyrus gimines. Sovietiniai pareigūnai neregistravo grįžusių tremtinių. Tik per didelius vargus jie prisiregistravo pas Daunytę. Netrukus į Lietuvą grįžo ir brolis Juozas su žmona. Po mėnesio ar daugiau iš Vorkutos su palaužta sveikata grįžo ir busimasis Aldonos vyras Romas Znaidukas. Netrukus jie susituokė. Vėliau jiems buvo leista išsipirkti... savus namus. Koks bolševikų gerumas! Čia jie ir gyveno. Vyras Romas jau iškeliavo Anapilin. Dabar šiame name gyvena jo žmona Aldona su sūnaus Petro šeima.

Vienam Vorkuta - kitiems Krasnojarskas

Sovietams „išvadavus“ antrąkart Panemunio apylinkes, Povilo Znaiduko sūnus Romas buvo šaukiamas į tarnybą „šlovingojoje“ sovietinėje armijoje. Tarnauti okupantų armijoje reiškė prisidėti prie tų, kurie pavergė Lietuvą. Šitaip galvodamas, Romas nėjo į sovietinę armiją, bet slapstėsi. Be to, jis dar turėjo pasislėpęs ir ginklą. Draugaudamas su Šaučiūniūkais, Romas tikriausiai parodė jiems slepiamą ginklą. Enkavedistams suėmus Šaučiūnus, šie ir pasakė, kad Romas Znaidukas slepia dar ir ginklą.

Apie 1944-1945 metus enkavedistai areštavo Šaučiūnus ir Romą Znaiduką. Toliau sekė tardymai ir Vorkutos lageris. Romas kirto anglį šachtoje, kur jis dirbo ištisus 13 metų. Ilgą laiką jis kirto anglį dusdamas nuo dulkių, tik kai visai prarado sveikatą (svėrė apie 40 kg), vistiek jo neatleido nuo darbo, o davė lengvesnį elektriko darbą.

Tėviškėje likę Romo tėvai 1948 metais buvo išvežti į Krasnojarsko kraštą, į Piskunovką Kazačensko rajone. Būdami seni, Romo tėvai į valdišką darbą nėjo. Turėdamas mūrininko amatą, Povilas Znaidukas dirbo pas tremtinius, kurie statydavosi namelius. Jis pamūrydavo jiems krosnis, dirbdavo kitus statybos darbus.

Povilo Znaiduko šeima iš tremties į Lietuvą sugrįžo 1958 metais. Išvargę Sibiro kančias, jie atgulė amžino poilsio savo tėviškėje, Panemunio kapinėse.

Ilgi tremties metai

Adolfas Šaučiūnas su žmona Salomėja buvo ištremti iš Kupiškio valsčiaus Palėvenėlės miestelio, kur jis vargonininkavo čia esančioje bažnyčioje. Dirbdamas Palėvenėlėje, jis buvo Šaulių sąjungos nariu. Lietuvą užgrobus raudoniesiems, prasidėjo pirmosios tremtys į Sibirą. Pagal NKVD instrukciją, pasirašytą Maskvoje 1939 metų spalio 11 dieną, buvo kaupiamos žinios apie „antisovietinius elementus“, t. y. apie visas tautines organizacijas: tautininkus, šaulius, „Geležinio vilko“, studentų aktyvistų korporacijas ir visas kitas. Į šį NKVD sąrašą pakliuvo ir vargonininkas Adolfas Šaučiūnas, nes buvo šaulys.

1941 metų birželio 14 dieną į Šaučiūnų sodybą suplūdo enkavedistai. Šaučiūnams buvo įsakyta per dvi valandas susiruošti. Pasibaigus duotam laiko limitui, Šaučiūnai jau sėdėjo sunkvežimyje. Atvežė juos į Kupiškio geležinkelio stotį, kur jų jau laukė gyvulinis vagonas. Toliau sekė ilga ir kankinanti kelionė. Vagonas buvo sausakimšai prigrūstas žmonių, trūko oro. Pagaliau „stolypinas“ sustojo Jakutijoje. Tremtiniai, su jais ir Šaučiūnai, buvo nugabenti į Saldinolę Lensko rajone. Adolfas Šaučiūnas dirbo prie sielių plukdymo Lenos upe. Būdama labai silpnos sveikatos, žmona susirgo tuberkulioze ir po metų mirė. Palaidojęs savo artimiausią žmogų - žmoną, Šaučiūnas nešė vienas sunkią tremtinio naštą.

Adolfui Šaučiūnui likimas lėmė, kad jis sutiko nuoširdų žmogų - tremtinę Aliną. Ji buvo suomė, ištremta iš Leningrado rajono, t. y. pasienio su Suomija. Arčiau susipažinę, jie nutarė, kad dviem bus lengviau nešti tą sunkią tremtinio naštą. Adolfas ją nešė ištisus 18 metų. 1959 metais gavo pranešimą, kad jie yra laisvi ir gali grįžti į Tėvynę. J tėviškę jie grįžo jau keturiese. Tremtyje jiems gimė du sūnūs: Vytautas ir Renius. Grįžę į Lietuvą, Šaučiūnai apsigyveno Panemunyje. Tremtis paliko savo pėdsaką. Jie neteko sveikatos, kentė pažeminimą, badą, bet, nežiūrint to, jie išliko dorais žmonėmis. Abu Šaučiūnai jau yra mirę ir palaidoti Panemunio kapinėse. Mirė ir sūnus Renius, kuris taip pat palaidotas tose pačiose kapinėse. Taigi išsipildė Šaučiūnų noras būti palaidotiems gimtojoje žemelėje. Tegul būna lengva šiems Sibiuro tremtiniams tėviškės žemė!

Kolūkis ar tremtis?

1951 metų vasara Panemunio apylinkėse buvo gana rami, bet taip tik atrodė. Komunistai sugalvojo kurti kolūkius. Buvo atimama iš ūkininkų žemė. Steigėsi kolūkiai ir Panemunio apylinkėse. Į juos buvo verčiami stoti visi, vadinasi, visi turėjo atiduoti savo žemę, didesnius pastatus, gyvulius. Kitaip sakant, jie buvo „nubuožinti“.

Veseliškių kaime gyveno Antano Stasio šeima. Pats A. Stašys mirė 1938 metais, todėl visą ūkį valdė jo žmona Petronėlė Stašienė. Ūkis buvo ne taip jau mažas - 41 hektaras žemės. Stašienė augino septynetą vaikų: penkias dukras ir du sūnus. Neaplenkė ir šios šeimos sovietiniai agitatoriai. Jie visaip gyrė „kolūkių“ privalumus ir ragino P. Stašienę stoti į kolūkį. Tačiau ši moteris apie kolūkius nenorėjo girdėti. Tada jai buvo pasakyta:

- Nestosi - gailėsies...

Netrukus tai ir pajuto ūkininkė. Ji gavo pranešimą, kad ji turinti mokėti mokesčius. Sumokėjo. Neužilgo buvo paraginta mokėti dar kartą. Ir vėl sumokėjo, bet bolševikams dar buvo mažai. Jie pasiuntė trečią raginimą, tik jau kur kas didesnes sumas. Trečią kartą uždėtų mokesčių ūkininkė P. Stašienė jau nepajėgė susimokėti, bet į kolūkį ji vis dar nestojo. Ir štai to pasekmės: 1951 m. spalio 2-osios naktį namus apsupo Pandėlio aktyvistai su kareiviais ir liepė kuo skubiau susiruošti į kelionę. Kelionė buvo aiški - Sibiras. Po dviejų savaičių kelionės gyvuliniam vagonė Petronėlė Stašienė su penkiolikamete dukra Regina atsідūrė Tomsko srities Verchetinsko rajone. Kitus P. Stašienės vaikus - Joną, Janiną ir Betą - suėmė Širvintų rajone ir išvežė į tą pačią Tomsko sritį, tik į kitą rajoną.

Penkiolikametė Regina buvo „įdarbinta“ miške, genėjo medžių šakas. Jos motina, nepakėlusį sunkaus darbo ir tremties, 1952 metais mirė. Tada Reginai buvo leista apsigyventi pas brolių Joną ir seseris Janiną ir Betą. Taigi po metų Stašiai susirinko į vieną vietą, tik be mylimos mamytės.

Mirus Stalinui, dar ištikus penkerius metus visi keturi Stašiai vargo tremtyje. 1958 metais jiems buvo leista grįžti į Lietuvą. Atsisveikinę su tremtinių kapuose besiilsinčia motina, tų pačių metų vasarą grįžo į Lietuvą. Sugrįžusiai iš tremties Reginai niekas neleido prisiregist-

ruoti gimtajame Veseliškių kaime. Jų namuose gyveno svetimi žmonės. Todėl Regina Stasytė apsigyveno Trakų rajono Grigiškių miestelyje. Čia ji ir ištekėjo.

1989 metais, prasidėjus tremtinių reabilitacijai, Reginei Stašytei-Lizdinienei buvo leista grįžti į savo gimtinę - Veseliškius. Grįžusi ji rado tą pačią gimtąją trobą, tik jau gerokai aptrešusią. Daug ūkinių pastatų buvo nugriauta ir sukūrenta. Atsiėmė Regina ir tėvų žemę, kurios dalį nuomoja, o kitą - dirba pati.

Barnaulas - antrieji namai

Šilingiškių kaimo ūkininko Kazio ir Adelės Šiliūnų šeima buvo ištremta į Barnaulą 1941 metų birželio 14 dieną. Kartu su jais buvo ištremtos ir dvi dukros - Bronė ir Valerija. Tėvui Kaziumi buvo skirtas lagerio režimas. Jis jo nepakėlė ir mirė lageryje. Motina neišlaikė sunkios tremtinio naštos ir mirė tremtyje. Palaidota Barnaule. Abi dukros - Bronė ir Valerija, pasibaigus tremties laikui, į Lietuvą negrįžo. Jos apsigyveno tenai, ir niekas dabar nežino, ar jos dar gyvos, ar ne.

Šiliūnų šeimai Barnaulas per prievartą tapo antraisiais namais.

Kunigas, tapęs politiku ir tremtiniu

Panemunio valsčiaus Kuodiškio kaime gyvenęs Antanas Mironas augino šešis vaikus. Ūkininkavo. Savo sūnų Vladą, gimusį 1880 metų birželio 22 dieną, tėvai norėjo matyti kunigu, todėl leido į mokslus.

Vladas Mironas mokėsi valdiškoje Panemunio mokykloje. Ją baigęs, 1892 metais įstojo į Mintaujios gimnaziją, kurioje tuo metu mokėsi daug lietuvių. V. Mironas jau iš pat pradžių įstojo į gimnazijoje veikusią slaptą moksleivių draugiją „Kūdikis“. Šią draugiją globojo ir šelpė tuo metu gimnazijoje mokytojavęs Jonas Jablonskis, kuris vaikus mokė lietuvių kalbos. Tačiau šioje gimnazijoje Vladui Mironui mokyti teko tik ketverius metus, nes, jam atsisakius skaityti maldą rusiškai, buvo pašalintas iš jos. Mokytojas J. Jablonskis taip pat buvo

perkeltas į kitą gimnaziją. Kadangi tuo metu keturių gimnazijos klasių pakako, kad būtų galima stoti į Kauno kunigų seminariją, tai V. Mironas pasirinko šį kelią ir 1897 metais jau mokėsi seminarijoje. Baigęs ją, buvo priimtas į Peterburgo dvasinę akademiją, kurią baigė 1904 metais.

Kunigas V. Mironas nuo pat pirmų dienų įstojo į pažangių lietuvių gretas, tapo aktyviausiu „Vilniaus žinių“ bendradarbiu. Įkūrus J. Basanavičiui Lietuvių mokslo draugiją, tapo jos nariu. Tai nepatiko prolenkiškai Vilniaus bažnyčių hierarchijai, ir jaunasis kunigas 1907 metais buvo perkeltas į Lenkijos Koroščo miestelį.

„Vilties“ atsakinguoju redaktoriumi dirbo A. Smetona, kuris pri-tardavo kunigo V. Mirono idėjoms. Šis laikraštis padėjo jiems suartėti ir padarė gerais draugais.

Persikėlęs dirbti į Valkininkus, kunigas organizuodavo lietuviškus vakarus su vaidinimais, dainomis, šokiais. Kartu su kunigais A. Pet-ruliu ir J. Novickiu 1911 m. įsteigė lietuviškų knygų ir laikraščių lei-dyklą. Savo lėšomis leido religinį tautinį „Aušros“ laikraštį. Valkinin-kuose įsteigė Blaivybės draugijos skyrių, rėmė Šv. Kazimiero, „Ryto“ draugijas. Kunigo Vlado Mirono pastangomis Vilniaus krašte buvo įsteigta 90 lietuviškų mokyklų. 1917 metų rugsėjo 18-22 dienomis Vla-das Mironas dalyvavo Lietuvių konferencijoje Vilniuje ir čia buvo iš-rinktas į Lietuvos Tarybą. Buvo jos vicepirmininku, o 1918 m. vasario 16 d. pasirašė Lietuvos nepriklausomybės aktą.

1918 metais V. Mironas kartu su A. Smetona, L. Noreika, A. Vol-demaru ir M. Yču įkūrė Pažangos, o vėliau Tautininkų partiją. 1939 metais jis buvo Lietuvių tautininkų sąjungos vyriausias pirmininkas ir „Jaunosios Lietuvos“ garbės teismo pirmininkas.

Per 1926 m. rinkimus į trečiąjį Seimą kun. V. Mironas, kaip Tauti-ninkų sąjungos narys, kartu su A. Smetona ir A. Voldemaru, buvo iš-rinktas Seimo nariu. Jis aktyviai dalyvavo Seimo darbe ir kunigavo Dauguose.

1938-1939 metais A. Smetona jam pasiūlė užimti Lietuvos Minist-ro Pirmininko postą. Kun. V. Mironas sutiko ir buvo patvirtintas Mi-nistru Pirmininku, o nuo 1938 m. spalio dar ėjo Žemės ūkio ministro pareigas.

Sovietams okupavus Lietuvą, kun. V. Mironas buvo areštuotas ir

kalinamas Alytaus bei Kauno sunkių darbų kalėjimuose. Prasidėjus karui, birželio 23 dieną kunigą iš Kauno kalėjimo išvadavo lietuviai sukilėliai. Vokiečių okupacijos metais V. Mironas gyveno savo ūkyje prie Daugų ir, pablogėjus sveikatai, jokiaje antinacinėje veikloje nedalyvavo.

Vokiečiams pasitraukus ir vėl sugrįžus sovietams, kun. V. Mironas akylai buvo sekamas saugumiečių ir jų pakalikų. 1944 m. rugpjūčio 23 d. jis areštuojamas. Priežastis - rasti Lietuvos pasiuntinio Italijoje Stasio Lozoraičio laišakai, rašyti dar vokiečių okupacijos metais.

„Smerč“ tardytojai ieškojo kabliukų, kaip apkaltinti kunigą bendradarbiavimu su vokiečiais, bet jiems nepavyko nieko rasti. Tada jį perdavė į Vilniaus KGB rankas. Čia tikriausiai kunigas kagėbistų spaudimo neišlaikė ir pasirašė pakištą jam popierių. Taip jis tapo agentu „Kuodas“. Pasirašius šį dokumentą, kunigas V. Mironas 1945 m. vasario 27 d. buvo paleistas į laisvę. Tačiau laisve neilgai džiaugėsi. Už pasižadėjimo nevykdymą, už ryšių su „nacionalistiniu“ pagrindžiu slėpimą ir „dvigubą žaidimą“, kaip teigiama byloje, jis 1946 metų gruodžio 11 dieną saugumiečių areštuojamas. Po daugiau kaip pusės metų tardymo, ypatingasis pasitarimas savo nutarimu skyrė kun. V. Mironui septynerius metus kalėti ir tų pačių metų, 1947-ųjų, rugsėjo 10 dieną jis jau buvo TSRS VRM Vladimiro kalėjimo kalinys. Kalėdamas ne kartą rašė malonės prašymus į įvairias sovietines instancijas, bet atsakymo nesulaukė.

Kunigas V. Mironas mirė 1953 m. vasario 17 d. Vladimiro kalėjimo šaltoje pirtyje. Kartu su kunigu kalėjęs anglų parašiutininkas Frank Kelly savo atsiminimų knygoje šitaip aprašo kunigo V. Mirono mirtį: „Nuvarė mus į pirtį. Vanduo šaltas, akmeninės grindys drėgnos ir labai šaltos. Rankšluosčių neturėjome. Kai buvome duše su kitais kaliniiais, staiga kažkas smarkiai subildėjo: kunigas Mironas nugriuvo ant akmeninių grindų, ir kraujas tekėjo iš pramuštos galvos. Visi buvome nuogi. Aš pasilenkiau prie jo, gulinčio ant grindų, ir laikiau jo galvą ant savo kelių. Jis, matyt, paslydo ant slidžių grindų akmenų. Buvo labai išdžiūvęs ir silpnas. Jis gulėjo ir nekalbėjo, bet mačiau, kad pažino mane (...). Man atrodo, kad Mironas mirė per minutę ar dvi (...).“

Šitaip bolševizmo mašina sunaikino didį Lietuvos patriotą, nuosirdų visiems troškusį padėti žmogų. Kaip ir daugelis kitų kalinių,

kun. V. Mironas užkastas bendrose Vladimiro kalėjimo kapinėse. Šiandieną mes nežinome, kurioje vietoje ilsisi jo palaikai.

1941 metų birželio 14 dieną Vlodo Mirono tėvas Antanas Mironas su keturiomis dukromis ir savo broliu Juozu buvo ištremti į Sibirą.

Nukuto rajono tremtiniai

Auglininkų kaime gyveno Kazio ir Onos Černiauskų šeima. Joje augo keturi sūnūs - Povilas, Jonas, Julius, Viktoras ir dukra Felicija. Černiauskai nebuvo stambūs ūkininkai. Jie turėjo 15 hektarų žemės.

Sovietams okupavus Lietuvą, vyriausias sūnus Povilas išėjo į partizanus. 1946 metais, žuvus Povilui, enkavedistai su sribais ėmė sekti šią šeimą, ir ji papuolė į „juoduosius sąrašus“, kuriuos sudarinėjo enkavedistai su vietiniais aktyvistais. Papuolusio į tokius sąrašus žmogaus laukė vienas kelias - Sibiras. 1949 m. kovo 25 d. Kazio Černiausko sodybą apsupo kareiviai su sribais. Černiauskams buvo duotas trumpas laikas pasirengti. Šešių narių šeimą sribai atvežė į Panemunę ir suvarė į aptvarą (kaip kokius gyvulius), kuris buvo padarytas Striūpo sodyboje. Į šį aptvarą vis vežė ir vežė areštuotus žmones. Kai „planas“ buvo įvykdytas, atvažiavo keli sunkvežimiai, ir prasidėjo žmonių brukimas į juos. Grūdo kiek tik buvo įmanoma. Pilni žmonių sunkvežimiai išriedėjo į Panemunėlio geležinkelio stotį, kur jau, kaip įprasta, „puikavosi“ gyvuliniai vagonai. Kazio Černiausko šeima papuolė į tą patį vagoną su Antano Šapranausko šeima iš Steponių kaimo.

Prasidėjo 18 dienų trukusi kelionė į nežinią. Traukinys sustodavo kas dvi dienos (išskyrus manevravimus). Tada atsiverdavo vagonų durys ir tremtiniais buvo leidžiama išlipti atlikti gamtinių reikalų, pasisemti vandens, žinoma, jeigu jo būdavo. Po to vėl prasidėdavo varginanti kelionė - trūko vandens, o ir gamtiniai reikalai spausdavo. Į tai enkavedistai nekreipė jokio dėmesio.

Vagone, kuriame buvo Černiauskų šeima, buvo vežama ir nėsčia moteris. Prasidėjus gimdymui, žmonės šaukė, kad moteris gali mirti, bet atsako nebuvo. Enkavedistams buvo nesvarbu, ar ši moteris ir vaikas mirs, ar ne. Jeigu mirs, tai vienu ar dviem „liaudies priešais“ So-

vietų Sąjungoje bus mažiau. Tačiau gimdyvė ir jos vaikelis nemirė. Vagone buvusios moterys padėjo kuo galėjo gimdyvei.

Po aštuoniolikos dienų kelionės traukinys sustojo Irkutsko srities Nukuto rajone. Atsidarė vagonų durys. Prie jų su enkavedistais stovėjo „pirkliai“, kurie rinkosi darbo jėgą. Prie Černiauskų vagono durų taip pat stovėjo „pirklys“. Kaip paaiškėjo vėliau, tai buvo Nikitos Chruščiovo kolūkio pirmininkas. Jis rinkosi tas šeimas, kuriose buvo jaunų žmonių. Taigi Černiauskų ir Šapranauskų šeimos kartu pateko į šį kolūkį. Atrinktus žmones nuvarė į netoli stoties buvusį klubą su priestatėliu ir ten visus apgyvendino. Černiauskai su Šapranauskais apsigyveno tame pastatėlyje. Kiekviena šeima turėjo po vieną kambarį, kuriame nebuvo jokio baldų. Vyrams teko pasidaryti iš lentų gultus, stalus, kad būtų ant ko valgyti. Šitai prasidėjo gyvenimas toli nuo savo tėviškės.

Iš pradžių Černiauskų šeima, išskyrus motiną ir keturiolikmetį Viktorą, dirbo kolūkyje. Rinkdavo akmenis ir jaučiais veždavo į statybas, kitaip sakant, dirbo visus darbus, kokie buvo reikalingi kolūkiui. Tik už upės buvo MTS, kur buvo organizuojami traktorininkų kursai. Į tuos kursus ir įstojo mokytis visi Černiauskai. Traktorininku kursus baigė ir pats jauniausias Černiauskų sūnus Viktoras. Traktoriais jie veždavo miške pastatytus namelius (tik tarp rąstų nebūdavo samanų) į MTS teritoriją. Ten juos įrengdavo darbuotojams. Juos galėjo nebrangiai nusipirkti ir tremtiniai. Be šio darbo, jie dar ardavo laukus. Kaip pasakoja Viktoras, per dieną suardavo po 25 hektarus žemės. Traktorininkas turėdavo du prikabinėtojus.

Pirmuosius dvejus metus tremtiniams sunku būdavo su maistu. Dirbančiam žmogui per dieną duodavo po pusę kilogramo avižinės duonos. Nedirbantieji negaudavo nieko, turėjo maitintis kaip išmanydami. Tremtiniai eidavo į laukus ir rinkdavo pasilikusias varpas arba bulves. Tačiau toks maisto „prisidūrimas“ galėjo brangiai kainuoti - net 25 metus lagerio režimo. Po dvejų metų gyvenimas pagerėjo. Geriau buvo įdirbama žemė ir užaugdavo geras kviečių derlius. Lietuviai tremtiniai pakėlė Chruščiovo kolūkį, o ir patys jau gaudavo geros duonos.

Felicija Černiauskaitė iš pradžių dirbo paprasta darbininke kolūkyje. Nors ūkyje buvo laikomos ir karvės, bet jų melžti merginai ne-

leido, nes tremtiniais nepasitikėjo. Tik vėliau kolūkio valdžia pamatė, kad lietuviai kur kas geriau tvarko ūkio reikalus, ir patikėjo Felicijai karves.

Kazys Černiauskas neišlaikė tremties ir, sulaukęs vos 54 metų, mirė Sibire. Čia ir buvo palaidotas. Tik prasidėjus Atgimimui, tėvelio palaikus vaikai parsivežė į Panemunį ir palaidojo kapinėse.

Pagaliau atėjo taip ilgai laukta diena, kai Černiauskų šeima po 10 metų tremties 1959 metais grįžo į Lietuvą. Grįžę apsigyveno Panemunyje. Čia mirė motina. Ona Černiauskienė, iškentusi pažeminimą ir tremtį, 1977 metais atgulė amžino poilsio Panemunio kapinėse.

Kaip jau rašėme, su Černiauskų šeima buvo kartu ištremta iš Panemunio valsčiaus Steponių kaimo ir Antano Šapranausko šeima. Tremtyje šios šeimos taip pat gyveno kartu. Antano ir Emilijos Šapranauskų šeimą ištremė 1949 metų kovo 25 dieną į Irkuto sritį, Nukuto rajoną. Su tėvais buvo ištremtos ir dvi dukros - Janina ir šešerių metų Dalia. Tremtyje Antanas Šapranauskas dirbo statybininku, o motina su dukra Janina - kolūkyje. Dalia Šapranauskaitė mokėsi mokykloje. Šapranauskų šeima į Lietuvą galėjo grįžti anksčiau, bet jie norėjo, kad dukra Dalia baigtų mokyklą, todėl į gimtinę sugrįžo 1960 metais.

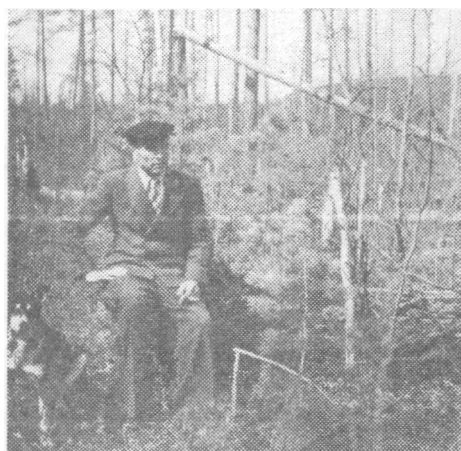
Mes kentėme Sibiro šaltį ir badą

Vlodo Kalniečio (Viršilų kaimo) šeima su draugėmis ir draugais Chabarovsko srities Lazovsko rajone

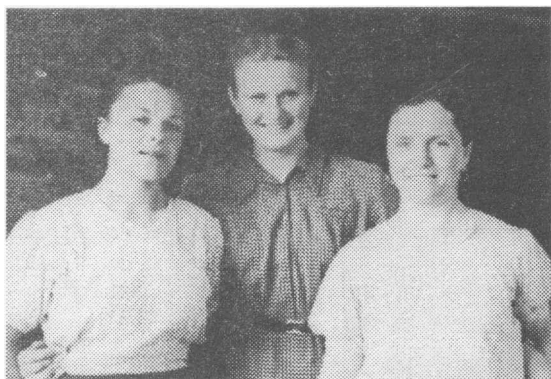

Adolfas ir Alina Šaučiunai su savo sūnumis Vytautu ir Reniumi Saldinolėje (Lensko raj.). Nuotrauka iš šeimos albumo

Mintys apie tėviškę... Adolfas Šaučiūnas. 1951 metai. Saldinolė. Nuotrauka iš artimųjų albumo

Romas Znaidukas. 1956 metai, Vorkuta. Nuotrauka iš žmonos Aldonos albumo

Regina Stasytė (viduryje) su draugėmis tremtyje

Iš kairės į dešinę: Juzefą Sipavičiūtė ir Regina Stasytė prie savo namelio Sibire

Vladas Mironas

Sėdi Ona Čibinskienė, stovi iš kairės į dešinę: Juozas Čibinskas su žmona, Aldona Čibinskaitė, Algirdas Čibinskas. Nuotrauka iš A. Čibinskaitės-Znaidukienės asmeninio albumo

Miško darbininkų brigada. Iš kairės į dešinę pirmoje eilėje penkta stovi Aldona Čibinskaitė. Nuotrauka iš A. Čibinskaitės-Znaidukienės asmeninio albumo

Vestuvės tremtyje. Iš kairės į dešinę: Aldona Čibinskaitė, jaunieji Juozas su žmona Čibinskai, žmonos sesuo. Nuotrauka iš A. Čibinskaitės-Znaidukienės asmeninio albumo

Algirdas Čibinskas prie tėvo kapo.. Nuotrauka iš A. Čibinskaitės-Znaidukienės asmeninio albumo

Pagaliau į Lietuvą!. Černiauskų išleistuvėse iš kairės į dešinę ketvirtas sėdi Jonas Černiauskas, Ona Černiauskienė. Stovi: Felicija, Viktoras ir Julius Černiauskai su juos palydinčiais. Nuotrauka iš Viktoro Černiausko asmeninio albumo

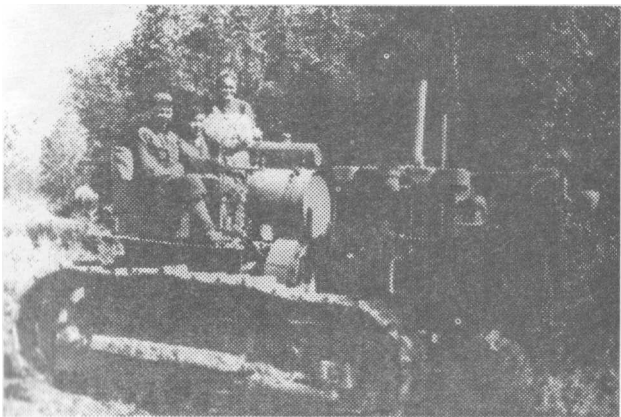

Viktoras Černiauskas su motina Ona tremtyje, Nukuto rajone. Nuotrauka iš Viktoro Černiausko asmeninio albumo

Alfonsas Šaučiūnas (viduryje) su draugais. Nuotrauka iš artimųjų albumo

Už traktoriaus vairo... Viktoras Černiauskas su savo padėjėjais. Nuotrauka iš Viktoro Černiausko asmeninio albumo

Mes buvome ne tik tremtiniai, bet ir politiniai kaliniai

Poetas Albinas Baniulis Vorkutoje, šachtos Nr. 7 lageryje. Jis stovi pirmoje eilėje pirmas iš kairės. Alfonsas Varanauskas sėdi pirmas dešinėje

Lietuviai tremtiniai ir politiniai kaliniai 1956 m. vasarą gegužinėje Vorkutoje. Priekyje Alfonsas Varanauskas

Politiniai kaliniai Vorkutos „miške“. Tolumoje - šachtos vaizdas

Tremtinių vaikai švenčia Šv. Kalėdas. Kalėdų senelis šios knygos autorius Alfonsas Varanauskas

Alfonsas Varanauskas su savo likimo draugais (iš kairės į dešinę stovi penktas trečioje eilėje). Nuotrauka iš Alfonso Varanausko albumo

Lietuvių, kuriems perteisus palikta 10 metų kalėti, būrelis. Šachtos Nr. 7 lageris, Vorkuta. Pirmoje eilėje trečias iš dešinės A. Varanauskas

Alfonso Povilonio (Minkūnų km.) šeima Sibire

Buęs partizanas, vėliau politinis kalinys Alfonsas Varanauskas prie šachtos Vorkutoje. Nuotrauka iš Alfonso Varanausko albumo

Partizanų ir tremtinių poezijos fragmentai

Pateikiame skaitytojams partizanės poetės Dianos Glemžaitės, partizano Povilo Liauškos, Panemunio literatų Vytauto Šavelio ir Valentinios Barauskienės, taip pat politinio kalinio Albino Baniulio ir garbaus amžiaus sulaukusios Liudos Jasiūnienės eilėraščius. Jiems nebuvo lemta baigti aukštuosius mokslus, išstudijuoti eilėdaros paslaptis, daugybę kirčiavimo taisyklių, bet šie eilėraščiai yra jų širdies daina, skirta partizanams, tremtiniams ir Tėvynei Lietuvai. Mes neturime teisės jų pamiršti. Eilėraščių kalba palikta autentiška, netaisyta.

Diana Glemžaitė

Lietuvai

Nesuės, nesugrauš Tavo dalios
Raudonieji Rytų kirminai.
Su melsvais ežerais ir upeliais
Tu mums būsi laisva amžinai.

Šaltos rasos negels Tavo kojų,
Žiburėliai akių - neišblės...
Tavo meilę ir laisvę nešiojam
Kaip šviesiausią ugnelę širdies!

Neužplaks priešų žvilgsniai laukiniai
Tavo plazdančios laisvės ugnies!
Ant dangaus ilgesingos mėlynės
Visos skaidrios žvaigždutės žibės.

Tegu raižos ir trankos perkūnai,
Tegu maišos dangus su žeme, -
Mes išnešim ant rankų, Tėvyne,
Kaip gintaro lašelį Tave!

Nesuės, nesugrauš Tavo dalios
Raudonieji Rytų kirminai.
Su melsvais ežerais ir upeliais
Tu mums būsi graži amžinai.

Tėvynei

Kurgi rastum žemėj dar brangesnį turtą,
Kaip Tave, gražioji, mylima šalie?
O sesuo rūtelių, o sesuo nasturtų,
Mes pažinę vargą, jau ne tie, ne tie...

Tu taip kantriai moki vilkti kryžiaus našta,
Nuoskaudoj - audringa, pergalej - rami.
Tai Tave minėjom vingiuos drobių rašto,
Juodą dirvą plėšiant, girnas traukdami.

Juk regėjom Tavo ašarą bežadę
Ir kentėjom skausmą žudantį nakties.
Gal ne kartą verkę, vienas kitą guodę,
Laukėm, kas mums kelią vėl dienon nuties.

Mes regėjom, didūs ąžuolai kaip griūva,
Spindi kirvių ašmenys rytmečio ūkuos.
Nuo akmens dar kraujas gatvėj nenudžiūvo,
Nenutilo šuvių aidas dar miškuos.

Ir buvai brangiausia, kryžkeliais išėjus,
Ir likai brangiausia laisvėj ir dainoj.
Mirti pasiryžom, nes tikrai mylėjom
Kaip našlaitę vargšę pasakoj vienoj.

Atėjūnams

Jūs vienąkart gailėsitės, kad gimėt
Kad melo prisisėmę ėjot čia,
Kai mes pakilsime iš kaimo, miesto, girių
Viena didinga ryžtinga tauta.

Drebėkit, jūs, atėję čion viešėti,
Pakelti kraujo sklidas taures,
Atnešę vargą, žudantį ir kietą,
Pro pažadus lyg pasakas gražias.

Jei mokam mes giedriai ramiai gyventi, -
Mokėsime kautis iki pat mirties
Ir švęs dar kartą pergalingą šventę
Naujas žmogus naujosios ateities. -

„Ir grįšim taip mes vieną kartą, drauge,
Į tolumoj palikusius namus...
Vėl grįšim ten, kur žaidėme, kur augom,
Kur brendo laisvės geismas neramus...“

1949. VIII.

Kūčių vakarą

A.-A. Vėjui atminti

Žemė skęsta sidabro blizgučiuos,
Žemėj balta. Pajuodęs dangus.
Šventas vakaras šis. Šventas. Kūčios.
Jaučia Dievą kiekvienas žmogus.

Sienos bunkerio smaugia jaunystę
Ir veiduos ilgesys... Kas supras?
Taip norėtus nueiti, nuklysti,
Prie ugnies pasišildyt rankas.

Šventas vakaras šis. Gal ir priešai
Mus pamirš ir taip žiaurūs nebus.
Ar pas juos niekuomet gi nevieši
Toksai vakaras - giedras, jaukus?

Tylūs einat be tako, be kelio,
Grimzta žingsniai lediniuos pūkuos.
Kur jūs laušite trapią plotkele -
Tu ir draugas, kokiuos gi namuos?

Mintys bunda, pakyla ir skrenda
Į negrižtantį ratą dienų.
Buvo valandos - šviesūs balandžiai,
Kai sakei - tarp žiedų gyvenu.

Kurgi motina, broliai, sesutė?
Kur tos dienos, kas jas beatšauks?
Ir šį šventąjį vakarą Kūčių
Tu žinai - Tavęs niekas nelauks.

Tylūs einat. Gal vėjas tai krykščia,
Gal tai kužda juoda neganda:
- Tau negrižti iš čia, nebegrižti.
Niekada, niekada, niekada...

Priešo kulkos - biteles švininės
Tavo kelią į priekį pastos.
Tavo žingsnį pavijo likimas...
Ar jauti? Jis prie žemės baltos.

O prakeikti, prakeikti nūn būkit,
Kraugeriai, išdavikai pikti!
Šventas vakaras šis. Šventas. Kūčios.
Uždainavo laukai mirtimi.

Žemė ištiesė šaltąjį glėbį,
Žemė glaudžias artyn prie tavęs -
O rytoj Tavo kūną bejėgį
Pro namus, pro gimtuosius praveš.

Šaukit budeliai! Šaukit! Kvatokit!
Mūsų kraujo nesotus, oi ne!
Bus dar dienos šviesesnės, kitokios, -
Laisvė gimsta tik skausmo tvane.

Bus dar dienos! Visi lai išgirsta,
Lai dvasia ryžtimi dar liepsnos!
Net ir akmens, ir jie nepamiršta
Mūsų krašto skriaudos kruvinos.

1948.XII.24

Vytautas Šavelis

Mačiau kaimietį

Mačiau kaimietį, kaip kepurę
Nuvožęs trenkia po stalu.
Žemyn nuleidęs galvą, žiūri,
Lyg lauktų kilpos po kaklu.

Ir šviečia lopai kailiniokų
Ir ta kepurė po stalu.
Beraštis neraštingą moko
Po lempos suodinu stiklu.

Už durų uždarų po vieną tardo,
Ir virpa rankos to, kurį iškvies.
O skrebas avį vedasi iš gardo,
Palikęs balsą bliovusios avies.

Kamaros kertę girtas ramsto,
Ir, regis, šitam jau gana...
Klane ant stalo smarvės kamštis
Ir duonos riekė tam klane.

Kai baigės tardymas už durų,
Prakalbo šūviais šilas.
Žmogus, pakėlęs tą kepurę,
Namo sugrižo... žilas.

Ilgalaukiai
1991.04.25

Išniekinta aikštė

Anas ruduo, širdy paliekantis,
Vaizdais verksmingais lenda, brukas.
Aplink buriuojąs prie išniekinto
Kaimyno, numesto ant bruko.

Spalvom rudenėm medis klykia,
Lapus barstydamas iš savo žiursto,
O mėlynkelnis, didvyriu palikęs,
Įtartinu žvilgsniu kiekvieną dursto.

Dangau, pamėlęs ir išblukęs,
Paguosk už laisvę šitaip mirštant
Kaimyną, numestą ant bruko,
Sugrubę glosto vėjo pirštai.

Pro jį - kareivių mašina,
Daina pašėlusio staugimo.
Ar bus kada kančioms gana,
Tėvynę šaudant į krūtinę?..

O laikas žiūri tarsi paliktas šuva,
Kur tiek išniekintų gulėjo.
...Sudužęs butelis ir sendaikčių krūva,
Ir du sargai - lietus ir vėjas.

1991.11.06

Valentina Barauskienė

Aš trenty nebuvau

Aš trenty nebuvau, bet kentėjau tą tremtį,
Širdimi iškentėjau su mylimu savo draugu.
Mes kartu buvom ten per pūgą ir alkį, ir šaltį,
Jo laišakai man atnešdavo taigos speigus ir stepių kvapus.
Jo laišakai nešė tėviškės skausmą ir džiaugsmą mažytį,
Gilų ilgesį žemės gimtosios, mergaitės akių,
Jo laišakai man atnešdavo viltį, kur geso ir geso...
Tarsi Vėlinių vakarą žvakė ant artimųjų kapų.

Aš vis laukiau ir laukiau, rašiau ir rašiau jam kasdieną
Apie būsimą rytą, kur žemėj gražesnio nebus,
Apie baltą ramunę ir melsvą rugiagėlės žiedą,
Apie žiedus alyvų ir žemės gimtosios kvapus.
Tų laiškų buvo daug, šitiek metų kasdieną rašyta.
Neaprėpiami toliai, o širdys vis plakė kartu.
Aš prakeikiau likimą, atėmusį laimę žadėtą,
Man atėmusiam pirmąją meilę ir josios džiaugsmus...

O laiškų buvo daug... šitiek daug, kad galėjai,
Meilei kapą iš lapų skausmingų sudėt.
Bet iš baimės apakus - vieną rytą sudeginau vėjuj,
Nes žinia: Brolio draugą kankina klastinga, žiauri KGB.
Aš paverčiau dūmais ne ilgesį, meilę, ne skausmą
Tik popierių baltą, jo kalną kaip kapą galėjai sudėt...
Raudojau, blaškiausi lyg perlą pametus brangiausia,
Laiškuose apverkti, išbučiuoti ne žodžiai - kiekviena raidė.
Palikau tik kelis - „nekaltus" ir pačius artimiausius,
Kur nunešt prie altoriaus žadėjo ant rankų savų.
Tuos, kur žiedą auksinį iš aukso Altajaus brangiausia
Jis sugrižęs žadėjo užmauti ant pirštų manų.

* * *

Bėgo metai... ir pagrobė mylimą stepė...
Sibiritė užbūrė juodom aksominėm akim.
Ir nutilo širdis jo su meile tiek metų man plakus.
Jam sugrįžt į Tėvynę vilties jau nebuvo iš vis.
Ir pagimdė rusaitė Sidaugui du sūnus,
Dukrą Olgą, kurią pavadino savuoju vardu.
Kai pirmagimiui Vytautui sukalė karstą tėvelis,
Tai lopšely pravirko antras mažytis sūnus.

Antrą Vytautu vėl pavadino,
Mūs tautos kunigaikščio garbingu vardu,
Nes be galo be krašto ilgėjos Tėvynės
Ir jam viskas čia buvo ilgesingai brangu.
...O prie pirmagimio kapo berželį
Pasodino Sidaugas tada.
Tegul auga sūnus baltu beržu
Sibiro kapinių gale.

* * *

Už tą nuoskaudą viską mylimajam atleidau,
Tik piktajam likimui - niekada, niekada!..
Kad ne mūsų sūnelis ten krykštė
Mažame, kukliame lopšyje.

Aš tremty nebuvo, bet kentėjau tą tremtį,
Ją lig šiol širdyje, kaip ir mielo paveikslą laikau.
Aš su juo iškentėjau ir pūgą, ir alkį, ir šaltį,
Po dalelę paimdama viską, po dalelę... kol jo netekau.

1993.02.

Laiškas į Barnaulą

(Ištremtam sužadėtiniui)

Tau snieginą krūtinę išbučiuočiau...
Tu mano ilgesiu sušildyta taiga,
Tu mane durstanti visais spygliuočiais,
Nors niekad nemačiau Tavęs... Tai ką.

Sakyk, man stūgauja tavieji vėjai,
Ką kaukia ta skausmu girta pūga,
Ar susitiksime kada? Ar vėlei...
Tik mano ilgesiu sušildyta taiga.

Tau snieginą krūtinę išbučiuočiau,
Ir neštų mus balti pūgos žirgai.
Ar Tau užtenka vien tik to, kad būčiau?..
Ar be manęs lig šiol nepavargai?..

1962 m.

Povilas Liauška

Atskrido vabalas

Atskrido vabalas raudonas
Į žydinčią Lietuvą.
Ir jos žieduose baisų lizdą
Susukęs jisai buvo.

Sudraskė trispalvę,
Sumindžiojo Vytį,
Ir laukė mūs vargas,
Ir baisi pražūtis.

Išvijo vabalą raudoną
Rudais sparnais drugys.
Nusimetėm nuo sprando rusą,
Užsėdo vokietis.

Ir vėl liūdnos dienos,
Ir vėl tamsi naktis.
Slapstykis, lietuvi,
Nes laukia pražūtis.

Užmiršti kapai

Juk buvo ten mūšis,
Kur matos laukai,
Todėl ten - kapai,
Kuriuose ir guli
Mūsų drąsuoliai.
Kodėl netvarkyti
Jie ligi šiolei?
Nėra nei kryžių,
Nei kitų paminklėlių.
Užaugę tik žolės
Ant jų kapinėlių.
Rodos, visai pamiršo,
Visai nemato
Ir kad ten guli žmonės,
Visai lyg atprato.
Bet reikia atminti,
Kiek priešų Lietuva turėjo,
Bet mūsų drąsuoliai
Visus nugalėjo.

Užtat, brangūs broliai ir sesės,
Ilgai nemąstykit,
Ir kur tik suradę,
Kapus sutvarkykit,
Gal ir jūs mūšy būsit,
O gal taip pat
Už Lietuvą žūsit.
Tada gal ir jus
Kas nors atsimins,
Ir, eidami pro kapą,
Takelį pramins.
Tada gal ir žmonės
Pradės vaikštinėti
Ir maldas už žuvusių
Vėles kalbėti.
Ne viena mergina
Tada jūsų gailės,
Ir, eidama prie kapo,
Rūtelių pasės.
O greitas vėjelis
Nušvilps ir dejuos,
Bet garbę per amžius
Visur mūs nešios.

Albinas Baniulis

Šis būrelis iš visų kampų
Mūs Tėvynės brangiosios,
Nuo Kuprelišchio, Kauno, Trakų
Ir Dzūkijos žaviosios.

Jie išėjo iš gimtų namų
Į gireles žaliąsias,
Kad Tėvynė daugiau nevargtų
Ir dainuotų ten sesės.

Bet likimo sunkioji ranka
Surakino jų širdis.
Ar žiaurioji šiaurės vergija
Ilgai tulžim juos girdys?

Liuda Jasiūnienė

Neviltis

Išplėšė man visų brangiausią
Jo vardą taip švelniai ištartą.
Nieks nepaguos man liūdesy,
Kai paskutinis šnabždesys
Tyliai ištartas nuskambėjo:
- Sudie, o mano mylima!
Prašau, neužmirški niekada,
Gal susitiksim vėl kada
Ir vėl mylėsime vienas kitą.
Būsime laimingi, kaip šiandien,
Tik nenukirpk kasų, prašau,
Nes tu be jų netiksi man.
Užtai ir šiandien, po daugel metų
Aš keikiu karo baisumus.
Jis neša mums nelaimę baisią
Į kaimus, miestus ir miškus,
O ir į širdis, kurios mylėjo.
Sutrypė šventus jausmus,
Ištrypė šventą mūsų žemę.
Kurie palikom nepalūžę,
Tiems nebeliko tiek jėgų,
Kai nusivylę, iškentėję
Netekom brolių ir draugų.

Partizanus prisiminus

Aš vis ilgiuosi tų miškų,
Kur slapstės broliai po beržu.
Mes laukėme gerų laikų
Kada galėsime būt laisvi.
Ir nesulaukę tos dienos
Parkrito tyliai be raudos,
Kai budelio žiauri ranka
Juos pribaižė su granata.
Kits buvo musės nepalietęs,
Nei brolio sesės nenuskriaudęs,
Išėjo laisvės mums parnešt.
Užtai didžiutis turim jais
Ir kapą jų nuolat puošt,
Ir paminėti maldoje,
Nes jie negrįš jau niekada.
Tėvynės žemė mylima
Jų kūnus priglaudė slapčia.
Suversti žvyro duobėse,
Šuliniuos ir ežero dumble
Savųjų budelių ranka.
O, broliai, mūsų lietuviai,
Ruseliai, žydai ir sribai!
Laisvės siekiančius visus
Vežėt ir šaudėt nekaltai.
Sudeginot žmonių namus,
Sušaudėt gyvulius kitų.
Atskyrėt vyrus nuo žmonių,
Išgrobstėt turtą išvežtų.
O tu, tautieti, tu, žmogau,
Ar tau taip trumpa atmintis,
Kad nesuklumpi prie altoriaus
Ir nepralieji ašarų.

Gal ir tau būtų kiek lengviau.
Žinau, nemiegi per naktis
Stribu buvai tu ne metus
Ir ne dvejus, ir ne trejus.
Tikiu, vaidenas tau dažnai
Žmonių sudrumsti gyvenimai,
Jų kančios didelės ir skaudžios.
Bet tai jau liko praeity
Ir jų jau niekad neatsiprašysi.
Gailėkis nuodėmių savų,
Kad kapuose nebūt sunku
Dėl mūsų brolių nekaltų.
Kratas darydavot dažnai,
Senuosius gąsdinot žiauriai.
Mes juokdavoms iš jūs jauni,
Kai lentyninėj spintoj
Ieškodavot lėkštėj gilioj
Ar ko nerosite brangaus.
O kai subardavo mama,
Tai atsitraukdavot staiga.
Neradę aukso nei žiedų
Surikdavot tada balsu:
Tu eiki, boba, po velnių
Mes ieškom jūsų miškinių.
Ir tampėt mumis nekaltai,
Ir tardėt šaukdami žiauriai,
Kam slepiam brolius miškinius,
Ko neatiduodam į jūs nagus.
Enkavedistai žiauriai siautė,
Žadėjo vežti į Rytus,
Bet aš nebojau jų šnekų
Padėjau broliams iš tiesų.

Aš juos visus labai mylėjau,
Ten buvo giminės, draugai,
Mačiau, kad kenčia jie labai.
Sušlapę, vėjų perpūsti,
Nepamiegoję ir alkani.
Nežino ryto ar sulauks,
Ar dar motulę pamatys,
O gal tuoj galvą paguldys.
Ir taip iškentę per žiemas,
Vos tik pavasaris ateis,
Kaip kurmiai lenda iš urvų
Linksmi vėl traukia į miškus.
Nežino nieko, kas jiems bus,
Gal kas išduos, gal kas priglauš.
O gal ant gatvės kas numes,
Bet jiems tas pats, nepasiduos.
Ir nepasidavė tikrai,
Kančias iškęsdavo tyliai.
Sužeistą nešdavo nakčia,
Kur paguldyti nežinia,
Kad kraujo lašas neišduotų,
Kad nepalikt pernakt skausmuos.
Ir jodu tepė jam žaizdas
Po egle tankia ir žalia,
Apklojo jį pušies šaka.
Nebuvo slaugių, daktarų,
Nebuvo lovų nei vaistų.

Jie gydė savo stebuklu
Ir nesiskundė, kad sunku.
Miške sučiulbus paukšteliu
Aš tuoj nubėgau takeliu.
Broleliai, broliai, jūs tyliau!
Stribai jau siaučia vis arčiau!
Širdis diktuoja man tiktai,
Kad buvo jau tokie laikai,
Kai mėtės kūnai gatvėse
Ir šaukės keršto paslapčia.
Kai aš rašau prisiminimus,
Man šiurpas eina per pečius.
Uždengiu aš visus langus
Ir, rodos, beldžias į duris,
Kažkas jas tuoj atidarys.
Jų vėlės tartum pasakys:
Nėr ko bijoti tau visai,
Nes jau praėjo tie laikai.
Stribai palieę, nelinksmi,
Enkavedistai paslėpti.
Jums saulė šviečia jau šviesi,
Nepriklausomybe, Tu esi.
Tik nebematom mes visi,
Bet džiaugiamės mes su jumis,
Kad esate nors jūs laisvi.

1995 m.

Priedai

1. Panemunio valsčiaus sribų sąrašas

1. Andrijanovas (vardas nežinomas)	17. Genadijus Patapovas
2. Steponas Andrijanovas	18. Julius Patapovas
3. Bitinas (vardas nežinomas)	19. Petrauskas (vardas nežinomas)
4. Romas Bulovas	20. Vytautas Sebastinavičius
5. Petras Drizga	21. Antanas Stakėnas
6. Jonas Drizga	22. Semionovas (vardas nežinomas)
7. Vladas Dzikavičius	23. Bronius Susnys
8. Petras Griovys	24. Vytautas Šapranauskas
9. Karolis Griovys	25. Petras Šapranauskas
10. Bronius Galinis	26. Karolis Šiupinys
11. Kazys Grunda	27. Vladas Trainys
12. Bronius Kanopa	28. Nikiforas Turkovas
13. Kazys Kazlauskas	29. Antanas Tūbelis
14. Petras Lapinskas	30. Lionginas Tūbelis
15. Vytautas Lapinskas	30. Jonas Virbalas
16. Romas Minkevičius	31. Vydoulis (vardas nežinomas)
	32. Juozas Vogulis

2. Talkininkų, kurių pasakojimai panaudoti šioje knygoje, sąrašas

1. Paulė Adamkevičienė	8. Liuda Jasiūnienė
2. Alfonsas Baublys	9. Jonas Kanopa
3. Juozas Bičiūnas	10. Algis Kazulėnas
4. Petras Čiučelis	11. Juozas Kūjelis
5. Janina Čižauskienė	12. Vanda Mikėnienė
6. Pranas Čižiūnas	13. Jonas Mikšys
7. Danielius Gužas	14. Stasys Povilonis

15. Jonas Pugžlys
 16. Romas Styra
 17. Emilija Susnienė
 18. Stasė Susnienė

19. Antanas Šimėnas
 20. Monika Tūskienė
 21. Monika Zigmantienė
 22. Pranas Žagarys
 Ir kt.

3. Rokiškio apskrities Panemunio valsčiaus partizanai ir gyven-tojai, žuvę pokario metais

1. AUGUSTINAVIČIUS Juozas. Vanaginės km., g. 1923 ar 1924 m., žuvo 1944 m. rudenį. Bėgo nuo sribų ir buvo nušautas už Bruzgulio namų. Jis buvo neginkluotas, slapstėsi nuo kariuomenės.
2. ADAMONIS Pranas. Panemunio vis., žuvo 1945 03 25. Žinoma tik tiek.
3. ADULIS Kostas, Juozo. Kalniečių km., g. 1901 m., žuvo 1944 12 13, Kalniečių kaime. Su juo kartu žuvo Vladas Šulčius.
4. ŠULČIUS Vladas, Petro. Kalniečių km., g. 1901 m. Jie buvo miško darbininkai. Juos nušovė grįžtančius iš darbo.
5. ADULIS Vladas, Prano. Kalniečių km., g. 1899 m., žuvo 1944 m. Kalniečių kai-me. Pavakary jis perkėlė gyvulius, pro šalį važiavo skribai ir jį nušovė.
6. ANDŽIULAITIS Antanas, kilęs iš Žemaitijos Andrijavos km. Gyveno savo na-me Suvainiškyje. Partizanas. Žuvo 1944 m. prie Neretų (Latvija).
7. JOČYS Jonas, Igno. Ratkūnų km., g. 1927 m. Partizanas. Žuvo kartu su A. An-džiulaičiu.
8. BAJORAS Antanas, Petro. Ežeriokšnės km., g. apie 1900 m. Beginklis. Jis gyve-no prie miško. Stribai areštavo, nuvežė į Rokiškio kalėjimą ir 1945 11 30 per tardymą užmušė.
9. BAJORAS Alfonsas, Jono. Ežeriokšnės km., g. 1920 m. Grupės vadas, partiza-nas. Žuvo 1944 m. Vilkolių kaime.
10. BALTUŠIS Kazys. Naujasodės km., g. 1917 m. Partizanas. Žuvo 1948 04 27. Latvelių kaime. Nušovė jo draugas rusas, su kuriuo jis slapstėsi.
1. BICIŪNAS Adolfas, Prano. Medikių km., g. 1921 m. Žuvo 1951 11 Pariškių-Gaigalų kaime. Partizanas. Partizanavo nuo 1944 m., priklausė Tinkūno grupei. Kartu žuvo Norbertas Tauterys.
12. TAUTERYS Norbertas, Petro. Miliūnų km., g. 1929 m. Vadovavo grupei.
13. BICIŪNAS Albertas, Jurgio. Palaidžios km., g. 1914 ar 1916 m. Žuvo Roksa-los kaime 1940 12. Tuo metu miškus „šukavo“ kareiviai. Albertas su kaimynu Jonu išėjo į mišką. Čia juos suėmė. Kaimynas Jonas pabėgo, o Albertą nušovė. Jis neturėjo ginklo, o tik slapstėsi nuo kariuomenės.
14. BICIŪNAS Edvardas, Jono. Medikių km., g. 1921 m. Partizanas. Biržų krašte jam buvo peršauta koja. Gulėjo ligoninėje, iš kurios draugai jį išvadavo. Kadangi buvo šlubas, tai slapstėsi namuose. 1945 09 03 naktį stribai apsupo sodybą ir jį nušovė lis buvo pirmoji auka, išniekinta Panemunyje ant gatvės grindinio.
15. BICIŪNAS Edvardas, Prano. Medikių km., g. 1921 m. Žuvo 1945 m. Ajutiškio kaime.

16. BIČIŪNAS Jonas, Petro. Jusegirio km., g. 1914 m. Partizanas, grupės vadas.
17. BIČIŪNAS Juozas, Petro (Jono brolis). Jusegirio km., g. 1916 m. Partizanas, Jono grupės narys. Jie abu ir Jonas Šūsnyš turėjo bunkerį Miliūnų miške. 1947 03 26 žuvo išduotas agento „Želvytės“. Jonas Šūsnyš pasidavė, o broliai susisprogdino.
18. BLADIŽIŪNAS Napalys. Jusegirio km., g. 1921 m. Jis buvo partizanas. Žuvo Biržų girioje.
19. BLIEKA Alfonsas, Petro. Slapyvardis - Patrimpą. Pavyžonių km., g. 1912 m. Kariškis, partizanas. 1946 09 24 sužeistas, nusišovė Raguvos apylinkėse.
20. BLIEKA Antanas, Petro. Pavyžonių km., g. 1918 m. Partizanas, būrio vadas. Žuvo Ežeriokšnės kaime 1946 09 05.
21. BLIEKA Petras, Petro. Pavyžonių km., g. 1910 m. Kariškis, „Vyčio“ partizanų apygardos vadas. Žuvo 1947 11 13 Ramygaloje.
22. BULOVAS Alfonsas, Juozo. Naujasodės km., g. apie 1910 m. Partizanas. Suimtas ir Rokiškio kalėjime užmuštas.
23. BULOVAS Juozas, Felikso. Čedasų km., g. 1892 m. Suimtas 1944 12 04. Rastas Rokiškio NKGB kluone miręs.
24. BULOVAS Juozas, Prano. Slapyvardis - Iksas. Kalpokiškio km., g. 1922 m. „Gedimino“ partizanų būrio vadas ir ryšininkas tarp rinktinių. Žuvo 1949 11 14 Plunksnočių miške su savo žmona Diana.
25. GLEMŽAITĖ-BULOVIEŅĖ Diana. Gimusi 1926 m. Žuvo 1949 11 14 Plunksnočių miške.
26. BULOVAS Romas, Kazio. Puškonių km., g. 1892 m. Vaistininkas. Rėmė partizanų vaistais ir tvarsliaiva. Suimtas 1945 09 24. Mirė 1947 04 18 Magadano srityje.
27. BULOVAS Stepas, Juozo. Naujasodės km., g. 1917 m. Partizanas. Priklausė „Vižūno“ būriui. Partizanavo nuo 1944 m. Žuvo Kupiškio rajone.
28. ČEČYS Motiejus, Jono. Roviškių km., g. 1892 m. Jis padėdavo partizanams, todėl buvo pakviestas į Panemunį ir 1950 m. užmuštas.
29. ČERNIAUSKAS Povilas, Kazio. Anglininkų km., g. 1920 m. Partizanas, priklausė Karaliūno būriui. Žuvo 1946 10 06 Slabadninkų kaime. Kartu žuvo Juozas Savickas.
30. SAVICKAS Juozas, Jono. Suvainiškių km., g. 1916 m. Partizanas, priklausė Bičiūno grupei.
31. ČIBINSKAS Lioginas, Juozo. Baraitiškių km., g. apie 1914 m. Partizanas. Žuvo 1946 08 Ažubalių beržynėlyje prie Juodupės.
32. ČIBINSKAS Petras, Jono. Šniukštų km., g. 1925 ar 1926 m. Partizanas. Per Panemunio puolimą 1944 12 12 jam sužeidė koją. Koją gangrenavo. Jį išvežė į Rokiškio ligoninę, kur ir mirė 1945 m.
33. ČIŽIŪNAS Petras, Juozo. Naujasodės km., g. 1910 m. Partizanas. Valdant vokiečiams, tarnavo Panemunėlyje policininku. Žuvo 1947 01 09 Kupiškio rajono Stukonių kaime, bunkeryje.
34. ČIŽIŪNAS Povilas, Juozo. Šarkiūnų km., g. 1909 m. Suimtas 1941 01 01 Rokiškio apskrities NKVD. Kaltintas už priklausymą Šaulių organizacijai, taip pat už aktyvią veiklą prieš komunistų partiją. Nuteistas 1941 10 07 ir sušaudytas.
35. DANIELIUS Pranas, Petro. Roviškių km., g. 1921 m. Jis buvo prisiregistravęs.

Važiuojant per Panemunį, buvo sulaikytas, paskui paleistas ir einant nušautas į nugarą.

36. DOVIDĖNAS Antanas, Klemenso. Griškiškio km., g. 1926 m. Partizanas, priklausė „Žukovo“ grupei. Žuvo 1949 05 14 Griškiškio kaime.

37. DOVIDĖNAS Juozas, Jono. Trumpiškių km., g. 1914 m. „Vytauto“ apygardos partizanas. 1944 m. areštuotas dingio.

38. DOVIDĖNAS Petras, Juozo. Griškiškio km., g. 1925 m. Žuvo 1944 m. Griškiškio kaime.

39. DUBAUSKAS Juozas, Antano. Suvainišio km., g. 1902 m. Suimtas 1946 02 15 Rokiškio apskrities NKVD. Kaltintas tuo, kad, būdamas 1941 m. sukilėlių būrio vadu, dalyvavo sovietinių aktyvistų ir žydų areštuose, 1944 m. įstojo į partizanų būrį. Nuteistas mirti 1946 07 11. Sušaudytas 1946 09 20.

40. GALVANAUSKAS Jonas, Juozo. Kunigiškių km., g. 1918 m. Partizanas. Žuvo 1945 04 20 Grubų miške. Ten juos tris apsupo. Du spėjo pabėgti, o jį nušovė Kelmynės pamiškėje, atvežė į Grubų mišką ir įmetė į duobę (sodželką). „Aš pats jį ištraukiau, naktį palaidojom jo sodyboje. Pasitaikė proga - jo seserys laidėjo kaimyną, tai slapta toje pačioje duobėje, šone, palaidojom ir Joną“ (pasakoja Bulovas iš Paliepio).

41. GALVANAUSKAS Petras, Felikso. Daliečių km., g. 1918 m. Partizanas. Žuvo 1945 01 05 Bulių kaime Latvijoje. Jį vijosi raitas kareivis ir nušovė tvartelyje.

42. GASIŪNAS Alfonsas. Pavyžonių km. Žuvo 1947 03 15.

43. GERMANAVIČIUS Adomas. Andrišonių km., g. 1901 m. Tarnautojas, partizanas. Suimtas 1946 m. Dingio be žinios. Remiantis kitais duomenimis, žuvo namuose.

44. GLEMŽA Jonas, Juozo. Jusegirių km., g. 1919 m. Valstietis, partizanas. Suimtas 1945 12 18. Paleistas 1946 06 16. Tapo partizanu. Žuvo 1947 m. Kupiškio rajono Miliūnų kaime.

45. GLEMŽA Kazys, Juozo. Jusegirių km., g. 1913 m. Remiantis Kazlauskaitės Onos liudijimu, 1945 07 žuvo Baltūnkų-vls./netoli Vainiūniškio ežero, apsuptas kareivių
vclAz ixil

46. GUŽAS Balys, Romo. Jo slapyvardis - Balys. Sičiūnų km., g. 1923 m. Partizanas, vadovavo grupei. Žuvo 1947 08 16 Pažūselių kaime.

47. GUŽAS Vytautas, Romo. Sičiūnų km., g. 1922 m. Žuvo 1949 m. 1998 11 13, po mirties buvo apdovanotas Vyčio kryžiumi.

48. JAKŠTAS Adolfas, Igno. Paliepio km., g. 1925 m. „Algimanto“ apygardos partizanas. Žuvo Pažūselių kaime 1945 01 10. Su juo ten pat žuvo septyni žemiau išvardintieji partizanai.

49. JAKULIS Titas, Kazio. Steponių km., g. 1931 m. „Algimanto“ apygardos partizanas.

50. KLIAUGA Povilas, Jono. Paliepio km., g. 1909 m.

51. PUGŽLYS Jonas, Augusto. Grundiškio km., g. 1906 m. Partizanas, vadovavo grupei.

52. SAMULĖNAS Vytautas, Juozo. Panemunio km., g. 1912 m.

53. SPYRA Balys, Silvestro. Naujasodės km., g. 1921 ar 1922 m.

54. ŠAPRANAUSKAS Silvestras, Kosto. Steponių km., g. apie 1895 m.

55. VAŠKEN IČIUS Bronius, Juozo. Paliepio km., g. 1921 m.

56. JAKULIS Alfonsas, Jono. Taručių km., g. 1924 ar 1926 m. Žuvo 1944-1945 m. Jis nušautas kartu su Vladu Jakuliu ir Antanu Indriūnu Roksalos miške. Alfonsų sribai peršovė, Vladas bėgo jam į pagalbą ir buvo peršautas. Pribėgę sribai, jį pribaigė. Alfonsą ir Vladą savieji naktį palaidojo Taručių kapinėse. Kartu su Alfonsu žuvo Vladas Jakulis ir Antanas Indriūnas.

57. JAKULIS Vladas, Jono. Taručių km., g. 1919 ar 1920 m. Žuvo Roksalos miške 1944 ar 1945 m. Motina jų palaikus parsivežė namo ir pašarvojo. Atėjo sribai, atsienešė šiaudų kūlį, uždėjo ant žuvusiųjų ir ušdegė. Subėgo žmonės ir užgesino gaisrą. Namus pavyko išgelbėti.

58. INDRIŪNAS Antanas. Dudiškių km., g. apie 1904 m. Žuvo Roksalos miške ir ten palaidotas 1944 ar 1945 m.

59. JAKULIS Danielius, Viktoro. Taručių km., g. 1914 m. Žuvo Ratkūnų kaime 1945 04. Remiantis kitų žmonių liudijimu, jis žuvo 1944 m. rudenį. Buvo peršauti plaučiai. Jis gydėsi pas Šimanauską. Kai vyko kariuomenės ekspedicija, jis išėjo, nes nenorėjo pakenkti šeiminkui. Gulėjo duobėje ant sniego, peršalo ir mirė.

60. JAKULYTĖ Vanda, Petro. Taručių km., g. 1926 06 30 (remiantis kitų žmonių liudijimu, 1931 m.). Žuvo Taručių kaime 1944 ar 1945 m. Pas Vandą atėjo kaimynės Bulovaitės ir prašė padėti pernaktoti, nes jos bijojusios. Naktį atėjo kareiviai (mergaitės gulėjo klėtyje) ir norėjo įeiti į klėtį. Kaimynės prašė Vandą laikyti duris, kad jie neįeitų. Kareiviai automatu per duris nušovė Vandą. .

61. JANUŠKA Anicetas, Mykolo. Biržų apskrities Veislynų km., g. apie 1906 m. Žuvo Šarkiūnėlių kaime 1945 m. kartu su Liauška, Putka, broliais Zizoniais. Januška gyveno Latvijoje, buvo partizanas, o tuo metu buvo Zizonių namuose. Tada siautėjo kariuomenė. Zizonių tvarte buvo bunkeris. Į jį sulindo visi penki. Kareiviai padegė tvartą (matyt, įtarė, kad yra pasislėpusių partizanų). Visi penki bunkeryje užduso. Kareiviai, neradę bunkerio, pasitraukė. Kartu žuvo:

62. LIAUŠKA Povilas, Ipolito. Ratkūnų km., g. 1918 m. Partizanas,

63. PUTKA Feliksas, Kazio. Biržų apskrities Raudonpamūšio km., g. 1920 m. Partizanas.

64. ZIZONIS Juozas (Jonas), Mato. Šarkiūnėlių km., g. 1919 m. Partizanas, priklausė Bliekos būriui.

65. ZIZONIS Vytautas, Mato. Šarkiūnėlių km., g. 1923 m. Partizanas, priklausė Bliekos būriui.

66. JASIŪNAS Adolfas, Juozo. Kalniečių km., g. 1910 m. Žuvo 1946 11 Kebelių kaime. Priklausė Bliekos grupei. Remiantis LGG* I tomu, Adolfas (Kalniečių km.), partizanas, žuvo 1945 m.

/67. JASIŪNAS Petras, Petro. Suvainišio km., g. 1913 m. Žuvo 1947 m. Taručių miške. Sribai jį peršovė. Pribėgęs svainis (sribas), jį užmušė šautuvo buože. Taručiu miške sribai jį ir palaidojo. Vėliau perlaidotas Taručių kapinėse.

68. JASIŪNAS Stasys. Rokiškio rajono Steponių km., g. 1926 m. Gyveno Rokiškyje. 1945 ar 1946 m. legalizavosi. 1954 m. žuvo. Remiantis APP** II tome (p. 514) pateiktais duomenimis, partizanas Stasys Jasiūnas - Girių karalius, buvęs Nepriklaus-

somos Lietuvos policininkas, slapstėsi panemuniečių būryje. Žuvo Raščiuočių miške.

69. JUKNEVIČIUS Stasys, Balio. Trumpiškių km., g. 1919 m. Partizanas. Žuvo 1948 02 12 prie Baublių ežero. Su juo kartu žuvo Alfonsas Kalpokas.

70. KALPOKAS Alfonsas, Liongino. Jo slapyvardis - Dėdė. Jokūbiškių km., g. 1914 m. Partizanavo nuo 1944 m., buvo grupės vadas. Žuvo 1948 02 12 prie Baublių ežero.

71. JURKĖNAS Petras. Mislyvų km., g. apie 1918 m. Partizanas. Žuvo 1948 08 06 Slabadninkų kaime. Remiantis APP** (p. 535) pateiktais duomenimis, Čibinskaitė priėmė jį į savo namus ir pranešė saugumui. Stribai namus apsupo ir Petrą nušovė. Paskui nuvežė į Panemunį, paguldė ant grindinio ir ant krūtinės dar uždėjo didžiulį akmenį. Žmonės ėjo prašyti, kad leistų palaidoti, bet stribai buvo nesukalbami.

72. IKAMAS Algis, Petro. Gikonų km., g. 1930 m. Žuvo 1954 07 16 Gikonų kaime. Remiantis APP** (p. 716) pateiktais duomenimis, 1954 m. liepos 15 d. operatyvinė liaudies gynėjų grupė, atėjusi į Gikonų kaimą, įrengė pasalą netoli Nemunėlio upės. Netoliese pasirodė du partizanai. Mes jiems pasiūlėme pasiduoti, bet jie turimais ginklais pasipriešino ir buvo likviduoti. Tai Algimantas Ikamas, Petro ir Bronius Meškėnas, Petro.

73. MEŠKINIS Bronius, Petro. (Ne Meškėnas). Biržų rajono Daudžgirių km., g. 1924 11 16. Žuvo 1954 07 16 Gikonų kaime.

74. KABATAVIČIUS Linas. Baraitkiškių km., g. 1921 m. Partizanas. Žuvo 1952 m. Pagurių kaime. Remiantis APP** (p. 514) pateiktais duomenimis, jį išdavė Greviškienė. Kabatavičius jai buvo paskolinęs daug pinigų. Sykį jis apsistojo Greviškienės namuose, Pagurių kaime ir ten buvo visą dieną, o ši per savo patikėtinį pranešė stribams. Kai enkavedistai, vadovaujami Pandėlio MGB viršininko Juknevičiaus, apsupo Greviškio namus, Linas buvo ant tvarto. Vienas enkavedistas pasiūlė pasiduoti. Linas paprašė, kad ateitų saugumo viršininkas Juknevičius. Kai tik šis atėjo, Linas jį nušovė, bet ir jį, bėgantį, taip pat nušovė.

75. KAIRIAUČIUS Juozas, Petro. Roviškių km., g. 1919 m. Partizanas. Žuvo 1945 12 Biržų girioje. Kartu su juo žuvo Viktoras Povilonis ir Algirdas Tauterys.

76. POVILONIS Viktoras, Juozo. Andrišonių km., g. 1923 m. Partizanas.

77. TAUTERYS Algirdas, Petro. Miliūnų km., g. 1920 m. Partizanas. Priklausė Skiauterės būriui. Jį sužeidė Biržų girioje. Kovos draugai jį užkėlė ant malkų, nes negalėjo išnešti, paskui neberado. Jis buvo Biržų gimnazijos mokytojas. Tuo metu kareiviai lavonų neėmė, bet ir jų trijų niekas nerado, rado tik jų šalmus.

78. KAIRYS Kazys, Mykolo. Daratiškių km., g. 1917 m. Suimtas 1944 m. spalio 5 d., nuteistas 1945 07 14 Karo tribunolo 10/5. 1953 08 01 nušautas Vorkutoje, šachtos N r. 29 lageryje, per kalinių streikus.

79. KALPOKAS Algirdas, Juozo. Vilkolių km., g. 1918 m. Partizanas, priklausė Kazimiero Kalpoko būriui. Jis buvo mokytojas. Žuvo 1949 ar 1950 m.

80. KALPOKAS Jonas, Prano. Vanaginės km., g. 1913 ar 1914 m. Partizanas, priklausė Juozo Kalpoko grupei. Žuvo 1945 m. Jį nušovė namuose. Jis ruošėsi registruotis, bet tuo metu užėjo stribai ir jį nušovė

81. KALPOKAS Kazys, Jurgio. Jokūbiškio km., g. 1910 m. Partizanas, būrio vadas Čedasų mokyklos mokytojas. 1951 m. suimtas ir sušaudytas.

82. KALPOKAS Petras, Antano. Gikonių km., g. 1918 m. Žuvo 1948 08 29. Jis buvo grupės vadas.
83. KANOPA Jonas, Augusto. Kebelių km. Suimtas 1945 m. Jį nuvežė į Panemunį ir nukankino. Pavasarį jis rastas ežere.
84. KARALIŪNAS Danielius, Kazio. Griškiškio km., g. 1914 m. Partizanas nuo 1944 m., Karaliūno partizanų būrio vadas. Jį nušovė Klingiuose 1948 03 13-14 d. Civičiaus namuose. Jis užkastas prie Panemunio pašto. Perlaidotas Kvetkų kapinėse.
85. KLIMA1TĖ Genutė, Adolfo. Vilkolių km., g. 1937 m. Moksleivė. Žuvo 1951 m. Genutė lankė 7-tą klasę. Kadangi Vilkoliuose nebebuvo 7-tos klasės, tai ji apsigyveno Ratkūnuose tetos Žukienės namuose. Naktį pradėjo belsti į duris. Jos įtarė, kad sribai, ir neįsileido. Genutė išbėgo pro šonines duris ir buvo nušauta.
86. KRISIŪNAS Juozas, Juozo. Čedasų km., g. apie 1908 m. Žuvo 1945 Rokiškyje. Jis buvo suimtas tuomet, kai partizanai Čedasuose apšaudė kareivių sunkvežimį. Tuo metu Rokiškio kalėjime kalėjo Jonas Liolys, kuris organizavo kalinių pabėgimą. Pritrenkę sargybinių, septyniese bėgo. Tačiau sargybinis atsigavo, pasikvietė į pagalbą sribus ir juos visus sušaudė.
87. LIOLYS Jonas, Felikso. Jonavos km., g. 1919 m. Žuvo 1945 m. Rokiškyje, mėgindamas pabėgti.
88. KUBILIUS Danielius, Juozo. Vilkolių km., g. 1923 m. Žuvo Panemunyje. Sribai areštavo, kankino Panemunyje. Kadangi jis nieko neišdavė, tai nuvedė į Panemunio durpyną ir nušovė. Jis slapstėsi nuo kariuomenės, priklausė Kazimiero Kalpoko būriui.
89. KUBILIUS Jonas, Jono. Dirvonų km., g. 1904 m. Žuvo 1944 m. Patilčių kaime. Jis buvo policininkas, turėjo ginklą.
90. KUDUKIS Edvardas, Vlado. Baryškių km., g. 1906 m. Žuvo 1948 m. Roksalos miške. Jie buvo svainiai su Petru Skruodžiu. Buvo miško darbininkai. Šamparaitė ėjo miško linija ir rado juos nušautus. Broliai Edvardą palaidojo. Jis ir Skruodis buvo neginkluoti, jiems nereikėjo eiti į kariuomenę.
91. SKRUODIS Petras. Baryškių km., g. 1907 m. Žuvo Roksalos miške 1948 m.
92. KUDUKIS Juozas, Gabrieliaus. Baryškių km., g. 1919 m. Žuvo 1950 ar 1951 m. Baryškių kaime. Užėjo į kiemą Pandėlio sribai. Kai pradėjo šunys loti, Juozas išėjo į kiemą ir buvo nušautas.
93. KUPČIŪNAS Vladas, Kosto. Mikoliškių km., g. 1921 m. Žuvo 1949 m. Jis buvo ryšininkas. 1949 m. jį areštavo, išvežė į Rokiškį ir tardydami užmušė.
94. LAPŠYS Zigmas, Juozo. Šiaulių rajono Kukų km., g. 1875 10 25. Žuvo 1945 m. Jis buvo Suvainišio vaistinės vedėjas ir padėdavo partizanams vaistais. 1945 m. jį areštavo ir užmušė Rokiškio kalėjime.
95. LIAUŠKA Petras, Ipolito. Pavyžonių km., g. 1920 m. Žuvo 1947 02 25 Zablaciaus km. Jie žuvo keturiese: Petras Mikšys, Vilhelmas Milaknis, Vladas Zemlickas ir Petras Liauška.
96. MIKŠYS Liudas, Stepo. Čedasų km., g. 1926 m. Žuvo 1947 02 25 Zablaciaus kaime, grupės vadas.
97. MILAKNIS Vilhelmas, Prano. Čedasų km., g. 1919 m. Žuvo 1947 02 25 Zablaciaus kaime.

98. ZEMLIČKAS Vladas, Antano. Naujasodės km., g. 1921 m. Žuvo 1947 02 25 Zablaciaus kaime. Buvo politinės dalies vadovas Bliekos būryje.
99. LIOLYS Danas, Felikso. Jonavos km., g. 1929 m. Žuvo 1945 01 10 Jonavos kaime. Atvažiavę į kiemą, sribai liepė Danui išeiti laukan ir automatu jį nušovė.
100. LIOLYS Feliksas, Jono. Jonavos km., g. 1888 m. Žuvo 1945 01 10 Jonavos kaime. Kai nušovė Daną, Felikso nebuvo namuose. Jis buvo pavarytas vežti malkų u. Vilkolių į Panemunį. Stribai pareikalavo, kad Felikso dukra parodytų, kur tėvas dirba. Dukra juos nuvedė į Vilkolius, tie pasivarė Feliksą Jonavos kaimo link ir nušovė. Nušautuosius liepė palaidoti savo kieme ir niekam nesakyti.
101. MALIŠKA Algimantas. Dumblos km., g. 1911 ar 1913 m. Suimtas ir mirė Rokiškio kalėjime.
102. MARMOKAS Vladas, Juozo. Kelmynės km., g. 1911 m. Žuvo 1945 m. Kelmynės kaime. Žmona išvažiavo į Rokiškį, o jis liko su vaikais. Turėjo atleidimo nuo kariuomenės dokumentus. Atvažiavus sribams, jis išbėgo iš namų ir pasislėpė malčinėje. Suradę stribai labai sumušė jį ir nušovė.
103. MAŠAUSKAS Vytautas. Čedasų km. Žuvo 1946 12 13.
104. MIKŠYS Vladas, Stepo. Čedasų km., g. apie 1923 m. Žuvo šarkiūnėlių kaime 1945 m.
105. MISIŪNAITĖ Onutė, Kazimiero. Vilkolių km., g. 1922 m. Žuvo 1945 Kurklietų kaime. Onutė tarnavo pas Kliaugą Kurkliečių kaime. Užėję skribai, neva valydami ginklus, ją nušovė.
106. PATŪPA Danielius, Jono. Griškiškio km., g. 1924 m. Žuvo 1948 08 29 Patūpiškio kaime.
107. PERMONAS Alfonsas, Jasiaus. Mikoliškių km., g. 1911 m. Žuvo Mikoliškių kaime 1944 12. Jis labai nekentė bolševikų. Stribai važiavo nuo Pagirių. Juos pamatęs, jis bėgo miškan ir ten jį nušovė.
108. POVILONIS Lionginas, Romo. Roksalos km., g. 1910 11. Žuvo Taručių miške 1945 m. Jis buvo „Kiriuškos“ būrio partizanas. Ruošėsi važiuoti prisiregistruoti, skutosi barzdą. Atvažiavo stribai, išsivedė ir nušovė.
109. POVILONIS Pranas, Jono. Miklonių km., g. 1925 m. Žuvo 1945 m. Jis pabėgo iš kariuomenės ir partizanavo.
110. PUGŽLYS Petras, Antano. Naujasodės km., g. 1916 m. Žuvo 1944 m. Naujasodės kaime. Petras mokėsi Kauno kunigų seminarijoje. Okupavus rusams Lietuvą, grįžo į Naujasodę. Vieną dieną atvažiavo stribai Vogulis, Kanopa, Tūbelis ir jį lauke nušovė.
111. PUTRINSKAS Viktoras, Vlado. Ajutiškio km., g. 1926 ar 1928 m. Žuvo Ajutiškio kaime po Panemunio puolimo 1944 12 13. Po puolimo partizanai pasitraukė į Ajutiškio kaimą. Juos apsupo kariuomenė ir nušovė Viktorą Putrinską ir Bronių Rasiavičių.
112. RASIMAVIČIUS Bronius, Romo. Raikėnų km., g. 1927 03 09. Žuvo Ajutiškio kaime 1944 12 13.
113. PUTRINSKAS Liudas, Vlado. Ajutiškio km., g. 1920 m. Žuvo 1948 05 27 Kaune.
114. PUTKA Alfonsas, Kazio. Biržų rajono Raudonpamūšio km., g. 1914 m. Žu-

vo 1944 12 12 Panemunyje. Per Panemunio puolimą Alfonsas atsistojo priešais sribų būstinę ir pareikalavo, kad visi pasiduotų. Stribai per duris paleido seriją iš automatų ir Alfonsą mirtinai sužeidė.

115. PUTRIŪNAS Danas, Zigmo. Naujikų km., g. 1921 m. Žuvo 1944 11 25 Naujikų kaime. Buvęs panemunietis Kotovas, artėjant vokiečiams, pasitraukė į Rusiją. Tada Danas pasiėmė jo arklį. Su rusais grįžo ir Kotovas. Atėjo pas Daną ir jį nušovė.

116. RASIULIS Apolinaras. Laukminiškio km. Žuvo Roksalos miške.

117. RUDOKAS Feliksas, Jono. Pavyžonių km., g. 1901 m. Žuvo 1944 m. Vilniaus kalėjime.

118. RUŽELĖ Danielius, Juozo. Šniukštų km., g. 1929 m. Žuvo 1951 m. Šniukštų kaime. Partizanas nuo 1946 m., „Pilėnų“ tėvūnijos Tinkūno partizanų būrio narys.

119. RUŽELĖ Vytautas, Juozo. Šniukštų km., g. 1920 m. 1945 m. legalizavosi, nuo 1946 06 vėl partizanavo. Žuvo 1946 m. Patupiškio kaime.

120. RUŽELĖ Juozas, Juozo. Stasiškių km., g. 1923 m. Žuvo 1944 m. Stasiškių kaime. Jis buvo partizanas, miške labai peršalo, susirgo difteritu ir mirė.

121. SAMULĖNAS Albertas, Juozo. Panemunio mst., g. 1918 m. Kur ir kada žuvo, nepavyko nustatyti.

122. SAMULĖNAS Juozas, Juozo. Panemunio mst., g. 1921 m. Žuvo Kurkliečių kaime 1945 ar 1946 m. kartu su Broniumi Šapranausku.

123. ŠAPRANAUSKAS Bronius, Igno. Naujasodės km., g. 1913 m. Žuvo 1945 ar 1946 m. Kurkliečių kaime.

124. SKIAUTERĖ Povilas, Petro. Raščiūnų km., g. 1914 m. Žuvo 1948 12 31 Ageiškiškio kaime. Gyveno Panemunio valsčiaus Raščiūnų kaime. Būrio vadas. Žuvo kartu su Vytautu Tauteriu.

125. TAUTERYS Vytautas, Petro. Miliūnų km., g. 1918 m. Žuvo 1948 12 31 Ageiškiškio kaime. Partizanas nuo 1945 m., Tinkūno, Skiauterės partizanų būrių partizanas. Jis su Skiautere buvo Ageiškiškio kaime pas Kazlauskaitės. Jie paprašė, kad jos atvežtų iš Pandėlio cigarečių ir vyno. Bet viena iš jų pranešė stribams, kurie apsupo sodybą ir juos nušovė.

126. STASIŪNIENĖ Albina, Antano. Papiškių km. Žuvo 1945 05 27, važiuodama nuo Naujasodės į Panemunį. Prie Panemunio stribai nušovė Albina, sužeidė V. Četkauskienę ir Albinos dukrą. Kitus areštavo, prigrasino ir liepė sakyti, kad šaudė banditai. Tada paleido.

127. SUKAUSKAS Adolfas, Felikso. Slapyvardis - Žukovas. Pavyžonių km., g. 1907 m. Žuvo Pavyžonių kaime 1948 09 12. Partizanas nuo 1944 m., Karkliūno partizanų būrio narys, vadovavo grupei.

128. SUSNYS Jonas, Romo. Taručių km., g. 1903 (ar 1913) m. Vadovavo grupei. Suimtas 1947 03 26, paleistas 1956 05 20. Grįžus namo, prisistatė Kupiškiio tardytojas. Kai tardytojas pasakė, kad jį areštuos, Jonas užlipo ant aukšto ir pasikorė,

129. ŠAPRANAUSKAS Danas, Igno. Naujasodės km., g. 1919 m. Žuvo 1952 01 30 Papiškių kaime. Karaliūno partizanų būrio partizanas. Remiantis APP** (p. 898) duomenimis, Papiškio kaimo gyventojų Nagelės daržinėje agentas „Zapadnyj“ organizavo išgertuves. Jų metu agentas paprašė Dano parodyti parabelį, kuriuo ir peršovė Daną. Danas išbėgo į kiemą, įkrito į šulinį ir mirė.

130. ŠARKIŪNAS Adolfas, Romo. Naujasodės km., g. 1920 m. Buvo suimtas ir dingo.
131. ŠEREIKA Jonas, Jono. Aleksių km., g. 1915 m. Žuvo 1949 06 23. Remiantis APP** (p. 624) duomenimis, Jonas buvo nuo 1944 m. Karaliūno partizanų būrio partizanas, vadovavo grupei. Jis buvo Adolfo Jakšto iš Paliepio kaimo svainis.
132. ŠEŠKAUSKAS Jonas, Jono. Stasiškių km., g. 1921 m. Žuvo Stasiškių kaime 1945 07 20. Jis buvo partizanas. Jonas buvo rastas miške negyvas ir palaidotas Čedasų kapinėse.
133. ŠIRVINSKAS Vladas, Stepo. Viršilų km., g. 1912 m. Žuvo 1944 12 13 Viršilų kaime. Vladas buvo nušautas miške po Panemunio puolimo. Kai pasirodė kareiviai, jis išėjo iš namų į mišką ir buvo nušautas.
134. ŠNIOKA Alfonsas, Petro. Šniukštų km., g. 1915 (1925Š) m. Žuvo 1948 m. spalio 1-20 dienomis Latvijos pasienyje. Priklausė Skiauterės būriui.
135. ŠULYS Julius, Jono. Slapyvardis - Putinas. Gimė 1923 m. Žuvo 1949 05 26. Priklausė „Vižūno“ būriui.
136. TABULEVIČIUS Povilas, Petro. Vanaginės km., g. 1912 m. Žuvo 1948 m. Jis veždavo partizanų konfiskuotas karves į Latviją parduoti. Padėjo partizanams. Kartą jį pasišaukė NKVD ir 1948 m. sušaudė.
137. TAUTERYS Jonas. Medikių km., g. 1919 m. Partizanas nuo 1945 m. Priklausė Tinkūno būriui. Nurodyta, kad žuvo, bet data nenurodyta.
138. TAUTERYS Jonas. Miliūnų km.
139. TAUTERYS Liudvikas. Gikonų km. Žuvo 1944 m.
140. TINKŪNAS Viktoras, Viktoro. Slapyvardis - Ažuolas. Čedasų mst., g. 1908 m. Žuvo Slabodos kaime 1949 01 11. „Vyžuonos“ partizanų būrio vadas. Jis žuvo Aukštrupio vienkiemyje. Ten, po grindimis, buvo bunkeris.
141. VAIŠTONAS Jonas. Ginočių km. Žuvo 1944 m.
142. VAIČEKASKAS Adolfas, Antano. Pandėlio mst., g. 1911 m. Gyveno Suvainiškyje. Suimtas 1944 10 17. Su kitais 22 suimtais užpuolė Rokiškio KPZ sargybą ir buvo nušautas.
143. VAŠTAKA Jonas, Antano. Ginočių km., g. 1915 m. Žuvo Einikiškių kaime 1945 01.
144. VIDENIS Jonas, Petro. Gyveno Panemunio valsčiuje. Žuvo 1946 m.
145. VERBIEJUS Juozas, Andriaus. Ginočių km., g. 1928 m. Žuvo 1956 05 18 Sibire.

Informaciją surinko *Alfonsas Varanauskas* (Rokiškio raj., Panemunis)

* LGG - Lietuvos gyventojų genocidas, II tomas.

** APP - Aukštaitijos partizanų prisiminimai, I tomas.

4. Rokiškio apskrities Panemunio valsčiaus tremtiniai

Eil. Nr.	Pavardė, vardas, tėvo vardas	Gimimo metai	Kada iš-tremtas	Paleidi-mo data	Iš kokio kai-mo ištrem-tas
1	BAIKAUSKAS Adolfas, Antano	1904	1949	1957	Ratkūnų
2	BAIKAUSKIENĖ Stefanija, Liudo	1908	1949	1957	Ratkūnų
3	BAJORAS Romas, Jono	1877	1949	Mirė	Minkūnų
4	BAJORIENĖ Kazė, Petro	1887	1949	Mirė	Minkūnų
5	BAJORAS Povilas, Romo	1929	1949	1958	Minkūnų
6	BALČIŪNAS Jonas	1907	1948	Mirė	Gikonių
7	BALČIŪNIENĖ Ona	1904	1948		Gikonių
8	BALČIŪNAITĖ Janina, Jono	1932	1948		Gikonių
9	BALČIŪNAS Jonas, Jono	1935	1948		Gikonių
10	BALČIŪNAITĖ Gailutė, Jono	1939	1948		Gikonių
11	BACEVIČIUS Antanas	1911	1948		Gikonių
12	BALTRUKIENĖ Norbertą, Felikso	1924	1948	1958	Čedasų
13	BAUBLYS Juozas, Juozo	1882	1948	1957	Paneratės
14	BAUBLIENĖ Joana, Juozo	1891	1948	1957	Paneratės
15	BAUBLYS Antanas, Juozo	1925	1948	1957	Paneratės
16	BAUBLYS Jonas, Jurgio	1924	1947		Ažubalių
17	BAUBLIENĖ Leonora, Jono	1902	1949	1954	Ažubalių
18	BAUBLYS Jurgis	1888	1949	1959	Ažubalių
19	BAUBLYTĖ Genė, Jurgio	1937	1949	1959	Ažubalių
20	BAUBLYS Juozas, Jurgio	1928	1949	1959	Ažubalių
21	BAUBLYS Jurgis, Juozo	1888	1949	1959	Ažubalių
22	BIČIŪNAS Petras, Prano	1878	1948	Mirė	Jusegirio
23	BIČIŪNINĖ Bronė, Juozo	1900	1947	1956	Medikių
24	BIČIŪNAS Pranas, Petro	1882	1947	1956	Medikių
25	BIČIŪNAITĖ Tatsia, Petro	1914	1948	1956	Jusegirio
26	BLIEKA Petras, Petro	1874	1947	Mirė	Pavyžionių
27	BLIEKIENĖ Paulina, Mykolo	1888	1947	Mirė	Pavyžionių
28	BLIEKAITĖ-SEDELIENĖ Zita, Petro	1937	1947	1957	Pavyžionių
29	BLIEKIENĖ Vladislava, Nikodemo	1919	1947	1956	Čedasų
30	BLIEKA Izidorius, Antano	1941	1947	1954	Čedasų
31	BRUZGULIS Juozapas, Petro	1889	1951	1958	Kvetkų
32	BRUZGULIS Juozapas, Juozapo	1936	1951	1958	Kvetkų
33	BRUZGULYTĖ Danutė, Juozapo	1934	1951	1958	Kvetkų
34	BRUZGULYTĖ Elena, Juozapo	1928	1951	1958	Kvetkų
35	BRUZGULIS Juozas, Domo	1898	1951	1958	Gikonių
36	BRUZGULIENĖ Juzefą, Jono	1904	1951	1958	Gikonių
37	BRUZGULYTĖ Stasė, Juozo	1930	1951	1958	Gikonių
38	BRUZGULIS Vytautas, Juozo	1931	1952	1958	Gikonių
39	BRUZGULIS Danas, Juozo	1933	1951	1958	Gikonių

40	BRUZGULIS Vaclovas, Juozo	1941	1951	1958	Gikonių
41	BULOVIENĖ Jadvyga, Petro	1910	1948	1958	Čedasų
42	BULOVAS Aloyzas, Juozo	1935	1948	1958	Čedasų
43	BULOVAS Juozas, Juozo	1937	1948	Mirė	Čedasų
44	BULOVAS Antanas, Juozo	1942	1948	1958	Čedasų
45	BULOVAITĖ Zita, Juozo	1939	1948	1958	Čedasų
46	BULOVAS Antanas, Igno	1901	1949	1958	Šarkiūnų
47	BULOVIENĖ Albina	1895	1949	Mirė	Šarkiūnų
48	BULOVAS Romas	1907	1949	1958	Šarkiūnų
49	BUTEIKIS Anupras, Antano	1889	1951	1958	Andrišonių
50	BUTEIKINĖ Stefanija, Povilo	1891	1951	1958	Andrišonių
51	BUTEIKIS Juozas, Anupro	1924	1951	1958	Andrišonių
52	BUTEIKYTĖ Danutė, Anupro	1933	1951	1958	Andrišonių
53	BUTEIKYTĖ Genovaitė, Anupro	1925	1951	1958	Andrišonių
54	BUTEIKYTĖ Liucija, Anupro	1926	1951	1958	Andrišonių
55	BUTĖNAS Viktoras, Juozo	1885	1951	1958	Andrišonių
56	BUTĖNAITĖ Teklė-Aldona, Viktoro	1932	1951	1958	Andrišonių
57	BUTĖNIENĖ Salomėja, Igno	1898	1951	1958	Andrišonių
58	BUTĖNAS Juozas, Kazio	1934	1951	1957	Vengriškių
59	ČIBINSKAS Ignas, Petro	1881	1948	Mirė	Slabadnikų
60	ČIBINSKIENĖ Petronėlė, Igno	1892	1948	1958	Slabadnikų
61	ČIBINSKIENĖ Ona, Adomo	1885	1948	1958	Slabadnikų
62	ČIBINSKAITĖ Aldona, Igno	1919	1948	1958	Slabadnikų
63	ČIBINSKAS Algirdas, Igno	1921	1948	1958	Slabadnikų
64	ČIBINSKAS Pranas, Jono	1897	1947	1957	Šniukštų
65	ČIBINSKIENĖ Eleonora, Juozo	1906	1947	1957	Šniukštų
66	ČIBINSKAS Jonas, Prano	1929	1947	1957	Šniukštų
67	ČIBINSKAITĖ Stasė, Prano	1930	1947	1956	Šniukštų
68	ČIBINSKAITĖ Liucija, Prano	1934	1947	1957	Šniukštų
69	ČIBINSKAS Stasys, Prano	1936	1947	1956	Šniukštų
70	ČERNIAUSKAS Kazys, Kazio	1897	1949	Mirė	Anglininkų
71	ČERNIAUSKIENĖ Ona, Juozo	1897	1949	1957	Anglininkų
72	ČERNIAUSKAITĖ Felė, Kazio	1922	1949	1957	Anglininkų
73	ČERNIAUSKAS Jonas, Kazio	1926	1949	1959	Anglininkų
74	ČERNIAUSKAS Julius, Kazio	1931	1949	1957	Anglininkų
75	ČERNIAUSKAS Viktoras, Kazio	1935	1949	1957	Anglininkų
76	DAINAUSKAS Kazys, Teofilio	1938	1949	1957	Gikonių
77	DAINAUSKAS Teofilis, Juozo	1890	1949	1957	Gikonių
78	DAINAUSKIENĖ Veronika, Jurgio	1890	1949	1957	Gikonių
79	DANIELIUS Kazys	1916	1948	1957	Roviškių
80	DANIELIUS Petras, Kazio	1881	1948	1957	Roviškių
81	DAUGĖLA Juozas, Igno	1891	1948	1958	Paliepių
82	DAUGĖLIENĖ Elia	1896	1948	Mirė	Paliepių
83	DAUGĖLAITĖ Virginija, Juozo	1926	1948	1958	Paliepių

84	DAUGĖLA Ralfas, Juozo	1929	1948	1958	Paliepių
85	DILBA Antanas, Antano	1892	1949	1956	Paliepių
86	DILBIENĖ Vincė, Kazio	1901	1949	1956	Paliepių
87	DILBA Virginijus, Antano	1937	1949	1956	Paliepių
88	DILBA Rimantas, Antano	1942	1949	1956	Paliepių
89	GALVANAUSKIENĖ Petronėlė, Viktoro	1886	1941	Mirė	Kavolių
90	GALVANAUSKAS Juozas, Felikso	1885	1941	Mirė	Kavolių
91	GALVANAUSKAS Petras, Juozo	1914	1941	Mirė	Kavolių
92	GALVANAUSKAS Vytautas, Juozo	1924	1941	1958	Kavolių
93	GALVANAUSKAITE Danutė, Juozo	1927	1941	1958	Kavolių
94	GALVANAUSKAS Jonas, Felikso	1884	1949	1956	Kavolių
95	GALVANAUSKIENE Vincė, Antano	1895	1949	1956	Kavolių
96	GALVANAUSKAS Norbertas, Jono	1930	1949	1956	Kavolių
97	GALVANAUSKAS Silvestras, Jono	1932	1949	1956	Kavolių
98	GALVANAUSKAITE Aldona, Jono	1936	1949	1956	Kavolių
99	GALVANAUSKAS Juozas, Petro	1890	1948	1958	Kunigiškių
100	GALVANAUSKIENĖ Anelė, Kosto	1892	1948	1958	Kunigiškių
101	GALVANAUSKAITE Monika, Juozo	1925	1948	1958	Kunigiškių
102	GALVANAUSKAS Algirdas, Juozo	1926	1948	1958	Kunigiškių
103	GALVANAUSKAITE Emilija, Juozo	1930	1948	1958	Kunigiškių
104	GALVANAUSKAS Alfonsas, Juozo	1934	1948	1958	Kunigiškių
105	GALVANAUSKAS Feliksas, Felikso	1889	1948	1957	Daliečių
106	GALVANAUSKIENĖ Paulina, Juozo	1885	1948	1957	Daliečių
107	GALVANAUSKAS Alfonsas, Felikso	1926	1948	1957	Daliečių
108	GALVANAUSKAITE Janina, Felikso	1929	1948	1957	Daliečių
109	GASĖNAS Antanas, Antano	1866	1941	Mirė	Slabadnikų
110	GASĖNIENĖ Petronėlė	1871	1941	Mirė	Slabadnikų
111	GASĖNIENĖ Filomena, Romo	1940	1941	1960	Slabadnikų
112	GASĖNAS Vytautas, Romo	1941	1941	1960	Slabadnikų
113	GASIŪNAS Bronius, Adomo	1882	1948	Mirė	Jusegirio
114	GASIŪNIENĖ Elžbieta, Juozo	1884	1948	1960	Jusegirio
115	GASIŪNAS Bronius, Broniaus	1931	1948	1960	Jusegirio
116	GERVĖ Jonas, Augusto	1921	1948	1958	Sipelių
117	GERVĖ Augustas	1948	1960		Sipelių
118	GERVIENĖ Ona, Jono	1901	1951	1958	Sipelių
119	GERVYTĖ Irena, Augustino	1934	1951	1958	Sipelių
120	GERVYTĖ Danutė, Augusto	1942	1951	1958	Sipelių
121	GERVĖ Jonas, Jono	1911	1941	1958	Čedasų
122	GERVIENĖ Anelė, Prano	1909	1941	1958	Čedasų
123	GERVĖ Juozas	1900	1949	1956	Vilkolių
124	GERVIENĖ Stefanija, Juozo	1904	1949	1956	Vilkolių
125	GERVĖ Balys, Juozo	1932	1949	1956	Vilkolių
126	GERVYTĖ Paima, Juozo	1936	1949	1956	Vilkolių

127	GERVĖ Julius, Juozo	1940	1949	1956	Vilkolių
128	GERVĖ Petras	1905	1949	1956	Vilkolių
129	GERVIENĖ Valė	1905	1949	1956	Vilkolių
130	GERVĖ Vidmantas, Petro	1944	1949	1956	Vilkolių
131	GERVYTĖ Birutė, Petro	1947	1949	gimė 1956	Vilkolių
				tremtyje	
132	GERVĖ Danas, Petro		1949	gimė 1956	Vilkolių
				tremtyje	
133	GREVIŠKIS Povilas, Juozo	1898	1941	Mirė	Naujikų
134	GREVIŠKIENĖ Marija, Stasio	1909	1941	1958	Naujikų
135	GREVIŠKYTĖ Irena, Povilo	1930	1941	1958	Naujikų
136	GREVIŠKIS Algirdas, Povilo	1933	1941i	1958	Naujikų
137	GREVIŠKYTĖ Laimutė, Povilo	1937	1941	Mirė	Naujikų
138	GRUNSKIENĖ Ona, Justino	1883	1941	Mirė	Pagojės
139	GRUNSKYTĖ-SAKALAUŠKIENĖ Vincenta	1912	1941	Mirė	Pagojės
140	GURKLYS Kazys, Antano	1885	1949	1958	Daliečių
141	GURKLIENĖ Marijona, Petro	1893	1949	1955	Daliečių
142	GURKLYTĖ Genė, Kazio	1922	1949	1958	Daliečių
143	GURKLYTĖ Ksavera, Kazio	1933	1949	1958	Daliečių
144	GURKLYS Jurgis, Antano	1890	1949	1960	Daliečių
145	GURKLIENĖ Agnė, Felikso	1893	1949	1960	Daliečių
146	GURKLYTĖ Danė, Jono	1932	1949	1960	Daliečių
147	GURKLYS Bronius, Jono	1905	1941		Ginočių
148	GURKLYS Bronislavas, Mato	1903	1941	Mirė	Ginočių
149	GURKLIENĖ Danutė-Levutė, Mato	1906	1941	1971	Ginočių
150	GURKLYTĖ Salomėja, Mato	1913	1941	Mirė	Ginočių
151	GURKLYTĖ Jane, Mato	1923	1941		Ginočių
152	GUDONIENĖ Julė, Kazio	1915	1948	1957	Kunigiškių
153	GUDONIENĖ Juzė, Juliaus	1868	1948	Mirė	Kunigiškių
154	GUDONIENĖ Vlada, Juozo	1910	1948	1957	Kunigiškių
155	GUDONIS Algimantas, Miko	1941	1948	1957	Kunigiškių
156	GUDONIS Juozas, Jurgio	1943	1948	1957	Kunigiškių
157	GUDONIS Vytautas, Jurgio	1940	1948	1957	Kunigiškių
158	GUDONIS Mykolas, Silvestro	1894	1948	1957	Kunigiškių
159	INDRIŠKEVIČIUS Petras, Juozo	1910	1949	1957	Stasiškių
160	INDRIŠKEVIČIENĖ Vlada, Jono	1923	1949	1957	Stasiškių
161	INDRIŠKEVIČIUTĖ Elena, Petro	1944	1949	1957	Stasiškių
162	INDRIŠKEVIČIUS Vincas, Petro	1947	1949	1957	Stasiškių
163	JAKŠTAS Algimantas	1933	1947	Mirė	Paliepių
164	JAKŠTAS Ignas, Mato	1882	1947	Mirė	Paliepių
165	JAKŠTIENĖ Grasilda, Vinco	1894	1947	1958	Paliepių
166	JAKŠTAITĖ Elena, Igno	1925	1948	1956	Paliepių
167	JAKŠTAS Algirdas, Igno	1929	1947	1958	Paliepių

168	JANAVIČIUS Augustas, Jurgio	1896	1941	1956	Vilkoliai
169	JANAVIČIENĖ Monika, Petro	1903	1941	1956	Vilkoliai
170	JANAVIČIŪTĖ Janina, Augusto	1937	1941	1956	Vilkoliai
171	JANUŠONIS Jonas, Kazio	1904	1941	Mirė	Suvainišchio
172	JANUŠONIENĖ Elzbieta, Jono	1910	1941		Suvainišchio
173	JANUŠONYTĖ Liucija, Jono	1937	1941		Suvainišchio
174	JANUŠONIS Kęstutis, Jono	1939	1941		Suvainišchio
175	JASINIENĖ Karolina, Domo	1888	1945		Kavolių
176	JASIŪNIENĖ Ona, Kazio	1914	1948	1957	Taručių
177	JASIUNAS Rimantas, Petro	1939	1948	1957	Taručių
178	JASIŪNAS Zigmąs, Petro	1942	1948	1957	Taručių
179	JUKNEVIČIUS Bąlys, Igno	1874	1947	Mirė	Čedasų
180	JUKNEVIČIENĖ Teklė, Jurgio	1888	1947	1958	Čedasų
181	JUKNEVIČIUS Vladas, Balio	1922	1949	1958	Čedasų
182	JURKĖNIENĖ Konstancija	1949			Minkūnų
183	JUODELIENĖ Petronėlė, Mykolo	1896	1951	1958	Kalniečių
184	JUODELIS Adolfas, Juozo	1931	1951	1958	Kalniečių
185	JUODELYTĖ Elzbieta, Juozo	1883	1951	1956	Kalniečių
186	KABATAVIČIENĖ Kazė	1899	1951		Baraitiškių
187	KABATAVIČIUTĖ Bronė	1922	1951		Baraitiškių
188	KABATAVIČIUTĖ Janina	1927	1951		Baraitiškių
189	KABATAVIČIUTĖ Stasė	1935	1951		Baraitiškių
190	KAIRIENĖ Genovaitė, Vlado	1917	1949	1956	Slabadninkų
191	KAIRYS Jonas, Jono	1943	1949	1956	Slabadninkų
192	KAIRYTĖ Gailutė, Jono	1941	1949	1956	Slabadninkų
193	KAIRIENĖ Veronika, Antano	1892	1949	1960	Daratiškių
194	KAIRIENĖ Elena	1949	1960		Daratiškių
195	KAIRYTĖ Veronika, Juozo	1929	1949	1960	Daratiškių
196	KAIRIŪKŠTIENĖ Teklė, Povilo	1893	1941	Mirė	Miliūnų
197	KAIRIŪKŠTIENĖ Veronika, Viktoro	1916	1941	1958	Miliūnų
198	KAIRIŪKŠTIS Antanas, Antano	1914	1941	1958	Miliūnų
199	KAIRIŪKŠTYTĖ Liuda, Antano	1920	1941	1958	Miliūnų
200	KALPOKAS Pranas, Felikso	1876	1948	Mirė	Vanaginės
201	KALPOKIENĖ Adelė, Romo	1913	1948	1956	Vanaginės
202	KALPOKAS Edmundas, Germano	1940	1948	1957	Vanaginės
203	KALPOKAITĖ Stasė, Germano	1941	1948	1957	Vanaginės
204	KALPOKAITĖ Irena, Germano	1942	1948	1957	Vanaginės
205	KALPOKIENĖ Petrė, Antano	1875	1948	1956	Vanaginės
206	KALPOKAITĖ Paulina, Prano	1903	1948	1956	Vanaginės
207	KALPOKIENĖ Ina, Vlado	1916	1948	1956	Vanaginės
208	KALPOKAITĖ Rimutė, Jono	1946	1948	1956	Vanaginės
209	KALPOKAS Juozas, Petro	1877	1941	Mirė	Miškinės
210	KALPOKAS Laimutis	1937	1941	Mirė	Miškinės
211	KALPOKAS Ramutis, Juozo	1923	1941	1958	Miškinės

212	KALPOKAS Drašutis, Juozo	1924	1941	1958	Miškinės
213	KALPOKAITĖ Gailutė, Juozo	1927	1941	Mirė	Miškinės
214	KALPOKAS Jaunutis, Juozo	1929	1941	1958	Miškinės
215	KALPOKAITĖ Sigutė, Juozo	1930	1941	1958	Miškinės
216	KALPOKIENĖ Regina, Juozo	1871	1941	Mirė	Ginočių
217	KALPOKAS Eugenijus, Kazio	1935	1948	1958	Čedasų
218	KALPOKAITĖ Gerutė, Geručio	1945	1948	1958	Miškinės
219	KALPOKIENĖ Stefanija, Petro	1926	1948	1958	Miškinės
220	KALPOKAS Vladas, Felikso ¹⁹¹⁴	1941			Pavyžionių
221	KALPOKAITĖ Zita, Felikso	1914	1941		Pavyžionių
222	KALPOKAITĖ Vilija	1941			Pavyžionių
223	KALNIETIS Vladas, Sabastijono	1886	1950:	1958	Viršilų
224	KALNIETIENĖ Albina, Adomo	1898	1950	1958	Viršilų
225	KALNIETIS Antanas, Vlado	1930	1950	1958	Viršilų
226	KALNIETIS Danielius, Vlado	1932	1950	1958	Viršilų
227	KALNI ETYTĖ Elena, Vlado	1933	1950	1958	Viršilų
228	KALNIETYTĖ Stasė, Vlado	1935	1950	1958	Viršilų
229	KALNIETIS Silvestras	1882	1948	Mirė	Naujasodės
230	KALNIETIENĖ Emilija	1902	1948	1956	Naujasodės
231	KALNIETIS Alfonsas	1930	1948	1952	Naujasodės
232	KALNIETIS Antanas	1938	1948	1956	Naujasodės
233	KALNIETIS Adolfas	1933	1948	1956	Naujasodės
234	KALNIETYTĖ Elena	1932	1948	1956	Naujasodės
235	KALNIETYTĖ Irena	1936	1948	1956	Naujasodės
236	KALNIETIS Adolfas, Antano	1908	1950	1958	Lužiškių
237	KALNIETIENĖ Norbertą, Kazio	1908	1950	1958	Lužiškių
238	KALNIETYTĖ Liucija, Adolfo	1942	1950	1958	Lužiškių
239	KALVELIS Jonas, Juozo	1899	1941		Čedasų
240	KALVELIENĖ Adelė, Juozo	1901	1941		Čedasų
241	KALVELIS Algimantas, Jono	1932	1941		Čedasų
242	KALVELYTĖ Nijolė, Jono	1934	1941		Čedasų
243	KALVELIS Povilas, Antano	1890	1950	Mirė	Dauniūnų
244	KALVELIENĖ Anastazija, Prano	1898	1950	Mirė	Dauniūnų
245	KALVELYTĖ Birutė, Povilo	1935	1950	1958	Dauniūnų
246	KALVELYTĖ Stasė, Povilo	1937	1950	1958	Dauniūnų
247	KALVELYTĖ Paulė, Povilo	1940	1950	1958	Dauniūnų
248	KALVELIS Lionginas, Stasio	1904	1950	1958	Paliepio
249	KALVELIENĖ Albina, Domo	1918	1950	1958	Paliepio
250	KALVELYTĖ Birutė, Liongino	1940	1950	1958	Paliepio
251	KALVELYTĖ. Liucija, Liongino	1940	1950	1958	Paliepio
252	KALVELIENĖ Eleonora, Stasio	1905	1950	1958	Roviškio
253	KALVELYTĖ Jania, Felikso	1929	1950	1958	Roviškio
254	KALVELIS Jonas, Felikso	1934	1950	1958	Roviškio
255	KAMARAUSKIENĖ Pelagėja, Jono	1902	1941		Ratkūnų

256	KAMARAUSKAS Bagdonas, Petro	1930	1941		Ratkūnų
257	KAMARAUSKAS Sbignevas, Petro	1932	1941		Ratkūnų
258	KAMARAUSKAS Romas, Petro	1900	1948	1957	Kebelių
259	KAMARAUSKIENĖ Prodcancija, Antano	1903	1948	1957	Kebelių
260	KAMARAUSKAITĖ Vladislava, Romo	1935	1948	1957	Kebelių
261	KASTĖNIENĖ Teklė, Stasio	1895	1945	1957	Čedasų
262	KASTĖNAITĖ Aldona, Felikso	1930	1949	1957	Čedasų
263	KASTĖNAITĖ Genė, Felikso	1921	1949	1957	Čedasų
264	KASTĖNAITĖ Ksavera, Felikso	1932	1949	1957	Čedasų
265	KARALIŪNAS Jonas, Kazio	1881	1948	1957	Naujikų
266	KARALIŪNAS Vladas, Jono	1935	1948	1957	Naujikų
267	KARALIŪNIENĖ Ona, Justino	1894	1948	1957	Naujikų
268	KARALIŪNAS Kazys, Mato	1878	1947	Mirė	Sičiūnų
269	KARALIŪNIENĖ Petronėlė, Juozo	1886	1947	1956	Sičiūnų
270	KAVALIAUSKAS Antanas	1902	1945		Suvainišchio
271	KAVALIAUSKIENĖ	1945			Suvainišchio
272	KAVALIAUSKAS Julius	1945			Suvainišchio
273	KAVALIAUSKAS	1945			Suvainišchio
274	KELIUOTIS Antanas	1905	1949	1956	Gačionių
275	KELIUOTYTĖ Aldona	1929	1949	1956	Gačionių
276	KELIUOTYTĖ Liucija	1932	1949	1956	Gačionių
277	KELIUOTYTĖ Ksavera	1936	1949	1956	Gačionių
278	KELIUOTIS Edmantas	1937	1949	1956	Gačionių
279	KELIUOTIS Pranas	1939	1949	1956	Gačionių
280	KERŠULIS Povilas	1888	1941		Panemunio
281	KERŠULIENĖ Veronika, Juozo	1898	1948	1958	Panemunio
282	KERŠULIS Petras, Povilo	1932	1948	1958	Panemunio
283	KIBURYS Aleksas, Kazio	1879	1949	1958	Roviškių
284	KIBURIENĖ Elzbieta, Petro	1897	1949	1958	Roviškių
285	KIBURIENĖ Marijona, Juozo	1887	1949	1958	Roviškių
286	KIBURYTĖ Birutė, Edvardo	1932	1949	1958	Roviškių
287	KIBURYS Algirdas, Edvardo	1939	1949	1958	Roviškių
288	KIBURYS Vytautas, Edvardo	1940	1949	1958	Roviškių
289	KISELIENĖ Teofilija, Benedikto	1879	1941	Mirė	Čedasų
290	KISELIS Aleksandras, Jono	1904	1941	1957	Čedasų
291	KISELYTĖ Apolonija, Jono	1914	1941	Mirė	Čedasų
292	KISELIS Pranas, Antano	1862	1941	Mirė	Roksalos
293	KISELIENĖ Veronika, Nikodemo	1881	1941	Mirė	Roksalos
294	KISELYTĖ Sofija, Prano	1904	1941	1956	Roksalos
295	KISELIS Romas, Prano	1910	1941	1956	Roksalos
296	KISELYTĖ Liuda, Prano	1920	1941	Mirė	Roksalos
297	KISELIENĖ Teklė, Antano	1919	1949	1960	Roksalos
298	KISELYTĖ Gailutė, Antano	1943	1949	1960	Roksalos

299	KISELYTĖ Liuda, Antano	1945	1949	1960	Roksalos
300	KISELIS Antanas, Juozo	1899	1950	1958	Balalių
301	KISELIS Vytautas, Antano	1927	1950	1958	Balalių
302	KISELYTĖ Lionė, Antano	1929	1950	Mirė	Balalių
303	KISELIS Jonas, Antano	1931	1950	1958	Balalių
304	KISELIS Julius, Antano	1941	1950	1958	Balalių
305	KISELIS Juozas	1877	1948	1956	Vilkolių
306	KISELIS Germanas, Juozo	1911	1948	1956	Vilkolių
307	KISELIENĖ Jane	1918	1948	1956	Vilkolių
308	KISELYTĖ Dalia	1943	1948	1956	Vilkolių
309	KISELYTĖ Vida	1945	1948	1956	Vilkolių
310	KISELYTĖ Aldona	1948	1948	1956	Vilkolių
311	KISELIS Rimantas	1952	gimęs Rusijoje		Vilkolių
312	KISELIS Algirdas	1953	gimęs Rusijoje		Vilkolių
313	KISELIENĖ Emilija	1948	1956		Vilkolių
314	KISELIS Sigitas	1951	gimęs Rusijoje		Vilkolių
315	KLIAUGA Juozas, Prano	1890	1948	1960	Vilkolių
316	KLIAUGIENĖ Albina, Juozo	1890	1948	1960	Vilkolių
317	KLIAUGAITĖ Danutė, Juozo	1933	1948	1960	Vilkolių
318	KOSALKAUSKAS Vladas, Jurgio	1895	1948	Mirė	Panemunio
319	KOSALKAUSKIENĖ Elvyra, Antano	1872	1948	Mirė	Panemunio
320	KOSCOLKOVSKIS Bagdonas, Zigmo	1899	1941		Konstantina-
321	KOSCOLKAUSKAS Ignas	1886	1941		Paliepio
322	KOSCOLKOVSKIENĖ Marija, Leopoldo	1894	1941		Zablaco dv
323	KUJELIENĖ Liuda	1948	1958		Ajutiškio
324	KŪJELIS Juozas, Petro	1932	1948	1958	Ajutiškio
325	KUDUKIS Albinas 1901	1951	Mirė		Rustiškių
326	KUDUKIENĖ Ona	1902	1951	1958	Rustiškių
327	KUDUKYTĖ Dalia	1928	1951	1958	Rustiškių
328	KUDUKIS Vytautas	1930	1951	1958	Rustiškių
329	KUDUKIS Gendrutis	1932	1951	1958	Rustiškių
330	KUMPAUSKAS Jonas, Juozo	1899	1941	Mirė	Čedasų
331	KUMPAUSKIENĖ Elžbieta, Jono	1900	1941	Mirė	Čedasų
332	KUMPAUSKAS Rimantas, Jono	1930	1941	Mirė	Čedasų
333	KUMPAUSKAITĖ Sigitą, Jono	1938	1941	1947	Čedasų
334	KUPČIŪNAS Kostas, Jono	1872	1948	1957	Mikoliškių
335	KUVEIKIENĖ Julija, Jono	1892	1948	1957	Vanaginės
336	KUVEIKYTĖ Apalonija, Zigmo	1925	1948	1957	Vanaginės
337	KVETKAS Juozas	1947			Šarkiūnėlių
338	KVETKIENĖ Bronė	1947			Šarkiūnėlių
339	KVETKAITĖ Elena	1947			Šarkiūnėlių
340	KVETKAS Algirdas	1947			Šarkiūnėlių

341	KVETKAS Gediminas	1947			Šarkiūnėlių
342	LADYGA Jonas, Stasio	1900	1948	1958	Čedasų
343	LADYGIENĖ Teofilija, Jeronimo	1896	1948	1958	Čedasų
344	LADYGA Stasys, Jono	1930	1948	1958	Čedasų
345	LADYGA Romas, Jono	1933	1948	1958	Čedasų
346	LADYGA Petras, Jono	1935	1948	1958	Čedasų
347	LADYGA Modestas, Jono	1937	1948	1958	Čedasų
348	LEINIKAS Mykolas	1948			Suvainiškio
349	LEINIKIENĖ Emilija	1948	1957		Suvainiškio
350	LEINIKAS Alfredas	1948	1957		Suvainiškio
351	LISAUSKAS Juozas, Felikso	1901	1948	Mirė	Vilkolių
352	LISAUSKIENĖ Paulina	1901	1948	Mirė	Vilkolių
353	LISAUSKAS Balys	1936	1948	Negrįžo	Vilkolių
354	LIOLYS Pranas	1893	1949	1956	Kalniečių
355	LIOLIENĖ Veronika	1904	1949	1956	Kalniečių
356	LIOLYTĖ Gendrutė	1935	1949	1956	Kalniečių
357	MACAITIS Martynas, Martyno	1894			Konstantina- VOS
358	MACIJAUSKAS Povilas, Juozo	1919	1951	1958	Dumblos
359	MACIJAUSKAS Petras, Juozo	1913	1951	1958	Dumblos
360	MACIJAUSKIENĖ Valerija, Stepono	1927	1951	1958	Dumblos
361	MACIJAUSKAITE Regina, Povilo	1951	1951	1958	Dumblos
362	MAROZAITĖ Paulina, Domo	1907	1949	1958	Gikonių
363	MATULIENĖ Emilija, Motiejaus	1900	1948	1957	Paliepių
364	MATULYTĖ Aldona, Albino	1932	1948	1957	Paliepių
365	MATULIS Povilas, Albino	1935	1948	1957	Paliepių
366	MATULIS Algirdas, Albino	1939	1948	1957	Paliepių
367	MATULIS Rimantas, Albino	1941	1948	1957	Paliepių
368	MILAKNYTĖ Valė, Vilhelmo	1943	1948	1958	Čedasų
369	MIKŠYS Stepas, Jurgio	1875	1945	Mirė	Čedasų
371	MIKŠIENĖ Kazimiera, Antano	1895	1945	1947	Čedasų
372	MIKŠYTĖ Leonarda, Stepo	1929	1945	1956	Čedasų
373	MIKŠYTĖ Kazimiera, Stepo	1932	1945	1947	Čedasų
374	MIRONAS Romas, Jeronimo	1880	1948	Mirė	Veseliškių
375	MIRONIENĖ Konstancija, Antano	1885	1948		Veseliškių
376	MIRONAS Stasys, Romo	1919	1948	1958	Veseliškių
377	MIRONAS Juozas, Zigmo	1876	1941		Kuodiškių
378	MIRONAS Antanas, Zigmo	1870	1941		Kuodiškių
379	MIRONAS Vladas, Antano	1912	1941		Kuodiškių
380	MIRONIENĖ Bronė, Broniaus	1911	1941		Kuodiškių
381	MIRONAITĖ Danutė, Vlado	1939	1941		Kuodiškių
382	MIRONAITĖ Ona	1940	1941		Kuodiškių
383	MIRONIENĖ Emilija	1901	1949	1956	Naujasodės
384	MIRONAS Vilius, Petro	1938	1949	1956	Naujasodės

385	MIRONAITĖ Laima, Petro	1931	1949	Mirė	Naujasodės
386	MIRONAITĖ Paima, Petro	1939	1949	1956	Naujasodės
387	MIRONAS Romas		1949		Naujasodės
388	MIRONIENĖ		1949		Naujasodės
389	MIRONAS Vytautas			1949	Naujasodės
390	MIRONAS Jonas		1949		Naujasodės
391	MIRONAITĖ		1949		Naujasodės
392	MIRONAITĖ		1949		Naujasodės
393	MULOKAS Romas		1945	1956	Vilkolių
394	MULOKAITĖ Bronė	1908	1945	1956	Vilkolių
395	NAGELĖ Steponas, Petro		1952	1957	Papiškių
396	NAGELIENĖ Emilija		1952	1957	Papiškių
397	NAGELĖ Algimantas, Stepono		1952	1957	Papiškių
398	NAGELĖ Vytautas, Stepono		1952	1957	Papiškių
399	NAGELYTĖ Zita, Stepono		1952	Mirė	Papiškių
400	PALUBINSKAS Romas, Prano	1891	1948	Mirė	Vilkolių
401	PALUBINSKIENĖ Joana, Prano	1887	1948	Mirė	Vilkolių
402	PALUBINSKAITĖ Kazimiera	1925	1945	1961	Vilkolių
403	PALUBINSKAITĖ Monika		1945	1960	Vilkolių
404	PILAPIENĖ Stasė, Vlado	1915	1948	1956	Vilkolių
405	PILAPIAITĖ Danutė, Prano	1943	1948	1956	Vilkolių
406	PETRULIS Jonas, Jono	1885	1948	1956	Lailiūnų
407	POVILONIS Alfonsas		1949	1957	Minkūnų
408	POVILONIENĖ Valė		1949	1957	Minkūnų
409	POVILONIS Kęstutis		1949	1957	Minkūnų
410	POVILONIS Bronius		1949	1957	Minkūnų
411	POVILONIS Laimutis		1949	1957	Minkūnų
412	POVILONIS Rimas	Gimė tremtyje			Minkūnų
413	POVILONIS Antanas, Petro	1875	1948	1957	Roksalos
414	POVILONYTĖ Emilija, Antano	1918	1949	1957	Roksalos
415	POVILONIS Dominykas, Juozo	1879	1941	Mirė	Andrišonių
416	POVILONIENĖ Petronėlė	1882	1941	1956	Andrišonių
417	POVILONIS Adolfas, Domo	1909	1941	1956	Andrišonių
418	PROČKYTĖ Galentina, Balio	1919	1941	1958	Čedasų
419	PUGŽLYS Antanas, Felikso	1888	1950	Mirė	Naujasodės
420	PUGŽLIENĖ Salomėja, Kazio	1887	1950	Mirė	Naujasodės
421	PUGŽLYS Alfonsas, Antano	1922	1950	1958	Naujasodės
422	PUGŽLYS Jonas, Antano	1931	1950	1958	Naujasodės
423	PUGŽLYS Petras, Antano	1916	1950	1958	Naujasodės
424	PUKINSKAS Jonas, Povilo	1903	1949	1956	Zablačiaus
425	PUKINSKIENĖ Leonarda, Antano	1878	1949	1956	Zablačiaus
426	PUTRINSKAS Lioginas, Domo	1872	1941	Mirė	Vilkolių
427	PUTRINSKIENĖ Angelija, Jono	1875	1941	Mirė	Vilkolių
428	PUTRINSKAS Kostas, Liogino	1915	1941	1957	Vilkolių

429	RAIŠYS Feliksas, Antano	1891	1948	1956	Sipelių
430	RAIŽIENĖ Elzbieta, Juozo	1889	1948	1956	Sipelių
431	RAIŠYS Jonas, Felikso	1931	1948	1956	Sipelių
432	RAKAUSKAS Jonas, Prano	1911	1951	1958	Andrišonių
433	RAKAUSKIENĖ Liuda, Jurgio	1914	1951	1958	Andrišonių
434	RAKAUSKAITĖ Jane, Jono	1941	1951	1958	Andrišonių
435	RAKAUSKAITĖ Elena, Jono	1944	1951	1958	Andrišonių
436	RAKAUSKAITĖ Veronika, Jono	1946	1951	1958	Andrišonių
437	RAKAUSKAS Augustinas, Jono	1950	1951	1958	Andrišonių
438	RASIMAVIČIUS Jonas, Prano	1897	1950	1958	Mičiūnų
439	RASIMAVIČIENĖ Adelė, Povilo	1906	1950	1958	Mičiūnų
440	RASIMAVIČIUTĖ Valė, Jono	1928	1950	1958	Mičiūnų
441	RASIMAVIČIUTĖ Liucija, Jono	1930	1950	1958	Mičiūnų
442	RASIMAVIČIUTĖ Regina, Jono	1932	1950	1958	Mičiūnų
443	RASIMAVIČIUS Algirdas, Jono	1935	1950	1958	Mičiūnų
444	RINKEVIČIENĖ Elzbieta, Povilo	1884	1948	1957	Aukštadvario
445	RINKEVIČIUS Stasys, Juozo	1915	1948	1957	Aukštadvario
446	RINKEVIČIŪTĖ-PADŽIUVIENĖ		1948		Pašeriaukš- aų
447	RINKEVIČIENĖ Emilija, Jono	1901	1948	Mirė	Vištinės
448	RINKEVIČIUS Alfonsas, Kazio	1933	1948	1958	Vištinės
449	RUŽELIENĖ Elzbieta, Petro	1886	1950	Mirė	Roviškių
450	RUKŠĖNAS Antanas, Kazio	1888	1941	Mirė	Ginočių
451	RUKŠĖNIENĖ Teklė, Jono	1895	1941	Mirė	Ginočių
452	RUKŠĖNAS Gediminas, Antano	1930	1941	1957	Ginočių
453	RUKŠĖNAITĖ Vanda, Antano	1926	1941		Ginočių
454	RUKŠĖNAITĖ Liucė, Antano	1928	1941		Ginočių
455	RUŽELĖ Kostas, Stasio	1900	1948	1958	Naujasodės
456	RUŽELIENĖ Emilija, Antano	1903	1948	Mirė	Naujasodės
457	RUŽELYTĖ Aleksandra, Kosto	1935	1948	1958	Naujasodės
458	RUŽELĖ Arminas-Antanas, Kosto	1938	1948	1958	Naujasodės
459	RUŽELĖ Juozas, Stasio	1893	1948	1957	Šniukštų
460	RUDOKIENĖ Zofija	1901	1949	1959	Pavyžonių
461	RUDOKAITĖ Norbertą	1924	1949	1959	Pavyžonių
462	RUDOKAS Bronius	1932	1949	1959	Pavyžonių
463	RUDOKAITĖ Genė	1937	1949	1959	Pavyžonių
464	RUDOKAS Eugenijus	1941	1949	1959	Pavyžonių
465	RUDOKAS Povilas	1901	1949		Grubų
466	RUDOKIENĖ Konstancija	1912	1949		Grubų
467	RUDOKAITĖ Liuda	1940	1949		Grubų
468	RUDOKAS Stasys, Povilo	1938	1949		Grubų
469	SABINSKAS Vitoldas, Leono	1902	1951	1957	Vengriškių

470	SABINSKIENĖ Kazimiera, Igno	1914	1951	1957	Vengriškių
471	SABINSKAS Alfonsas, Vitoldo	1927	1952	1957	Vengriškių
472	SABINSKAITĖ Elena, Vitoldo	1933	1951	1957	Vengriškių
473	SABINSKAITĖ Vanda, Vitoldo	1944	1951	1957	Vengriškių
474	SARAPAS Ipolitas, Mato	1878	1949	1954	Paliepių
475	SARAPIENE Magdelena, Jurgio	1896	1949	1954	Paliepių
476	SAKALAUSKAS Julius	1908	1941		Pagojės
477	SAKALAUSKAS Motiejus, Motiejaus	1874	1948	1958	Čedasų
478	SAKALAUSKIENĖ Ekvilė, Stasio	1895	1948	1958	Čedasų
479	SAKALAUSKAS Aloyzas, Motiejaus	1938	1948	1958	Čedasų
480	SAKALAUSKAITE Aldona, Motiejaus	1922	1948	1958	Čedasų
481	SAVICKIENĖ Monika, Prano	1919	1949	1959	Suvainišchio
482	SAVICKAS Rimantas, Juozo	1943	1949	1959	Suvainišchio
483	SAVICKAITĖ Laimutė, Juozo	1945	1949	1959	Suvainišchio
484	SAVICKAITĖ Janytė, Juozo	1946	1949	1959	Suvainišchio
485	SKEIVELIS Jurgis, Antano	1882	1941	1958	Suvainišchio
486	SKEIVELIENĖ Salomėja, Jono	1900	1941	1958	Suvainišchio
487	SKEIVELAITĖ Laimutė, Jurgio	1932	1941	1958	Suvainišchio
488	SKEIVELAITĖ Genė, Jurgio	1935	1941	1958	Suvainišchio
489	SKEIVELIS Jonas, Jurgio	1938	1941	1958	Suvainišchio
490	SPIETINIS Juozas, Juozo	1907	1941	1956	Suvainišchio
491	SPIETINIENĖ Elena, Petro	1908	1941	1956	Suvainišchio
492	SPIETINIS Juozas, Juozo	1937	1941	1956	Suvainišchio
493	SPYRA Silvestras, Silvestro	1883	1948	1957	Naujasodės
494	SPYRA Alfonsas, Silvestro	1923	1948	1957	Naujasodės
495	STAKĖNIENĖ Uršulė, Petro	1905	1941	1957	Sipelių
496	STAKĖNAITĖ Petronėlė, Romualdo	1894	1941	1946	Sipelių
497	STAKĖNAITĖ Dalia, Romualdo	1936	1941	1946	Sipelių
498	STAKĖNAS Algirdas, Romualdo	1938	1941	1946	Sipelių
499	STAŠIENĖ Petronėlė, Kazio	1888	1951	Mirė	Veseliškių
500	STAŠYS Jonas, Antano	1922	1951	1958	Veseliškių
501	STAŠYTĖ Janina, Antano	1923	1951	1958	Veseliškių
502	STASYTĖ Beta, Antano	1935	1951	1958	Veseliškių
503	STAŠYTĖ Regina, Antano	1936	1951	1958	Veseliškių
504	STAŠIENĖ Zuzana, Adolfo	1887	1941	1956	Veseliškių
505	STANKEVIČIUS Pranas, Jono	1906	1941	Mirė	Čedasų
506	STEPONAVIČIUS Vilius, Antano	1911			Šilingišchio
507	STYRA Alfonsas, Silvestro	1923	1948	1957	Naujasodės
508	STYRA Silvestras, Silvestro	1883	1948	1957	Naujasodės
509	STRETOVIČIUS Vitoldas, Jono	1879	1941		Panemunio
510	STRETOVIČIUS Eugenijus, Vitoldo	1907	1941	1956	Panemunio
511	STRETOVIČIENĖ Marija, Povilo	1911	1941		Panemunio

512	STRETOVIČIUS Jonas, Eugenijaus	1937	1941	1956	Panemunio
513	SUKAUSKIENĖ Veronika, Mykolo	1890	1949	1959	Suvainiškių
514	SUKAUSKIENĖ Ona, Kazio	1878	1947	Mirė	Pavyžonių
515	SUKAUSKAS Feliksas, Kazio	1876	1947	Mirė	Pavyžonių
516	SUKAUSKIENĖ Albina, Prano	1912	1947		Pavyžonių
517	SUKAUSKAITĖ Regina, Adolfo	1933	1947	1957	Pavyžonių
518	SUKAUSKAS Jonas, Adolfo	1935	1947	1957	Pavyžonių
519	SUKAUSKAITĖ Danutė, Adolfo	1937	1947	1957	Pavyžonių
520	SUKAUSKAS Povilas, Adolfo	1941	1947	1957	Pavyžonių
521	SUSNYS Romas, Simono	1887	1941		Suvainiškių
522	SUSNYS Anatolijus, Romo	1914	1941		Suvainiškių
523	SUSNIENĖ Elena, Alberto	1886	1941		Suvainiškių
524	SUSNYTĖ Lilė, Anatolijaus	1938	1941		Suvainiškių
525	SUSNYS Vytautas, Anatolijaus	1939	1941		Suvainiškių
526	SUSNYS Romas, Simo	1861	1941	Mirė	Taručių
527	SUSNIENĖ Kazė	1871	1941		Taručių
528	SUSNIYS Adolfas, Romo	1926	1941		Taručių
529	SUSNYS Juozapas, Jono	1863	1949	Mirė	Salų vnk.
530	SUSNIENĖ Salomėja, Jurgio	1896	1949	Mirė	Salų vnk.
531	SUSNYTĖ Ona, Jono	1886	1949	Mirė	Salų vnk.
532	SUSNYS Alfonsas, Juozapo	1920	1949	1965	Salų vnk.
533	SUSNYTĖ Juzefa-Joana, Juozapo	1922	1949	1965	Salų vnk.
534	SUSNYS Jonas, Juozapo	1925	1949	1958	Salų vnk.
535	ŠARAUSKAS Antanas, Vytauto	1900	1941		Kvetkų
536	ŠARAUSKIENĖ Ipolitą	1901	1941		Kvetkų
537	ŠARAUSKAS Modestas, Antano	1926	1941		Kvetkų
538	ŠARAUSKAITĖ Irena, Antano	1929	1941		Kvetkų
539	ŠARAUSKAS Saulius, Antano	1936	1941		Kvetkų
540	ŠAMPARIENĖ Elzbieta, Juozo	1897	1948	1956	Roksalos
541	ŠAPRANAUSKAS Antanas		1949	1956	Steponių
542	ŠAPRANAUSKIENĖ Emilija		1949	1956	Steponių
543	ŠAPRANAUSKAITĖ Janina	-1929	1949	1956	Steponių
544	ŠAPRANAUSKAITĖ Dalia	-1943	1949	1956	Steponių
545	ŠAPRANAUSKAS Petras	1890	1949	1958	šarkiūnų
546	ŠAPRANAUSKIENĖ Stefanija	1895	1949	1958	Šarkiūnų
547	ŠAPRANAUSKAITĖ Bronė	1935	1949	1958	Šarkiūnų
548	ŠAPRANAUSKAS Leonas	1928	1949	1958	Šarkiūnų
549	ŠAPRANAUSKIENĖ Petronėlė		1948		Panemunio
550	ŠAPRANAUSKAS Aloyzas		1948		Panemunio
551	ŠAUČIUNAS Adolfas, Juozo	1905	1941	1958	Mičiūnų
552	ŠAUČIUNIENĖ Seliomėja, Stasio	1912	1941	Mirė	Mičiūnų
553	ŠAUČIUNAS Vytautas, Adolfo	1953	Gimė Rusijoje	1958	Mičiūnų
554	ŠAUČIUNAS Reanaldas, Adolfo	1956	Gimė Rusijoje	1958	Mičiūnų
555	ŠAUČIUNIENĖ Marytė		1948	1958	Kačerginės

556	SEDYS Antanas, Antano	1879	1945	Mirė	Pavyžonių
557	ŠEDIENĖ Albina, Dominyko	1882	1945	1956	Pavyžonių
558	ŠEDYS Jonas, Antano	1916	1941	1957	Pavyžonių
559	ŠFDYU... Antano	1919	1945	1956	Pavyžonių
560	ŠEŠKAUSKAS Antanas, Antano	1879	1945	Mirė	Stasiškių
561	ŠEŠKAUSKAS Petras, Antano	1878	1949	Mirė	Stasiškių
562	ŠEŠKAUSKIENĖ Sofija, Liudviko	1875	1949	1957	Stasiškių
563	ŠILIUNAS Kazys, Kazio	1876	1941	Mirė	Šilingiškio
564	ŠILIUNIENĖ Adelė, Juozo	1891	1941	Mirė	Šilingiškio
565	ŠILIUNAITĖ Bronislava, Kazio	1916	1941	1958	Šilingiškio
566	ŠILIUNAITĖ Valerija, Kazio	1921	1941.	1958	Šilingiškio
567	ŠIMĖNAS Bronius, Osvaldo	1911	1950	1958	Miliūnų
568	ŠIMĖNAS Alfonsas, Osvaldo	1919	1950	1958	Miliūnų
569	ŠIMĖNAS Antanas, Osvaldo	1925	1950	1958	Miliūnų
570	ŠIMĖNIENĖ Emilija, Petro	1888	1950	Mirė	Miliūnų
571	ŠNIOKA Petras, Alekso	1893	1947	Mirė	Vengriškių
572	ŠNIOKIENĖ Vilią, Aleksandro	1902	1947	Mirė	Vengriškių
573	ŠNIOKAITĖ Vilią, Petro	1930	1947	Mirė	Vengriškių
574	ŠNIOKAITĖ Genovaitė, Petro	1936	1947	1958	Vengriškių
575	ŠPURIENĖ Ona, Juozo	1890	1948	1958	Aukšta- dvario
576	ŠPURAITĖ Emilija, Broniaus	1924	1948	1958	Aukšta- dvario
577	ŠEREIKIENĖ Akvilė, Igno	1920	1947	1961	Paliepio
578	Sereikaitė Zita, jono	1943	1947	1961	Paliepio
579	ŠEREIKA Vidmantas, Jono	1944	1947	1961	Paliepio
580	ŠEŠKAUSKAS Petras, Antano		1949	Mirė	Stasiškių
581	ŠEŠKAUSKIENĖ Sofija, Liudviko		1949		Stasiškių
582	ŠIMANAUSKAS Petras		1949		Daliečių
583	ŠIMANAUSKIENĖ		1949		Daliečių
584	ŠIMANAUSKAITĖ Ksavera, Petro		1948		Daliečių
585	ŠIMANAUSKAS Vytautas, Petro		1948		Daliečių
586	ŠULYS Juozas	1883	1951		Paliepio
587	ŠULIENĖ Teofilija	1890	1951		Paliepio
588	TAMĖNIENĖ Ona, Juozo	1886	1948	1958	Šilagalio
589	TAMĖNIENĖ Monika	1921	1948	1958	Šilagalio
590	TAMĖNAS Albertas, Kazio	1912	1948	1958	Šilagalio
591	TAMĖNAS Bronius	1895	1949		Šilagalio
592	TAUTERYYS Jonas, Kazio	1909	1941		Sipelių
593	TAUTERYYS Romas, Kazio	1907	1941		Sipelių
594	TAUTERIENĖ Eugenija, Jono	1919	1941		Sipelių
595	TAUTERYYS Klemensas, Povilo	1896	1948	1958	Papiškių
596	TAUTERIENĖ Konstancija, Jono	1896	1948	1958	Papiškių

597	TAUTERYŠ Jonas, Kazio	1909	1941	1957	Sipelių
598	TAUTERIENĖ Joana, Felikso	1872	1941	1957	Sipelių
599	TAUTERYŠ Danas, Petro	1934	1948	1956	Miliūnų
600	TAUTERYŠ Petras, Petro	1884	1945	Mirė	Miliūnų
601	TAUTERIENĖ Leonarda, Petro	1887	1948	1956	Miliūnų
602	TUSKĖNAS Juozas, Jono	1947	1948	1957	Vanaginės
603	TUSKĖNAS Jonas, Antano	1920	1948	1957	Vanaginės
604	VAINAUSKIENĖ Kazimiera, Domo	1893	1947	1956	Miškinės
605	VARIAKOJIS Juozas	1889	1948	Mirė	Panemunio
606	VARIAKOJIENĖ Ona	1891	1948		Panemunio
607	VARIAKOJIS Jonas	1928	1948		Panemunio
608	VARIAKOJYTĖ Aldona	1930	1948		Panemunio
609	VARIAKOJIS Juozas	1933	1948		Panemunio
610	VARIAKOJYTĖ Stasė	1934	1948		Panemunio
611	VARNAS Lioginas, Kazio	1908	1951	1958	Baublių
612	VARNIENĖ Olga, Felikso	1913	1951	1958	Baublių
613	VARNAS Arvidas, Liogino	1944	1951	1958	Baublių
614	VARNAITĖ Sigita, Liogino	1939	1951	1958	Baublių
615	VASILIAUSKIENĖ Liuda, Petro	1902	1941	1956	Suvainišio
616	VASILIAUSKAS Juozas, Juozo	1930	1941	1956	Suvainišio
617	VASILIAUSKAS Boleslovas, Juozo	1933	1941	1956	Suvainišio
618	VAŠKA Mykolas, Mykolo	1904	1941		Suvainišio
619	VAŠKIENE Emilija, Igno	1908	1941		Suvainišio
620	VAŠKA Algirdas, Mykolo	1932	1941		Suvainišio
621	VAŠKAITĖ Lilė, Mykolo	1939	1941		Suvainišio
622	VAŠTAKIENĖ Teofilė, Kazio	1888	1948	Mirė	Ginočių
623	VEIVERYŠ Adomas, Petro	1885	1948	1955	Panemunio
624	VERBIEJUS Audrius, Antano	1886	1950	1956	Čedasų
625	VERBIEJIENĖ Emilija, Mykolo	1889	1950	1956	Čedasų
626	VERBIEJUS Juozas, Audriaus	1928	1950	Mirė	Čedasų
627	VIDUGIRIENĖ Izabelė, Domo	1903	1949	1956	Ginočių
628	VIDUGIRIS Pranas, Prano	1939	1949	1956	Ginočių
629	VIDUGIRAITĖ Marijona, Prano	1940	1949	1956	Ginočių
630	VIDUGIRAITĖ Janina, Prano	1943	1949	1956	Ginočių
631	VIDUGIRIS Jonas, Prano	1944	1949	1956	Ginočių
632	VOLSKIENĖ Karolina, Vinco	1889	1949	1957	Vanaginės
633	VOLSKYTĖ Adelė, Justino	1912	1949	1957	Vanaginės
634	VRUBLIAUSKAS Vladas	1906	1949		Baraitiškių
635	VRUBLIAUSKAITĖ Elena	1911	1949		Baraitiškių
636	VRUBLIAUSKIENĖ Albina	1911	1949		Baraitiškių
637	VRUBLIAUSKAS Adolfas	1907	1949		Kalniečių
638	VRUBLIAUSKIENĖ Leokadija	1912	1949		Kalniečių
639	VRUBLIAUSKIENĖ Koste	1880	1949		Kalniečių
640	VRUBLIAUSKIENĖ Elzbieta	1881	1949		Kalniečių

641	VRUBLIAUSKAITĖ Nijolė	1948	1949		Kalniečių
642	VRUBLIAUSKAS Alfonsas	1946	1949		Kalniečių
643	VRUBLIAUSKAITĖ Vanda	1939	1949		Kalniečių
644	ZABORSKIS Kostas		1947		Zablačiaus
645	ZABORSKIENĖ		1947		Zablačiaus
646	ZEMLICKIENĖ Petronėlė	1882	1949		Naujasodės
647	ZEMLICKAITĖ Elena	1922	1949		Naujasodės
648	ZIZONIS Matas, Antano	1872	1948	1956	Šarkiūnėlių
649	ZIZONIENĖ Teklė, Prano	1887	1948	1956	Šarkiūnėlių
650	ZNAIDUKAS Povilas, Antano	1894	1948	1956	Mičiūnų
651	ZNAIDUKIENĖ Bronė, Antano	1894	1948	1956	Mičiūnų
652	ZNAIDUKAS Juozas, Antano	1886	1949	1956	Mičiūnų
653	ZNAIDUKIENĖ Emilija, Juozo	1896	1949	1956	Mičiūnų
654	ZNAIDUKAITĖ Apolinara, Juozo	1928	1949	1958	Mičiūnų
655	ZNAIDUKAITĖ Vlada, Juozo	1936	1949	1958	Mičiūnų
656	ŽĖGLIUNIENĖ Kazė, Antano	1897	1948	1958	Čedasų
657	ŽĖGLIŪNAITĖ Monika, Viktoro	1926	1948	1958	Čedasų
658	ŽVIRONAS Martynas, Vytauto	1901	1941		Ratkūnų
659	ŽVIRONIENĖ Valerija, Petro	1905	1941		Ratkūnų

Duomenis surinko *Alfonsas Varanauskas* (Panemunis, Rokiškio raj.)

5. Rokiškio apskrities Panemunio valsčiaus politiniai kaliniai

Eil. Nr.	Pavardė, vardas, tėvo vardas	Gimimo metai	Kaimas
1	ANDRIUŠKEVIČIUS Bronius	1907	Paliepio
2	ARŪNAS Pranas	1925	Panemunio vis.
3	BAIKAUSKAS Bernardas	1922	Panemunio
4	BAIKAUSKAS Adolfas	1913	Kvetkų
5	BAJORAS Napalys	1921	Minkūnų
6	BAJORAS Petras	1908	Griškiškio
7	BAJORAS Povilas	1900	Panemunio vis.
8	BAKAS Anatolijus	1917	Sičiūnų
9	BARANAUSKAS Valentinas	1926	Suvainiškio
10	BAUBLYS Povilas	1924	Ažubalių
11	BISTURYS Romas	1916	Naujasodės
12	BISTURYS Romas	1916	Griškiškio
13	BYRA Bronius	1920	Gikonų
14	BOGOSLAUSKAS Domas	1915	Lūžiškių
15	BULOVAS Jonas		Taručių
16	BULOVAS Jonas		Taručių
17	BULOVAS Jonas, Felikso	1901	Naujasodės
18	BULOVAS Pranas	1917	Čedasų
19	BUTĖNAS Pranas	1901	Pavyžonių
20	BUTĖNAS Povilas	1924	Roksalės vnk.
21	ČIBINSKAS Bronius		Šniukštų
22	ČIBINSKAS Juozas	1924	Slabadninkų
23	ČIBINSKAS Vladas	1919	Baraitiškių
24	ČIŽIŪNIENĖ Vincė	1913	Naujasodės
25	DAGYS Vytautas	1925	Ažuvalių
26	DAINAUSKAS Pranas	1926	Gikonų
27	DANYS Juozas	1918	Kvetkų
28	DEKSNYS Romualdas	1904	Vanaginės
29	DIŠLERIS Jonas	1898	Pavyžonių
30	DOVYDĖNAS Juozas, Jono	1914	Trumpiškių
31	DOVYDĖNAS Juozas, Felikso	1910	Trumpiškių
32	DOVYDĖNIENĖ Marija	1880	Griškiškio
33	DOVYDĖNAS Petras	1925	Čedasų
34	DOVYDĖNAS Romualdas		Trumpiškių
35	DOVYDĖNAS Stepas	1898	Griškiškio
36	DZIKAVIČIUS Ignas	1921	Andrišonių
37	DZIKAVIČIUS Petras	1910	Sipelių
38	GALINIS Jonas		Dauniūnų
39	GALVANAUSKAS Albinas	1927	Kavolių

40	GALVANAUSKIENĖ Veronika	1898	Griškiškio
41	GALVANAUSKAS Viktoras	1909	Daliečių
42	GASĖNAS Albertas	1920	Pavyžonių
43	GASĖNAS Juozas		Pavyžonių
44	GASĖNAITĖ Leonora	1918	Pavyžonių
45	GASĖNAS Romualdas		Panemunio vis.
46	GASIŪNAS Edmundas	1922	Jusegirio
47	GASIŪNAS Juozas	1916	Čedasų
48	GASIŪNAS Vytautas	1914	Pavyžonių
49	GERVĖ Augustinas	1894	Sipelių
50	GERVĖ Jonas	1897	Lūžiškių
51	GERVĖ Jonas		Čedasų
52	GLEMŽA Juozas	1919	Jusegirio
53	GRAŽECKAS Alis	-1934	Panemunio
54	GREIŠKA Rimantas	-1938	Panemunio
55	GRUNDA Povilas	1924	Čedasų
56	GRUNSKIS Povilas	1922	Pagojės
57	GURBYS Bronius		Daliečių
58	GURBYS Lionginas		Kirmėliškių
59	GURKLYS Petras	1918	Daliečių
60	GURKLYS Vytautas	1916	Daliečių
61	GURKLYS Vladas		Kirmėliškių
62	GUŽAS Antanas	1895	Sičiūnų
63	GUŽAS Danielius	1929	Sičiūnų
64	GUŽAS Jonas		Sičiūnų
65	JAKŠTAS Silvestras	1907	Paliepių
66	JAKULIS Alfonsas	1925	Steponių
67	JAKULIS Vytautas	1924	Taručių
68	JANKAUSKAITĖ Teklė	1931	Jonavos
69	JASIUNAS Albertas	1907	Ginočių
70	JANIŪNAS Antanas	1928	Mikoliškio
71	JASIUNIENĖ Emilija	1903	Kavolių
72	JASIUNAITĖ-MISIUNIENĖ Pranė	1926	Kavolių
73	JANDZEMAS Petras	1909	Čedasų
74	JUKNEVIČIUS Kazys	1916	Kvetkų
75	JUREVIČIUS Jonas	1928	Kavolių
76	JUREVIČIENĖ Julija	1885	Kavolių
77	JUREVIČIŪTĖ Kazimiera	1922	Kavolių
78	KABATAVIČIUS Jonas	1912	Baraitiškių
79	KABATAVIČIUS Jonas	1912	Ažubalių
80	KAIRYS Jonas-Algirdas	1925	Daratiškių
81	KAIRYS Jonas		Slabadninkų
82	KAIRIŪKŠTIS Antanas	1890	Miliūnų
83	KAIRIŪKŠTIS Jonas	Papiškių	

84	KALNINIS Jonas	1915	Kvetkų
85	KALINDRA Paulinas	1918	Roviškių
86	KALPOKAITĖ Aldona	1926	Pavyžonių
87	KALPOKAS Alfonsas	1923	Pavyžonių
88	KALPOKAS Feliksas		Pavyžonių
89	KALPOKAS Jonas	1912	Kvetkų
90	KALPOKAS Germanas	1910	Vanaginės
91	KALPOKAS Kostas	1916	Kvetkų
92	KALPOKAS Vladas	1913	Pavyžonių
93	KALPOKAITĖ Vanda	1914	Pavyžonių
94	KANOPA Jonas	1924	Miliūnų
95	KARALIUNAITĖ Ona		Griškiškio
96	KARPEVIČIUS Antanas		Pagrūbio
97	KARMANAVIČIUTĖ Bronė	1925	Čedasų
98	KASTĖNAS Jonas	1916	Čedasų
99	KAVALIAUSKAS		Suvainišio
100	KIBURYS Edvardas	1910	Roviškių
101	KIBURYS Jonas	1915	Roviškių
102	KISELIS Antanas	1915	Roksalos
103	KISELIS Feliksas	1885	Balalių
104	KISELIS Romas	1910	Roksalos
105	KYLIUS Algirdas		Suvainišio
106	KELIUOTIS Petras	1907	Gačionių
107	KLEINIS Kazys	1911	Kvetkų
108	KLIAUGA Jonas	1925	Vilkolių
109	KRASKAUSKAS Alfonsas	1918	Mikoliškių
110	KRASKAUSKAS Petras	1919	Mikoliškių
111	KUBILIUS Antanas	1913	Roksalos
112	KUJELYTĖ Birutė	1922	Ajutiškio
113	KŪJELIS Juozas	1920	Ajutiškio
114	KUJELYTĖ Liucija	1920	Ajutiškio
115	KŪJELIS Petras		Ajutiškio
116	KUMPAUSKIENĖ Elžbieta		Čedasų
117	KUMPAUSKAS Jonas		Čedasų
118	KVETKAS Jonas	1910	Gikonų
119	KVILYS Jonas		Pavyžonių
120	KUPČINSKIENĖ		Suvainišio
121	LISAUSKAS Vytautas	1925	Vilkolių
122	MARTINONYTĖ Elžbieta	1915	Panemunio
123	MALIŠKA Kazimieras-Algimantas	1922	Dumblos
124	MATUKAS Jonas		Mikoliškių
125	MILAKNIENĖ-ŽĖGLIUNAITĖ Genė		Čedasų

126	MINKĖNAS Juozas	1917	Gačionių
127	MIKŠYS Jonas	1919	Pavyžonių
128	MIKŠYS Juozas		Pavyžonių
129	MISIŪNAITĖ Janina	1920	Vilkolių
130	MIRONAS Albertas	1921	Sipelių
131	MIRONAS Vladas	1880	Kuodiškių
132	MORŠANTAS Juozas		Sipelių
133	MULOKAS Romas	1912	Vilkolių
134	NAGELĖ Petras	1914	Papiškių
135	PALABINSKAS Vladas	1925	Vilkolių
136	PERMONAS Albinas		Mikoliškių
137	PILIPAS Pranas	1912	Vilkolių
138	PLUMPA Albertas		Suvainišchio
139	PLUMPA Jonas		Suvainišchio
140	PLUMPA Vladas	1896	Suvainišchio
141	PUGŽLYS Albertas		Naujasodės
142	PUGŽLYS Povilas	1909	Naujasodės
143	RABLIAUSKAS Julius	1924	Bematiškių
144	RUDOKAS Feliksas		Pavyžonių
145	SAKALAUSKAITĖ Stefa		Čedasų
146	SAMULĖNAS Vytautas	1913	Medikių
147	SESICKAS Leonas		Pagrūbio
148	SKEIVELIENĖ-MULOKAITĖ		Suvainišchio
149	SKLĖRYS Pranas		Kunigiškių
150	SKRUODIS Pranas		Ažubalių
151	SLAVINSKAS Petras		Klingių
152	STAKĖNAS Alfonsas		Papiškių
153	STAKĖNAS Romas	1901	Sipelių
154	STAKĖNAS Vladas	1896	Miliūnų
155	STANKAITIENĖ Ona		Suvainišchio
156	STANKEVIČIUS Pranas		Čedasų
157	STASIUKĖLIS Jonas		Enikių
158	STRAČINSKAS Viktoras		Suvainišchio
159	SUKAUSKAS Povilas	1911	Pavyžonių
160	SUSNYS Algis	1939	Salų
161	SUSNYS Jonas	1909	Taručių
162	ŠAPRANAUSKAS Kazys		Panemunio
163	ŠAPRANAUSKAS Vytautas		Panemunio
164	ŠAUČIŪNAS Alfonsas	1919	Mičiūnų
165	ŠAUČIŪNAS Lionginas	1925	Kačerginės
166	ŠAUČIŪNAS Viktoras	1926	Kačerginės
167	ŠEŠKAUSKAITĖ Bronė	1919	Stasiškių
168	ŠEŠKAUSKAS Juozas		Pagrūbio
169	ŠIMANAUSKAS Petras	1920	Ratkūnų

170	ŠIMANAUSKAS Romas	1913	Ratkūnų
171	ŠINKŪNAS Juozas		Daliečių
172	ŠINKŪNAS Klemensas		Pakriaušės
173	ŠIMĖNAS Antanas	1912	Miliūnų
174	ŠIMĖNAS Bronius	1911	Miliūnų
175	ŠIMĖNAS Pranas	1917	Miliūnų
176	TAUTERIENĖ Eleonora	1903	Miliūnų
177	TAUTERYTĖ Palmira	1926	Papiškių
178	TAUTERYS Petras	1894	Miliūnų
179	TAUTERYS Romas	1907	Sipelių
180	TAUTKEVIČIUS Jonas		Daliečių
181	URBAKONIS Povilas	1907	Šarkiūnų
182	VAIGINAS Alfonsas	1915	Kvetkų
183	VAIČIUS Petras	1917	Vengriškių
184	VAŠTAKAITĖ Janina		Ginočių
185	ZAKARKA Juozas		Ratkūnų
186	ZAMALIAUSKAS Augustas	1925	Miliūnų
187	ZNAIDUKAS Romas	1924	Mičiūnų
188	ŽĖGLIUNIENĖ-MILAKNIENĖ Genė		Čedasų

Duomenis surinko *Alfonsas Varanauskas* (Panemunis, Rokiškio raj.)

LITERATŪRA

1. Šimėnas A. Kovoje dėl Lietuvos laisvės. Kaunas, 1998.
2. Kaunietis R. Aukštaitijos partizanų prisiminimai. Vilnius, Vaga, 1996.
3. Panemunio bažnyčios mirusiųjų sąrašų knyga, 1942-1946 m.
4. Liaudies gynėjų žodis, Vilnius, Mintis, 1987.
5. Brazaitis J. Vienu vieni. Vilnius, 1990.
6. Kęstutis K. Grinius. Partizanų kovos Lietuvoje. Vilnius, Mokslas, 1990.
7. Gailiūnas V. Žudikams - ugnies užtvarą! // Spalio pergalė, 1961 12 16, Nr. 98; 1961 11 29, Nr. 94.
8. Šavelis V. Jaunystės dienas prisiminus. // Gimtasis Rokiškis, 1992 02 14, Nr. 13.
9. Glemžaitė Diana. Mes mokėsim numirt. Vilnius, 1994.
10. Archyviniai dokumentai apie nacionalistinę veiklą, 5-asis rinkinys, 1962.
11. Laurinaitis S., Rakūnas A. Kovoje už socialistinę Lietuvą.
12. Laisvės kovų archyvai, 10 ir 13 t.
13. Rokiškio kraštotyros muziejaus fondai.
14. Šavelis V. Čiobrelių kiemas.
15. LGGRT departamento 1998 05 25 archyvinė pažyma.
16. Rokiškio kraštotyros muziejaus fondai, 138 byla.
17. 1941-1952 metų Lietuvos tremtiniai, 11.
18. Lietuvos gyventojų genocidas, II t.
19. Vorkutos politinių kalinių prisiminimai, Vilnius, 1998.
20. VRM sudaryti išstremiamų žmonių sąrašai.
21. LGGRT departamento 1998 05 25 pažymos papildymai.
22. Mišys Jonas. Čedasų kraštas. 1999.

TURINYS

Žodis skaitytojams	6
Rezistencija	8
Medžiaga iš archyvų	15
Tikrasis sribų veidas	19
Partizano priesaika	29
Panemunio krašto partizanai	30
Alfonsas Bajoras	30
Pasakoja mokytoja Janina Bakanaitė-Vilkienė	31
Povilas Baublys	34
Edvardas Bičiūnas	34
Jonas Bičiūnas	35
Adolfas Bičiūnas	35
Petras Blieka	36
Alfonsas Blieka	38
Antanas Blieka	38
Juozo Bulovo-Ikso būrys	39
Povilas Černiauskas	42
Petras Čibinskas	42
Petras Čižiūnas	43
Pranas Danielius	43
Juozas Dubauskas	43
Juozas Dovydenas	44
Jonas Galvanauskas	44
Vytautas Gužas	45
Balys Gužas	45
Algis Ikamas ir Bronius Meškinis	46

Vladas ir Alfonsas Jakuliai	47
Danielius Jakulis	47
Titas Jakulis	48
Petras Jasiūnas	49
Stasys Jasiūnas	49
Adolfas Jasiūnas	49
Petras Jurkėnas	50
Linas Kabatavičius	50
Kazimieras Kalpokas	51
Karolio Jasiūno parodymai	55
Kazimiero Kalpoko parodymai	57
Jonas Kanopa	61
Bronė Lasmanavičiūtė	61
Zigmas Lapšys	61
Juozas Minkėnas	62
Apie partizanus Povilą ir Petrą Liauškas pasakoja Kaune gyvenančios jų seserys Paulina Adamkevičienė ir Monika Zigmantienė	62
Viktoras Pavilonis	66
Danielius Patūpa	66
Alfonsas Putka ir Jonas-Algirdas Kairys	66
Juozas Samulėnas	67
Povilas Skiauterė	71
Romas Styra	73
P. Sukausko pasakojimas	76
Silvestras Šapranauskas	78
Lionginas Šeškūnas	78
Povilas Tabulevičius	78
Pasakoja buvęs partizanas, o vėliau politinis kalinys Alfonsas Varanauskas	79
Mes buvome partizanai	82
Tremtiniai ir politiniai kaliniai	92
Tremtis Krasnojarsko krašte	94
Vienam Vorkuta - kitiems Krasnojarskas	97
Ilgi tremties metai	98
Kolūkis ar tremtis?	99
Barnaulas - antrieji namai	100

Kunigas, tapęs politiku ir tremtiniu	100
Nukuto rajono tremtiniai	103
Mes kentėme Sibiro šaltį ir badą	106
Mes buvome ne tik tremtiniai, bet ir politiniai kaliniai	112
Partizanų ir tremtinių poezijos fragmentai	116
Priedai	
1. Panemunio valsčiaus sribų sąrašas	136
2. Talkininkų, kurių pasakojimai panaudoti šioje knygoje, sąrašas	136
3. Rokiškio apskrities Panemunio valsčiaus partizanai ir gyventojai, žuvę pokario metais	137
4. Rokiškio apskrities Panemunio valsčiaus tremtiniai	146
5. Rokiškio apskrities Panemunio valsčiaus politiniai kaliniai	162
Literatūra	167

